

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Oplevelsesøkonomi, udvikling og planlægning i nordjyske kommuner

Lorentzen, Anne; Krogh, Rikke Marie

Publication date:
2009

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Lorentzen, A., & Krogh, R. M. (2009). *Oplevelsesøkonomi, udvikling og planlægning i nordjyske kommuner*. Institut for Samfundsudvikling og Planlægning, Aalborg Universitet.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- ? Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- ? You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- ? You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Anne Lorentzen og Rikke Krogh
**Oplevelsesøkonomi, udvikling og
planlægning i nordjyske kommuner**

Oplevelsesøkonomi, udvikling og planlægning i nordjyske kommuner

© Aalborg Universitet, Anne Lorentzen og Rikke Krogh 2009

Skriftserien 2009-7

ISSN 1397-3169-pdf

ISBN 978-87-91830-33-4-pdf

Forsidefoto: Rikke Krogh: Saltsyderiet på Læsø.

Institut for Samfundsudvikling og Planlægning

Aalborg Universitet

Fibigerstræde 11-13

9220 Aalborg Ø

Forord

Denne rapport præsenterer resultatet af et projekt hvis formål er at dokumentere og diskutere oplevelsesøkonomiens udvikling og rolle i Nordjylland. Baggrunden for rapporten er den stigende interesse, som politikere og planlæggere på forskellige statslige niveauer har udvist i forhold til oplevelsesøkonomiens mulige strategiske potentiale som løftestang for en bredere vækst og udvikling, demografisk såvel som erhvervsmæssigt.

Med undersøgelsen her ønsker vi at bidrage til en afklaring af oplevelsesøkonomiens udvikling og status i Nordjylland. Vi fokuserer på kommunerne som de vigtigste aktører i forhold til den territorielle udvikling. Rapporten anskuer oplevelsesøkonomiens udvikling i kommunerne ud fra geografiske, demografiske, beskæftigelses- og uddannelsesmæssige perspektiver og kortlægger og analyserer kommunernes arbejde med oplevelsesøkonomi siden 2007. På den baggrund afklares spørgsmålet, om der kan siges at bestå et udviklingsmæssigt potentiale i oplevelsesøkonomien for Nordjylland, samt hvordan dette potentiale søges udnyttet i de kommunale initiativer. Det er vores håb, at rapporten kan inspirere beslutningstagere og forskere og tjene som udgangspunkt for yderligere forskning på området.

Rapporten indgår i forskningsprogrammet 'Oplevelsesøkonomi og udvikling' som siden 2006 har eksisteret ved Institut for Samfundsudvikling og Planlægning på Aalborg Universitet. Den er finansieret af Center for Regionaludvikling og Institut for Samfundsudvikling og Planlægning i fællesskab og er blevet udført i perioden december 2008 til august 2009.

Forfatterne vil gerne rette en stor tak til alle de mange mennesker i de 11 kommuner, som har givet interviews og materiale til brug for undersøgelsen. Vi vil også gerne takke Annelle Ribersholt for det store arbejde med tilretning af rapporten.

Aalborg, August 2009

Anne Lorentzen og Rikke Krogh

Indholdsfortegnelse

1 Oplevelsesøkonomi, udvikling og planlægning i Nordjylland. Sammenfattende analyse	5
1.1 Indledning	5
1.2 Geografiske oplevelsesressourcer	12
1.3 Demografi og bosætning i nordjyske kommuner.....	22
1.4 Ledighed, beskæftigelsesstruktur og uddannelsesniveau i nordjyske kommuner	27
1.5 Strategier på kultur-, fritids- og oplevelsesområdet.....	42
1.6 Opsummering og konklusion	54
2 Oplevelsesøkonomi og planlægning i de enkelte kommuner	67
2.1 Hjørring Kommune	67
2.2 Frederikshavn Kommune	73
2.3 Brønderslev Kommune	80
2.4 Aalborg Kommune.....	86
2.5 Jammerbugt Kommune	92
2.6 Læsø Kommune	98
2.7 Thisted Kommune.....	104
2.8 Morsø Kommune	110
2.9 Vesthimmerland Kommune	116
2.10 Rebild Kommune	122
2.11 Mariagerfjord Kommune	128

1 Oplevelsesøkonomi, udvikling og planlægning i Nordjylland. Sammenfattende analyse

1.1 Indledning

Baggrund og problemformulering

Denne rapport er resultatet af et projekt, hvis formål er at dokumentere og diskutere oplevelsesøkonomiens betydning for Nordjyllands udvikling. Baggrunden for projektet er den stigende interesse, som politikere og planlæggere har udvist i forhold til oplevelsesøkonomiens mulige strategiske potentialer som løftestang for beskæftigelse, erhvervsudvikling og for bosætning. I Nordjylland giver denne interesse sig konkret udtryk i den regionale erhvervsstrategi (Region Nordjylland Vækstforum, 2007), hvor oplevelsesøkonomi er defineret som indsatsområder. Også kommunerne og mange andre aktører i Nordjylland er begyndt at arbejde med forskellige aspekter af oplevelsesøkonomien, ofte hjulpet på vej af politikker og puljer på regionalt (Kulturplan og Kulturpulje) og statsligt niveau (f.eks. Kulturaftale Nordjylland).

Med denne undersøgelse vil vi bidrage til en afklaring af oplevelsesøkonomiens udvikling og status i Nordjylland. Vi har valgt at fokusere på kommunerne, fordi kommunerne i dag er den vigtigste aktør i relation til den territorielle udvikling, i forhold til både erhvervsudvikling og i forhold til kulturel udvikling.

Vi vil derfor i denne rapport undersøge, hvordan der arbejdes i kommunerne med oplevelsesøkonomi? Hvilken status har området, hvilke mål og strategier har kommunerne, hvordan organiseres arbejdet, og hvilke aktører, institutioner og ressourcer er til rådighed for udviklingen af den lokale oplevelsesøkonomi?

Imidlertid finder vi det også vigtigt at rejse spørgsmålet om, hvad det er for en samfundsmæssig og geografisk sammenhæng, kommunernes arbejde med oplevelsesøkonomi indgår i, og hvilke problemer, der søges løst med det nye fokus på dette område?

Undersøgelsens teoretiske ramme

Som udgangspunkt for undersøgelsen anvendes det teoretiske udviklingsarbejde, som er foretaget af Lorentzen igennem de senere år (Lorentzen, 2009a; Lorentzen, 2009b; Lorentzen, 2009c; Lorentzen, 2009d; Lorentzen, 2010; Lorentzen & Hansen, 2008). Dette udviklingsarbejde har kort fortalt sigtet mod at forbinde begreber om oplevelsesøkonomi med lokaludvikling og byudvikling. I særlig grad har arbejdet bestået i at forstå yderområdernes muligheder og barrierer i forhold til at få del i oplevelsesøkonomisk vækst.

Først vil vi præsentere begrebet oplevelsesøkonomi. Oplevelser er blevet forbundet med økonomi i kraft af et stigende fritidsforbrug i den vestlige verden. Underholdning, kultur og oplevelser er blevet en del af de fleste menneskers forbrug, og der er opstået en tilsvarende industri, som

modsvarende denne efterspørgsel. Folk køber i stigende grad 'psykisk tilfredsstillelse', til forskel fra basisforbrug (Tofler, 1970). Folk i dag prioriterer som oftest fritidsforbrug og fornøjelser temmelig højt, og skaber livsstil og identitet igennem dette (Schulze, 2005). En række faktorer har ført til at fritidsforbruget har været voksende. Udover større disponibel indkomst betyder mere fritid, mindsket familiestørrelse og den længere levealder, at folk har mulighed for at forbruge mere i fritiden (Andersson & Andersson, 2006). Det betyder, at der er opstået gode forretningsmuligheder i oplevelser (Pine II & Gilmore, 1999). Pine og Gilmore mener ligefrem, at oplevelser kan gøres til en del af de fleste produkter for at øge deres konkurrencedygtighed. Tilsvarende er der kommet øget fokus på de kommercielle muligheder i forbindelse med kreativitet og kreative produkter (Howkins, 2002), og i tilknytning til kultur og kulturarv (Meethan, 1996). Selv naturen gøres til forbrugsgode i oplevelsesøkonomien.

Hvordan sker så forbruget af oplevelser? Det kan ifølge Pine og Gilmore (Pine II & Gilmore, 1999:30) ske som passiv deltagelse, aktiv deltagelse, ved at man bliver absorberet af oplevelsen eller ved at man selv bliver en del af oplevelsen som medproducent. Tanken er, at jo mere man som forbruger lever med, des bedre er oplevelsen, og des mere er den også værd på markedet. Forbrugeren eller kunden er altså meget vigtig i oplevelsesøkonomien. Det samme kan man sige om stedet som ramme og del af forbrugers oplevelse

Forbruget af oplevelser kan enten foregå hjemme eller i princippet hvor som helst (videofilm, spil, bøger) eller på bestemte steder, i biografen eller teatret, eller undervejs på en overlevelses-tur. Visse oplevelser er altså stedbundne (Lorentzen, 2009a). At oplevelser foregår bestemte steder kan siges at øge forbrugers involvering ved at han eller hun bliver mere absorberede eller aktivt medvirkende i skabelsen af oplevelsen (Gilmore & Pine, 2007). Man kan sige, at stedets betydning på den måde er at øge oplevelsens kvalitet (Lorentzen, 2009a). Tænk bare på det aktuelle reklameslogan 'film skal ses i biografen'. I deres nye bog gør Pine og Gilmore (Gilmore & Pine, 2007) netop meget ud af 'placemaking' som marketingprincip, som indebærer, at kundens oplevelse ved forbruget af produkter eller services øges, hvis det er knyttet til bestemte steder.

I den sammenhæng virker det logisk at betragte turister som forbrugere af steder. De giver jo penge ud for at opholde sig steder udenfor hjemmet med henblik på psykisk tilfredsstillelse i form af afslapning eller spænding. De forbruger ikke alene services fra hoteller, restauranter, butiksområder og forskellige former for optræden, men også naturområder og kulturarv (Meethan, 1996). Det miljø, som møder turisterne på deres ophold kan være nøje iscenesat med henblik på at øge oplevelsen såvel som omsætningen. Oplevelsesturisme er et begreb, som er ved at vinde udbredelse, og som blandt andet brancheorganisationen Horesta arbejder med i Danmark.

'Her i august deltager i alt 5.000 turister i en stor undersøgelse, der skal skabe ny viden om, hvordan turisterne både forbruger og producerer oplevelser under deres ferier. Under overskriften 'oplevelsesdesign' vil turismeorganisationer i de 14 byer fra otte lande i Norden og Baltikum forsøge at finde frem til, hvilke typer oplevelser, turisterne er på udkig efter, og hvordan de ønsker at opleve byerne. Projektet ledes af Wonderful Copenhagen. Kilde: www.horesta.dk

Borgere kan imidlertid også ses som kunder eller forbrugere på den måde, at de forbruger deres bolig og deres omgivelser i form af byens gader, pladser og sociale miljø, eller landskaberne og sammenholdet i landsbyerne, kommunens services og så videre. Man kan faktisk vise, at borgerne i stigende grad vælger bosted efter 'herlighedsværdier' og i mindre grad efter jobmuligheder

(Glaeser, 2001). I en mere afgrænset sammenhæng er det lige netop det, Florida peger på i sit arbejde om en afgrænset befolkningsgruppe, den kreative klasse (Florida, 2002), men der er ingen grund til at tro, at denne befolkningsgruppe har patent på at lægge vægt på deres omgivelser og fritidsmuligheder. Florida har imidlertid en pointe i, at fritidsefterspørgslen er forskellig efter folks uddannelse, arbejde og indtægt. Det er også blevet vist af Andersson og Andersson (Andersson & Andersson, 2006).

Denne forskellighed betyder, at oplevelser og steds kvalitet er blevet knyttet sammen med udviklingen af vidensøkonomien. Den kreative klasse er jo netop basal for udviklingen af videnstung produktion og service. De højtuddannede skulle i særlig grad efterspørge broget caféliv og varieret kulturudbud. Denne betragtning kan bruges strategisk til at forsøge at skaffe højtuddannede borgere til kommuner, hvor uddannelsesniveaet ellers ikke er så højt. Oplevelser og steds kvalitet kan altså potentielt bruges af planlæggerne, ikke alene til generelt at søge at fastholde og tiltrække flere borgere og turister, men også til at tiltrække særlige befolkningsgrupper i forbindelse med en ønsket mere videnstung erhvervsudvikling.

Hvis borgerne altså er mobile i forhold til, hvor de vil bo, er der dermed anledning til at betragte dem som kunder, som der kan bejles til. De kan betragtes som kunder hos kommunerne, og de boligsøgende kan tilsvarende betragtes som et marked, som kommunerne kan operere i ved hjælp af forskellige strategier. Tankegangen kendes fra erhvervs politikken, hvor kommuner har kæmpet med hinanden om at tiltrække virksomheder udefra. I dag er fokus blevet rykket til borgerne. Tiltrækning af borgere er vigtig for kommunens samlede udvikling på grund af deres betydning for skatteprovenuet, som iværksættere og arbejdskraft og som kunder for private virksomheder. Nye undersøgelser i både Danmark og Norge understøtter ideen om, at steds kvalitet har fået større betydning.

Provinsbyer skal satse på oplevelsesøkonomi og branding! Provinsbyerne kan inspirere hinanden, men skal dyrke deres steds kvalitet for at få flere arbejdspladser og tilflyttere, viser EU-finansieret rapport fra forskergruppe på CEUS og Center for Oplevelsesforskning på Roskilde Universitetscenter. Horsens og Roskilde har klaret sig bedre end Nykøbing F. og Svendborg - Horsens gennem branding og Roskilde ved beliggenheden i Storkøbenhavn. Omtale af ny rapport fra RUC Kilde: www.foedevareplatform.dk (se også Sørensen et al., 2007).

Steds kvaliteter viktigere enn før: 42 prosent av tilflyttingen var knyttet til antall arbeidsplasser, mens 58 prosent skyldes årsaker som Vareide kaller "steds kvaliteter." En del slike steds kvaliteter, som klima, beliggenhet i forhold til sentra, befolkningsstørrelse, utdanningsinstitusjoner, antall utlendinger og urbanitet er vanskelige å påvirke. Men noen av disse steds kvaliteterne har lokalsamfunnet betydelig innvirkning på. Det gjelder f.eks. kulturtilbud, fritidstilbud, omdømme og boligmarked. I de nærmeste årene vil Telemarksforskning analysere disse faktorene grundigere. Kilde: [/www.telemark-fk.no](http://www.telemark-fk.no)

I denne kamp om borgerne får begrebet steds kvalitet således strategisk betydning. Lorentzen har udviklet en model for, hvad der kræves af et sted, for at det kan være udgangspunkt for produktion og forbrug af oplevelser og dermed bl.a. tiltrække borgere og turister (Lorentzen, 2009a). Nøgleord er god tilgængelighed, synlighed i medier og anden omtale, en særlig historie og autenticitet, et udbud af services, produkter og steder, som der er oplevelser forbundet med. Tankegangen bag modellen er, at betingelserne afhænger af hinanden, så det ikke er nok eksempelvis at bygge en flot plads eller et musikhus. Det er hele sammenhængen, der skal udvikles.

I et andet bidrag har Lorentzen inspireret af Arzenis arbejde (Arzeni, Eposti & Sotte, 2002) reflekteret over, hvilke forudsætninger forskellige yderområder kan siges at have for at skabe ud-

vikling sig på basis af oplevelsesøkonomi (Lorentzen, 2009d; Lorentzen, 2010). Det synes klar, at centrale steder som storbyer har en fordel i, at de kan rumme et stort udbud af alle slags kultur og underholdning, kulturarv og bykvaliteter. De vil fungere som magneter og kunne udnytte både stordriftsfordele og variationsfordele i udviklingen af deres steds kvalitet. Uden for byerne kan der dog også godt udvikles stedsbundet oplevelsesøkonomi. Man kan se disse steder på en differentieret måde, og der kan foreslås 4 forskellige typer perifere områder med tilhørende forskellige ressourcer og potentialer.

Type 1 områder er områder nær større byer. Disse områder vil kunne udnytte den større bys faciliteter, men samtidig fungere som attraktiv forstad for folk, som arbejder i centret. Mange forskellige kvaliteter i type 1 områder vil kunne tiltrække borgere så længe, der er adgang til storbyens faciliteter og transportsystem. Den gamle Skørping Kommune har haft denne rolle i forhold til Aalborg.

Type 2 områder er områder med landskabelige, historiske og fritidsrelaterede kvaliteter. Disse kan udvikle udendørsaktiviteter og kulturarvserhverv baseret på deres historiske fortid. Her kan man for eksempel tænke på den gamle Skagen Kommune. Både turister og borgere kan være tiltrukket af sådanne områder.

Type 3 områder er områder, hvor landbrug dominerer, og hvor attraktionen er det rolige liv på landet og landsbylivet. Her kan udvikles ferier på landet, besøg på gårde, hos kunsthåndværkere og kunstnere. Der er god plads, og der kan endda anlægges forlystelsesparker. Nogle borgere, men især turister vil kunne være tiltrukket af sådanne områder. Morsø Kommune kan være et eksempel.

Type 4 områder er ganske tyndt befolkede langt fra byer og transportknudepunkter. Der er typisk faldende befolkningstal. Der er ro og fred og mulighed for eventyrlige naturture, rekreation og wellness, men oplevelsesøkonomi vil have vanskeligt ved at blive dominerende aktivitet, fordi borgere næppe vil søge til sådanne områder, der til gengæld kan blive et hit for visse grupper af turister. Bl.a. Thy Kommune rummer sådanne områder med den store nationalpark.

Som alle typologier er denne typologi er ganske enkel, dvs. også forenklet i forhold til den faktiske virkelighed, som i praktisk analyse kan vise sig at rumme træk fra flere af typerne. Typologien giver os imidlertid anledning til at fremhæve to pointer, som har været ledende for arbejdet med denne rapport. Den ene er, at yderområder skal ses som forskellige, og at de derfor skal finde deres egne veje, hvis de vil udvikle sig i oplevelsesøkonomien. Den anden pointe er, at der findes ressourcer og potentialer for oplevelsesøkonomisk udvikling selv i yderområder, og i alle typer af yderområder.

Oplevelsesøkonomisk udvikling inden for de kommunale eller regionale territorium finder sted inden for nogle institutionelle rammer, som kan undersøges ud fra nogle teoretiske synsvinkler.

Forskningen har peget på, at staten, forstået som kommuner, regioner, nationalregering og overnationale institutioner har ændret karakter igennem de sidste ca. 20 år (Brenner, 2004). Fra at have fast beskrevne forpligtelser er staten i højere grad begyndt at forholde sig strategisk og fleksibelt i forhold til udfordringer og muligheder i omverdenen. Fra at fokusere på velfærdsgoder er staten begyndt at forholde sig mere til erhvervsudviklingen og bykonkurrencen. Fra tidligere at have været lukket om sig selv, er staten indgået som aktør og interessant i samarbejde med er-

hvervsliv og andre interessenter og aktører udenfor det statslige hierarki. Det desuden i forskningen blevet illustreret, hvordan den nye arbejdsform er i spil i relation til udviklingen af kultur, oplevelser og steds kvalitet. Mange aktører er således involveret i at udvikle byerne i dag, hvilket er blevet vist i et meget relevant eksempel med udvikling af den historiske bykerne i Newcastle (Healey et al., 2003; Healey, 2007). I en nordjysk sammenhæng er tilsvarende ændringer i kommunens arbejdsform blevet fundet i forbindelse med udviklingen af oplevelsesøkonomi i Frederikshavn Kommune (Therkildsen, Hansen & Lorentzen, 2009). På baggrund af denne forskning kan man sige, at oplevelsesøkonomi i dag udvikles af de forskellige statslige niveauer i et institutionelt spændingsfelt mellem marked og velfærd og mellem den statslige organisation og et bredere aktørnetværk.

Denne teoretiske forståelsesramme skal nu danne udgangspunkt for at præcisere rapportens forsknings spørgsmål.

Forskningsspørgsmålene

Undersøgelsens to overordnede spørgsmål blev stillet i problemformuleringen ovenfor.

Det ene overordnede spørgsmål drejer sig om den geografiske og samfundsmæssige sammenhæng, kommunernes arbejde med oplevelsesøkonomi indgår i. Hvad det er for problemer, som præger kommunerne, og som derfor søges løst gennem oplevelsesøkonomiske initiativer? Det andet spørgsmål drejer sig om, hvordan kommunerne arbejder med oplevelsesøkonomi, og hvilken status dette arbejde har?

De spørgsmål, vi derfor søger afdækket, er:

- Hvilke er kommunernes geografiske potentialer for oplevelsesøkonomisk udvikling?
- Hvor stor en rolle spiller oplevelsesøkonomi som erhvervsområde i dag?
- Kan der konstateres en positiv sammenhæng mellem oplevelsesøkonomisk udvikling og bosætning indtil nu?
- Kan der konstateres en positiv sammenhæng mellem oplevelsesøkonomisk udvikling og beskæftigelsen indtil nu?
- Kan der indtil nu konstateres en positiv sammenhæng mellem udviklingen i oplevelsesøkonomien på den ene side og udviklingen af vidensøkonomien på den anden?
- Kan der konstateres en sammenhæng mellem uddannelsesniveau og oplevelsesøkonomi i kommunerne?

- Hvilken status har arbejdet med oplevelsesøkonomi og steds kvalitet i kommunerne i dag og fremover?
- Hvad er baggrunden for, at kommunerne arbejder med dette?
- Hvad er fokus for indsatsen?
- Hvilke institutionelle rammer foregår arbejdet indenfor, og hvilke virkemidler er der?
- Hvilke udfordringer og dilemmaer eksisterer for arbejdet med oplevelsesøkonomi og steds kvalitet i kommunerne?
- Hvordan kan kommunernes tilgang til oplevelsesøkonomi og steds kvalitet vurderes, og hvilke potentialer er der for en videre udvikling?

Undersøgelsens metode

For at undersøge oplevelsesøkonomiens udvikling og betydning i Nordjyllands økonomi og steds kvalitet, har vi valgt at fokusere på kommunerne som det primære analyseniveau. Kommunerne er det niveau, hvor kultur- og erhvervspolitikker med relation til oplevelsesøkonomi især udformes og implementeres. Der er altså relevant at undersøge, hvad der konkret foregår i på det kommunale niveau. Ikke-kommunale aktører relaterer sig også på forskellig vis til kommunerne som ansøgere, partnere eller andet, så kommunerne også er omdrejningspunkt i forhold til initiativer, som ligger udenfor det kommunale regi. Samtidig er kommunerne i Danmark velbeskrevne statistisk, så det er muligt at opnå en empirisk indsigt i forhold til den økonomiske og demografiske situation og udvikling på kommunalt niveau. Dertil kommer, at den nordjyske region er langt fra homogen, og en beskrivelse på regionalt niveau ville ikke opfange de geografiske forskelligheder, problemer og potentialer, som kendetegner regionens forskellige dele.

Undersøgelsen har eksplorativ karakter, hvilket betyder, at vi har haft til formål at afdække feltet snarere end at afprøve bestemte hypoteser. Undersøgelsen kombinerer flere forskellige empiriske metoder.

Undersøgelsen af kommunernes geografiske oplevelsesressourcer er baseret på sekundære kilder fra Nordjylland Amt og Kommunernes Landsforening (Kommunernes landsforening, 2006a; Kommunernes landsforening, 2006b; Nordjyllands Amtsråd, 2003). Desuden er anvendt kommunernes egne hjemmesider og observation.

Undersøgelsen af demografi, beskæftigelse og beskæftigelsesstruktur er baseret på statistiske data og statistisk metode. Her har vi bygget på Danmarks Statistiks Statistikbank. Den statistiske undersøgelse er overvejende beskrivende og fokuserer overvejende på årene efter kommunesammenlægningen. Analysen er statisk (beskriver de relative størrelser) og dynamisk (beskriver vækst).

Erhvervsstruktur og -udvikling har vi analyseret ud fra data om beskæftigelsen, delt op i 27 kategorier. Vi har indledningsvis karakteriseret kommunernes beskæftigelse i forhold til dens fordeling på tre sektorer, primær, sekundære og service. Derpå har vi har operationaliseret den stedbundne oplevelsesøkonomi statistisk i forhold til de to kategorier 'hoteller og restauranter' og 'foreninger, kultur og renovation'. Dette valg er sket ud fra følgende betragtninger: Hoteller og restauranter er især knyttet til turismeudviklingen, men kan også benyttes af kommunens egen befolkning. 'Foreninger, kultur og renovation' benyttes især af kommunens egen befolkning, men kan også benyttes af turister. Begge grupper kan siges at rumme elementer af oplevelse. At renovation hører til i gruppen foreninger, kultur og renovation er en statistisk pudsighed, som imidlertid ikke forstyrrer undersøgelsen, fordi vi antager, at renovation har nogenlunde samme vægt i alle kommunerne.

Vidensøkonomi har vi analyseret ud fra de to kategorier 'forretningsservice' og 'finansiering og forsikring'. Det giver mulighed for at se på vidensbaserede erhverv som selvstændig gruppe. For at se på vidensøkonomi forstået som vidensbaserede job i erhvervslivet generelt, bruger vi beskæftigedes uddannelse som indikator. Beskæftigedes uddannelse undersøges i øvrigt i kommunerne, fordi uddannelsesniveaet anses for potentiale såvel som udfordring i relation til udviklingen af oplevelsesøkonomi. Uddannelsesniveau er blevet undersøgt ud fra data fra Statistikbanken om de beskæftigedes uddannelsesniveau.

Kommunernes arbejde med oplevelsesøkonomi er genstand for kvalitativ analyse. For at undersøge kommunernes holdninger til og arbejde med oplevelsesøkonomi har vi anvendt dokumentanalyse og kvalitative interviews. Vi har analyseret de planstrategier, som alle kommuner har udarbejdet. Disse dokumenter daterer sig fra 2007 og 2008. Vi har fået adgang til disse gennem kommunernes egen hjemmesider og indenrigsministeriets hjemmeside. For at få opdateret konkret information og mulighed for en mere uformel og problematiserende vinkel på kommunernes indsats på dette område, har vi gennemført interview med centrale ansatte i de 11 kommuner i foråret 2009.

Begrebet stedbundet oplevelsesøkonomi har vi i analysen af kommunernes arbejde operationaliseret til 'kultur, fritid og oplevelser', som er begreber, der kan genfindes i strategidokumenterne.

Rapporten er bygget op i to dele. Første del præsenterer den sammenfattende analyse af de 11 nordjyske kommuner og forskellighederne mellem dem, mens anden del analyserer de 11 kommuner enkeltvis.

Første del af rapporten tager fat på geografiske oplevelsesressourcer, demografi og beskæftigelse og kommunernes strategier på oplevelsesområdet. Del 1 afsluttes med en opsummering og konklusion på hele analysen.

Del 2 analyserer de enkelte kommuners geografi, udvikling, samt planer og strategier på kultur, fritids og oplevelsesområdet, og de enkelte analyser følger samme struktur som den sammenfattende analyse i del 1.

1.2 Geografiske oplevelsesressourcer

Indledning

Forudsætningen for at et sted kan være udgangspunkt for produktion og forbrug af oplevelser er, at der er en række faktorer til stede. Der skal være nogle stedsspecifikke eller geografiske oplevelsesressourcer, og der skal være tilgængelighed til dem i form af infrastruktur. Infrastruktur kan i sammenhæng med oplevelsesøkonomi ses som en meget vigtig ressource, som muliggør både bosætning og turisme. Som geografiske oplevelsesressourcer betragter vi derfor infrastruktur eller tilgængelighed, synlighed udadtil i forhold til stedets oplevelsesprofil eller -muligheder, bymæssige ressourcer i form af fysisk udformning, serviceudbud og kulturudbud, naturrelaterede eller landskabelige kvaliteter og historiske kvaliteter, kulturarv eller autenticitet.

Som nævnt er yderområder forskellige i forhold til deres potentialer for at få økonomi og udvikling ud af oplevelsesressourcerne. Vi vil karakterisere kommunerne i forhold til fire typer yderområder samt center.

Vi vil i det følgende analysere de 11 kommuner i forhold til deres oplevelsesressourcer forstået som

- Tilgængelighed
- Bykvaliteter
- Naturkvaliteter
- Historie/autenticitet
- Synlighed

De nye nordjyske kommuner

Kommunesammenlægningen 1.januar 2007 har for hver enkelt af de nye kommuner i Nordjylland betydet at der er blevet bragt flere og mere varierede oplevelsesressourcer sammen, og at byer der ikke før hørte sammen under en kommune, nu skal indgå i en fælles udvikling. På den ene side betyder sammenlægningen en øget kompleksitet. På den anden side betyder det, at ressourcemængden øges, og at der er langt mere at trække på, når oplevelser skal planlægges og udvikles for borgerne og turisterne.

Aalborg Kommune

Aalborg Kommune er beliggende i den østlige del af Region Nordjylland, og kommunen grænser op til Brønderslev, Jammerbugt, Vesthimmerland, Rebild og Mariagerfjord Kommune. Aalborg Kommunes infrastruktur er god og består af motorvej, bus- og jernbaneforbindelser samt regionens største indenrigslufthavn som findes i Nørresundby. Aalborg er dermed centrer for hele regionen og har desuden god national og international tilgængelighed.

Aalborg Kommune er regionens største og Danmarks tredjestørste kommune. Kommunen har anseelige bykvaliteter, især i form af hovedbyen Aalborg med stor bredde i udbuddet af både service og kulturtilbud. Byerne Hals og Nibe har også væsentlige bykvaliteter, men er selvfølgelig

mindre end Aalborg. Rubinprojektet, som karakteriserer byernes kvaliteter, giver byernes udseende i Aalborg Kommune en høj score. Aalborg, Nibe, Hals samt Sejlflod scorer alle høje karakterer (Nordjyllands Amtsråd, 2003).

Aalborgs landskabelige ressourcer består af skov, områder med meget kuperet landskab. Desuden findes moser, kystlinje og fjordmiljø. Fjorden, byen og naturen forenes i et kommende fri-luftsbad ved kajen i Aalborg (Kommunernes landsforening, 2006b).

Aalborg by rummer i sig selv store historiske kvaliteter, men undersøgelser viser også at både byerne Nibe og Hals ligger i toppen mht. fremtrædende historiske kvaliteter. Samlet giver dette kommunen gode historiske kvaliteter, der kan bygges videre på fx i skabelsen af mere stedsbundne oplevelsesprojekter og tilbud relateret til historien. Her kan nævnes et af de sidste nye tiltag, nemlig Nordkraft hvor byens historie og bykvalitet forenes i forskellige kulturtiltag.

Aalborg Kommune kan karakteriseres som Nordjyllands hovedby, ”storby”. Byen er ganske synlig i forhold til ungdomskultur, events (messer, koncerter, tall ship race etc) og store museer. Sammenfattende har Aalborg Kommune rige oplevelsesressourcer og en meget fin tilgængelighed, hvilket gør kommunen til centralt (til forskel for yderområde) område for oplevelsesøkonomien.

Brønderslev Kommune

Brønderslev Kommune er beliggende i den nordøstlige del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Frederikshavn og Hjørring Kommune. Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Brønderslev, Dronninglund og Hjallerup Kommune. Infrastrukturen i Brønderslev Kommune er god. Den rummer motorvej med hurtig forbindelse til Aalborg samt gode bus - og jernbaneforbindelse.

Kommunens bykvaliteter er knyttet hovedsageligt til Brønderslev by, men kommunen rummer dog også byerne Dronninglund og Hjallerup. Undersøgelser viser at Brønderslev by har høj kvalitet mht. kultur- og serviceudbud, mens Dronninglund - og Hjallerup scorer lidt lavere (Nordjyllands Amtsråd, 2003). På det bymæssige indtryk mht. byernes udseende, scorer Brønderslev højeste karakter og Dronninglund og Hjallerup middel. Dog vurderes det samlede handelsliv i kommunen til at være godt (Nordjyllands Amtsråd, 2003). Kommunens Kulturuge, skinner igennem som den store begivenhed inden for kulturtiltag i kommunen.

Brønderslevs landskabelige ressourcer består af skov, kuperet landskab samt kystlinje. Samlet set er de landskabelige kvaliteter ikke helt så varierede som i fx Frederikshavn og Hjørring Kommune. Kommunen er dog kendt for den unikke natur i fx Dronninglund Storskov og Thise Bakker (Kommunernes landsforening, 2006b)

Kommunen er ikke videre præget af historiske kvaliteter. Ifølge undersøgelser opnår hverken Dronninglund, Brønderslev eller Hjallerup højeste karakterer for indhold af fremtrædende historiske kvaliteter (Nordjyllands Amtsråd, 2003). Dronninglunds historiske kvalitet ligger på et nordjysk middelniveau, mens både Brønderslev og Hjallerup ligger lavere. Som historiske og autentiske oplevelsesressourcer hører de kendte traditionelle og velbesøgte heste og kræmmermarkeder i.

Brønderslevs oplevelsesressourcer kan sammenfattes som god infrastruktur og nærhed til Aalborg, visse bykvaliteter, rigelig natur samt synlige begivenheder i form af markeder og sport. Brønderslev Kommune kan karakteriseres som et yderområde af type 1.

Rebild Kommune

Rebild Kommune er beliggende i den sydlige del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Aalborg, Vesthimmerland og Mariagerfjord Kommune. Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Støvring, Nørager (del af) og Skørping Kommune. Kommunens infrastruktur må betegnes som god. Den består af motorvej, tog- og busforbindelse både til Aalborg og den øvrige landsdel og sydpå til Århus.

Rebild Kommune har visse bykvaliteter. Undersøgelser viser, at Skørping by ligger højt mht. bredde i service- og kulturudbud, og desuden vinder byen også point på sit udseende. Også Nørager scorer godt mht. byens udseende. Nørager og Støvring scorer lidt lavere mht. bredde i service- og kulturtilbud (Nordjyllands Amtsråd, 2003). Kulturudbuddet er betragteligt i kraft af tiltag som Kulturcentret og Kultur stationen i Skørping.

Rebild Kommune er kendt for sin smukke og varierede natur hvor de landskabelige ressourcer består af skov og kuperet terræn. hvor specielt Rold skov og Rebild bakker er eftertragtede naturområder. De rummer bl.a. Danmarks største og vandrigeste naturlige kilder. Desuden findes Store Økssø og Lindborg Å og adskillige vandrestier rundt i naturen (*Kommunernes landsforning, 2006b*).

Kommunen byder ikke på markante historiske kvaliteter, men nogle af oplevelsesressourcerne er meget synlige. Det gælder især Rebild Bakker og arrangementer, som afholdes der. I mindre skala er kultur og underholdningsudbuddet i Skørping også synlige udadtil.

Kommunen har god tilgængelighed og gode oplevelseskvaliteter i relation til især natur, hvis synlighed også er stor. Kommunen kan karakteriseres som et type 1 område.

Mariagerfjord Kommune

Mariagerfjord Kommune er beliggende i den sydligste del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Rebild Kommune. Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Mariager (del af), Arden, Hadsund, Aalestrup (del af), Nørager (del af) og Hobro Kommune. Kommunens infrastruktur består af motorvej, tog- og busforbindelse især til Aalborg samt til nærliggende byer. Der er også god forbindelse til Århus.

Der er betydelige bykvaliteter knyttet til Hobro og Hadsund. Arden scorer lavere, og endnu lavere ligger Nørager. Kultur- og serviceudbud især ligger højt i Hobro og Hadsund. Med hensyn til udseende er Hobro, Hadsund og Nørager alle højt placeret (Nordjyllands Amtsråd, 2003).

Kommunens landskabsressourcer indeholder en variation af skov, kuperet terræn, kystlinje samt fjordmiljø. Kommunens mest fremtrædende natur- og landskabsressourcer er Rold Skov, strandene mod øst og Mariager Fjord. I et oplevelsesperspektiv spiller fjorden som naturressource en afgørende rolle, og den indgår da også som helt centralt element i kommunens nye oplevelsesstrategi med udarbejdelse af et såkaldt Fjordatlas.

Af historiske ressourcer i Mariagerfjord Kommune træder især Hobro frem (Nordjyllands Amtsråd, 2003). Ud fra et kulturhistorisk oplevelsesperspektiv kan det fremhæves at Fyrkat ved Hobro er et vigtig element men også historier omkring Rold Skov kan vurderes som en del af kommunens historiske kvalitet.

Mariagerfjord Kommunes geografiske oplevelsesressourcer kombinerer god tilgængelighed til landsdelscentret, middelgode bykvaliteter, historisk interessante steder og fine og varierede naturkvaliteter. Mariagerfjord Kommune kan kategoriseres som et type 1 område.

Vesthimmerland Kommune

Vesthimmerland Kommune er beliggende i den sydlige del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Aalborg og Rebild Kommune. Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Aars, Løgstør, Aalestrup (del af) og Farsø Kommune (Kommunernes landsforening, 2006b). Den er karakteriseret ved en svagt udbygget infrastruktur uden tilknytning til motorvej eller intercity. Kommunen er bundet sammen af få hovedveje.

Vesthimmerlands Kommune rummer mindre byer med gode bykvaliteter. På kultursiden er Års fremtrædende med bybilledet præget af skulpturer og arkitektur af kunstneren Per Kirkeby og Løgstør er vurderet højt mht. byen udseende. Vesthimmerland Kommunens service- og kulturtilbud har en god bredde (Nordjyllands Amtsråd, 2003). På fritidsdelen findes over 120 idrætsforeninger i kommunen (Kommunernes landsforening, 2006b). Det ovenstående har udmøntet sig i kulturelle tiltag som Kanal Jazz og Løgstør Open air.

Vesthimmerland Landskabelige ressourcer består af skov, kuperet terræn, strand og fjordmiljø. Beliggenheden giver kommunen gode havnemiljøer og gode bademuligheder. Dette har muliggjort opførelsen af bl.a. Rønbjerg feriecenter. Fjordens muslingerressourcer skal også nævnes her. I oplevelsesperspektiv er natur, by og gastronomi forenet i gastronomiske tiltag som Muslingefestival.

Vesthimmerlands historiske ressourcer er især knyttet til de større byer, hvor Løgstør har gjort sig bemærket (Nordjyllands Amtsråd, 2003). De historiske ressourcer udnyttes i events som Træskibssejlands og Middelalderdage på Vitskøl Kloster.

Opsummerende er Vesthimmerland Kommune karakteriseret af middel tilgængelighed, attraktive mindre byer, varieret natur og naturressourcer samt historiske ressourcer. Den har dog ikke nogle kendte eller meget synlige oplevelsesressourcer. Vesthimmerlands Kommune kan karakteriseres som et type 1 område.

Frederikshavn Kommune

Frederikshavn Kommune er beliggende i den nordøstlige del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Hjørring og Brønderslev Kommune. Frederikshavn by fungerer som midtpunkt for kommunens uddannelse, erhvervs og handel. Under sammenlægningen blev Frederikshavn Kommune dannet af tidligere Frederikshavn, Skagen og Sæby Kommune. Der er god tilgængelighed til Frederikshavn fra Jylland, Sverige og Norge gennem færgeruter, motorvej og jernbane, som giver god adgang til Aalborg Lufthavn, men kommunen er ikke bundet godt sammen infrastrukturelt.

Frederikshavn Kommune har gode byressourcer. Grundet lang tradition med én-dags turisme fra nabolandet Sverige har Frederikshavn by et rigt handelsliv. Desuden har byen en god bredde i forhold til service – og kulturudbud. Sammenlignet hermed scorer både Sæby og Skagen lidt lavere. Samlet set opnår kommunen dog et godt niveau mht. bredde i service- og kulturudbud. Desuden viser undersøgelser at byernes udseende i både Sæby, Skagen og Frederikshavn, alle scorer højeste karakter (Nordjyllands Amtsråd, 2003). Kendte er Skagens karakteristiske gule huse, Sæby som en mere idyllisk by og Frederikshavn med Kattegat Silo som symbol på det moderne.

Frederikshavns landskabsressourcer består af bakkelandskab, skov og har desuden den længste kyststrækning mod havet i regionen. Landskabet i kommunen der strækker sig fra Grenen i nord til Jyske Ås i syd er unikt da det kun findes i der nordøstlige Vendsyssel, og dette trækker hvert år tusindvis af turister til kommunen for at opleve disse ”enestående naturopleveler - og fænomener” (Kommunernes landsforening, 2006b). Ifølge undersøgelser scorer både Frederikshavn og Sæby topkarakter i forhold til variationen af natur- og landskabskvaliteter hvilket samlet set giver kommunen en god bredde og mulighed for udnyttelse af disse ressourcer. Af naturressourcer er kommunen dog mest kendt for den lange kyststrækning hvor to have mødes og for den hævdede havbund ved Frederikshavn.

Undersøgelser viser at alle de større byer i Frederikshavn Kommune; Frederikshavn, Skagen og Sæby alle rangerer højt hvad angår fremtrædende historiske kvaliteter (Rubin, 2003). Dette giver samlet kommunen nogle ressourcer mht. udnyttelse af kulturarven. I et oplevelsesperspektiv har Frederikshavn på nuværende tidspunkt formået at udnytte sin historie gennem projekter som Tordenskjoldsdagene men også nye tiltag som interaktiv historieformidling i bunkeranlægget Bangsbo Fort, som er placeret på den hævdede havbund lige udenfor Frederikshavn by.

Frederikshavn Kommune kan opsummerende karakteriseres ved god tilgængelighed, gode bykvaliteter, meget fine landskabelige kvaliteter, gode historiske ressourcer og god synlighed i forhold til Skagenområdet og Frederikshavn by. Kommunen kan karakteriseres som et type 2 område.

Hjørring Kommune

Hjørring Kommune er beliggende i den nordvestlige del af Region Nordjylland. Kommunen grænser op til Frederikshavn, Brønderslev og Jammerbugt kommuner. Hjørring Kommune er region Nordjyllands næststørste kommune og skal ifølge Kommunernes Landsforening fremstå som vækstdynamo i Vendsyssel (Kommunernes landsforening, 2006b:102). Hjørring Kommune er sammenlagt af Hjørring, Hirtshals, Sindal og Vrå kommuner. Hjørring Kommunes infrastruktur er god. Der findes motorvej, jernbaneforbindelse til Aalborg, busforbindelser samt færgeforbindelse til både Norge og Sverige samt en mindre lufthavn i Sindal. Kommunen bindes sammen infrastrukturelt af motorvej, hovedveje og jernbane.

Hjørring Kommune rummer flere byer med gode bykvaliteter. Ifølge undersøgelser ligger især Hjørring by højt placeret i forhold til bredde af udbud i både service – og kulturtilbud, som er rettet mod finkultur. Dette er styrket med Hjørring Park Vendia, der er et bygningskompleks, som i stor stil rummer sport og wellness.

Byerne Hirtshals, Sindal og Vrå rangerer lidt lavere i forhold til Hjørring. Desuden er Hjørring by karakteriseret som en by med høj kvalitet i forhold til byens udseende (Nordjyllands Amtsråd, 2003). Af andre fremtrædende bykvaliteter kan nævnes; Nordsø Museet i Hirtshals og Hjørring Metropol Shopping Centre hvor sidstnævnte er blevet internationalt kendt for sit nye bibliotek.

Hjørring Kommunes landskabelige ressourcer består af både skov, bakkelandskab men er hovedsageligt kendt for den vidt udstrakte kystlinje langs Vesterhavet. I kommunen findes nogle af Danmarks bedste badestrande men også barsk natur. De landskabelige ressourcer består af Vesterhavet samt klitplantager, indlandsklitter, løvskov og morænebakkelandskab (Kommunernes landsforening, 2006b).

Både Hjørring og Løkken er vurderet højt mht. at have fremtrædende historiske kvaliteter (Nordjyllands Amtsråd, 2003).

Hjørring Kommunes kan karakteriseres ved god tilgængelighed og sammenhæng, gode bykvaliteter med et godt udbud, markante landskabelige ressourcer, ikke uvæsentlige historiske kvaliteter og en høj synlighed af traditionelle oplevelsesressourcer, badestrandene. Hjørring Kommune kan karakteriseres som et type 2 område.

Jammerbugt Kommune

Jammerbugt Kommune er beliggende i den vestlige del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Hjørring, Brønderslev, Aalborg, Vesthimmerland og Thisted Kommune. Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Aabybro, Brovst, Fjerritslev og Pandrup Kommune. Kommunen forbindes med Aalborg og omkringliggende kommuner af hovedveje og busforbindelser. Der er ingen motorvej eller togforbindelse til kommunen. Kommunen bindes sammen af en hovedvej og mindre veje.

Kommunen rummer flere mindre byer. Kommunens samlede bredde i udbud af service – og kulturtilbud er vurderet som middel. Undersøgelser viser at når det kommer til vurdering af byernes udseende, ligger Brovst og Pandrup i den lave ende hvorimod kommunens to andre større byer, Aabybro og Fjerritslev bliver vurderet til at have høje kvaliteter mht. byernes udseende (Nordjyllands Amtsråd, 2003).

Jammerbugt Kommunes landskabelige ressourcer er varierede og består af skov, kuperet terræn, vestkyststrækning og fjordmiljø. Kommunen er kendt for sin storslåede natur hvoraf Vejlerne med bl.a. fuglereservat kan nævnes men også Svineklovene der ligger ned til Jammerbugten, Fosdalen og Langdalen som munder ud i landets største indlandsskrænt Lien er kendte og unikke naturområder.

Undersøgelser viser at Jammerbugt Kommunes samlede historiske kvaliteter ikke er så høje da både Fjerritslev, Pandrup og Aabybro placerer sig i den lave ende. Dog er Brovst by vurderet som middel hvad angår fremtrædende historiske kvaliteter (Nordjyllands Amtsråd, 2003).

Jammerbugt Kommune kan samlet karakteriseres ved middelgod tilgængelighed, middelgode bykvaliteter, meget fine landskabelige ressourcer, og høj synlighed i forhold til traditionelle oplevelsesressourcer (badestrandene). Jammerbugt Kommune kan kategoriseres som type 2 område.

Thisted Kommune

Thisted Kommune er beliggende i den vestligste del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Jammerbugt og Morsø kommuner. Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Thisted, Hanstholm og Sydthy kommuner (Kommunernes landsforening, 2006b). Thisted Kommunes tilgængelighed må betegnes som begrænset. Der er stor afstand til regionscentret Aalborg. Der findes ikke motorvej, og kommunen forbindes med omverdenen af hovedveje med busforbindelser og færgeforbindelser fra Hanstholm. Der findes lokal jernbaneforbindelse, færgeforbindelse fra Hanstholm til England, Norge og Færøerne. Der ligger en mindre indenrigs-lufthavn mellem Thisted og Hanstholm.

Kommunen har gode bykvaliteter. Thisted by har et rigt handelsliv og byen er smukt placeret ved vandet, hvor havnefronten er gennemgået en transformation med pladser og spisesteder der udnytter byens beliggenhed ved vandet. Desuden er en større plads i midtbyen under udførelse. Mht. bredden i service og kulturudbud er kommunen godt med.

Thisted Kommunes beliggenhed betyder at kommunen er placeret midt mellem hav og fjord hvilket giver kommunen badestrande og klitter i området mod nord og vest. Mod syd er kommunen afgrænset af Limfjorden og de omkringliggende bakkelandskaber. Landskabelige ressourcer består samlet af både skov, kuperet terræn, fjordmiljø samt en lang kystlinje med bl.a. Bulbjerg og et internationalt anerkendt surfmiljø. Området ved Klitmøller og Hanstholm siges at være Nordeuropas bedste surfområde. Desuden findes Vejlerne som er Nordeuropas største fuglereservat, og den nye Thy Nationalpark.

Af historiske ressourcer kan nævnes dokumentationscentret i Hanstholm, som er kendt for sine illustrationer af forholdene i området under besættelsen (Kommunernes landsforening, 2006b) og det historiske miljø omkring fiskeriet (Stenbjerg).

Thisted Kommune kan samlet karakteriseres ved en svag tilgængelighed, middelgode bykvaliteter, markante landskabelige kvaliteter, få historiske ressourcer og synlighed udadtil i forhold til oplevelser i nationalpark og surfing. Thisted Kommune kan karakteriseres som et type 3 område.

Morsø Kommune

Morsø Kommune er beliggende i Limfjorden i den vestlige del af Region Nordjylland og består af øen Mors. Rent geografisk er den nærmeste kommune Thisted. Efter kommunesammenlægningen i 2007 fortsatte Morsø med at være selvstændig kommune med Limfjorden som naturlig kommunegrænse. Derudover er Morsø den største ø i Limfjorden (Kommunernes landsforening, 2006b). Morsø infrastruktur består af at Morsø er landfast med bro og hovedvej til både Thy og Salling. Øen bindes desuden sammen af mindre veje. Desuden er der færge- og busforbindelse til fastlandet.

Morsøs byressourcer findes hovedsagligt i hovedbyen Nykøbing, hvor ca. halvdelen af øens beboere lever. Udbuddet af kommunens service- og kulturudbud er centreret omkring denne by, blandt andet med en forlystelsespark. De landskabelige ressourcer på Mors er varierede og indeholder bl.a. skov, meget agerland, karakteristisk kuperet terræn, og strand- og fjordmiljø. Nordøens landskab er meget markant med stejle klinter og afbilledes mange steder.

Historiske ressourcer eller autenticitet er knyttet til ø-kulturen, muslingefiskeri, molerets betydning og jernindustrien med Morsø ovne som et kendt eksempel.

Morsø Kommune kan karakteriseres som svag tilgængelighed, visse bykvaliteter, markante landskaber og historiske maritime og industrielle miljøer. Morsøs oplevelsesressourcer er dog ikke særligt synlige. Morsø Kommune kan karakteriseres som et type 3 område.

Læsø Kommune

Læsø Kommune er beliggende længst mod øst i Region Nordjylland og består af øen Læsø. Rent geografisk er den nærmeste kommune Frederikshavn. Læsø Kommune er efter 1.januar 2007 fortsat Danmarks mindste kommune. Kommunen er ikke dannet ved sammenlægning af andre kommuner og består udelukkende af øen Læsø. Læsøs infrastruktur må betegnes som svag. Øen forbindes til fastlandet med færgeforbindelse til fastlandet Frederikshavn. Øen huser også en lille lufthavn. Den bindes sammen af småveje og busser.

Øen rummer tre små byer, og bredden i service- og kulturtilbud i kommunens hovedby Byrum er vurderet til at være middel (Nordjyllands Amtsråd, 2003) Læsø Kommune er særligt optaget af at sørge for at holde et højt serviceniveau i forhold til børne- og ældreområdet (Kommunernes landsforening, 2006b).

Læsøs landskabsressourcer består af skov, agerland, strand og unikke strandenge. Landskabet er specielt og enestående, men på den anden side ikke særlig varieret. På øen kombineres naturressourcer og historiske ressourcer i saltindvinding på gammeldags maner som udgangspunkt for både serviceydelser (kur og helseophold) og oplevelsestilbud (at medvirke ved saltindvinding). Også naturressourcer som honning og hummer udbyttes til produkter med oplevelsesindhold. Den lave befolkningstæthed gør, at naturen kan opleves næsten uforstyrret.

Læsøs historiske kvaliteter mht. byer er begrænsede (Nordjyllands Amtsråd, 2003). Der er dog vigtige historiske ressourcer i form af unikke tangtage, saltsyderiet og de gamle håndværk, som holdes i hævd.

Samlet kan Læsø Kommune karakteriseres som havende dårlig tilgængelighed, få bykvaliteter, unikke og stærke landskabelige kvaliteter og visse historiske kvaliteter. Øens synlighed er knyttet til den unikke natur. Læsø kan karakteriseres som et type 4 område.

Opsamling og konklusion

Kommunerne er præget af store ligheder, men også vigtige forskelle i deres geografiske oplevelsesressourcer. Tilgængeligheden er meget forskellig kommunerne imellem, og det betyder, at ellers rige oplevelsespotentialers udnyttelse bliver begrænset. Aalborg er infrastrukturelt knudepunkt med fin regional, national og international tilgængelighed. Brønderslev, Rebild, Frederikshavn, Hjørring og Mariagerfjord kommuner har god tilgængelighed med motorvej, jernbane mv. Det er dog forskelligt, hvor godt disse kommuner er bundet sammen internt. Middelgod tilgængelighed karakteriserer Vesthimmerland og Jammerbugt kommuner, mens dårlig tilgængelighed præger Morsø, Thisted og især Læsø kommuner.

Den forskellige tilgængelighed betyder, at f.eks. Rebild Kommune kan udnytte Aalborgs kulturudbud, mens kommuner som Læsø og Morsø, som er svært tilgængelige, må producere egne oplevelser, som der til gengæld er vanskelig adgang til udefra. Der kan i grove træk tales om, at kommunerne er placeret i en form for infrastrukturel niveaudeling, som betyder, at de har forskellige potentialer for bosætning og turisme.

Byressourcer er forskelligt fordelt, for der er kun én hovedby, nemlig Aalborg og to sekundære byer, Hjørring og Frederikshavn, hvorimod der er mange byer på tredjepladsen. Dvs. Aalborg, Hjørring og Frederikshavn kommuner har nogle vigtige ressourcer, som de andre kommuner ikke har, og de kan derfor komme med et langt større og mere varieret udbud inden for kultur, fritid, bymiljø, service og detailhandel, end de andre kommuner. De øvrige kommuner har mindre byer, og blandt disse er der nogen med historiske kvaliteter og et særligt kulturudbud.

Fælles for kommunerne er imidlertid, at de alle har fine landskabelige og naturrelaterede oplevelsesressourcer. Samlet set rummer kommunerne Danmarks længste og smukkeste badestrande, mange naturperler og andre rekreative områder og samlet set er der i de 11 kommuner store naturrelaterede oplevelsesressourcer med meget høj oplevelseskvalitet. Naturen er desuden mange steder unik. Der findes alt fra barsk natur, badestrande, morænelandskab, skov, klit plantager, indlandsklitter, løv og nåleskov til lyset ved Skagen. Vi kan pege på oplevelser som det barske Vesterhav, som er en international attraktion med Vendsyssels brede strande, surfing ved "Cold Hawaii" i internationalt anerkendt surfmiljø i Thisted, vandreture i Rebild og Hjørring bakker, Dronninglund Storskov, Thise bakker samt Råbjerg Mile, lystsejlad i Limfjorden og ved østkysten og naturoplevelser i Thy nationalpark. Naturen i de 11 kommuner er med til at tiltrække tusindvis af gæster til Nordjylland hvert år. Samtidig er naturressourcerne med til at tilføre bostederne store rekreative værdier. Imidlertid er der næppe grundlag for at fremhæve nogle kommuner frem for andre, idet de alle byder på mulighed for betydelige naturoplevelser. Derfor kan man sige, at det er svært for kommunerne at konkurrere indbyrdes på naturen. Folks præferencer er mere et spørgsmål om smag.

Historie og autenticitet er en ressource i de fleste kommuner. Dog kan vi se at de historiske ressourcer er udnyttet forskelligt. Nogle kommuner bevarer det historiske i sin oprindelige indpakning som fx de gule Skagenshuse eller "genopretter" historien som fx Læsø Salt syderi, hvorimod andre igen, giver historien "nyt liv". Nogle eksempler er Tordenskjoldsdagene i Frederikshavn, Læsø Kur, moderne historieformidling via interaktivt museum i Bangsbo Fort i Frederikshavn til Nordkraft i Aalborg hvor byens historie og kultur forenes i en ny kombination.

Som vi kan se er Nordjylland, som samlet enhed, rig på geografiske oplevelsesressourcer. Det er helt klart naturen der er den største og vigtigste oplevelsesattraktion, og den rummer også et stort potentiale for fremtidig udvikling. Forskellene mellem kommunerne ligger i byernes meget forskellige størrelse og dermed forskellige muligheder for oplevelsesudbud. Desuden består der en meget vigtig forskel med hensyn til adgangen til infrastruktur, som kan binde kommunen til omverdenen samt binde den sammen indadtil. Tilgængeligheden er meget forskellig kommunerne imellem.

Analysen peger derfor på, at den store udfordring for udnyttelsen af oplevelsespotentialerne er knyttet til infrastrukturelle forhold. Der skal meget unikke og attraktive oplevelsesmuligheder til for at få folk til at overvinde 'afstandsfriktionen'. Dette kan dog lykkes i relation til turisme i for eksempel Skagen.

Som afrunding på analysen vil vi foreslå en opdeling af de 11 nordjyske kommuner i forhold til disses geografisk begrundede potentialer for oplevelsesøkonomisk udvikling:

Centret med fin tilgængelighed og mulighed for stor skala og stor variation i oplevelsesudbuddet, historiske kvaliteter, god synlighed udgøres af regionshovedstaden Aalborg, som desuden har varieret natur i kommunen af samme navn.

Type 1 områder er områder nær større byer, som vil kunne udnytte den store bys faciliteter og fungere som forstad for folk, som arbejder i centret. Her kan nævnes Brønderslev, Rebild, Mariagerfjord og Vesthimmerlands kommuner.

Type 2 er områder med landskabelige, historiske og fritidsrelaterede kvaliteter. Her kan man henregne Frederikshavn og Hjørring kommuner, samt Jammerbugt Kommune. Selve Frederikshavn og Hjørring byer har dog også stor centralitet og tilgængelighed og bymæssige oplevelsespotentialer. Der er basis både for bosætning og for turisme.

Type 3 er områder, hvor landbrug dominerer, hvor attraktionen er det rolige liv på landet. Det karakteriserer Thisted og Mors. Her er hovedsagelig basis for turisme.

Endelig type 4, som er ganske tyndt befolket, langt fra byer og transportknudepunkter. Især Læsø men også dele af Thisted Kommune kan henregnes hertil. Vækstpotentialer er knyttet til turisme.

1.3 Demografi og bosætning i nordjyske kommuner

Indledning

I dette afsnit ser vi på demografi og bosætning i de 11 nordjyske kommuner. Ændringer i befolkningstal kan ses som en funktion af mange faktorer, men i denne rapport ser vi først og fremmest på demografi og bosætning som et udtryk for befolkningens *valg* af bosted. Beslutningen om at vælge bosted hænger sammen med faktorer som pris på boliger, tilgængelighed og jobmuligheder og uddannelsesmuligheder, men i de senere år er der især kommet opmærksomhed om betydningen af *stedskvalitet*. Herlighedsværdier i forhold til natur og bymiljøer, aktivitetsmuligheder i fritiden, udbuddet af oplevelser inden for kultur, underholdning såvel som i relation til gastronomi og specialbutikker er kommet mere i fokus som faktorer, som menes at afgøre, hvor folk gerne vil bo. Populært sagt 'stemmer folk med fødderne'. Analyse af demografi og bosætning i relation til de 11 nordjyske kommuner handler derfor om, hvor attraktive disse kommuner er at bo i. Planlæggere og politikere vil derfor have et fokus på bosætning som udgangspunkt for en positiv udviklingsspiral af skatteindtægter og forbedret service og faciliteter for borgerne. Et middel til dette er blevet udvikling af kommunens herlighedsværdier eller 'oplevelsesplanlægning', som er denne rapport's tema.

I analysen af demografi og bosætning i de 11 nordjyske kommuner relaterer vi indledningsvist til udviklingen i Danmark og i den samlede nordjyske region. Derpå betragter vi de 11 nordjyske kommuners demografiske udvikling, deres naturlige demografiske tilvækst og tilflytningsmønstrene. Dette danner baggrund for en analyse af flyttemønstre og bosætningsmæssige udfordringer for de nordjyske kommuner.

Danmark og Nordjylland

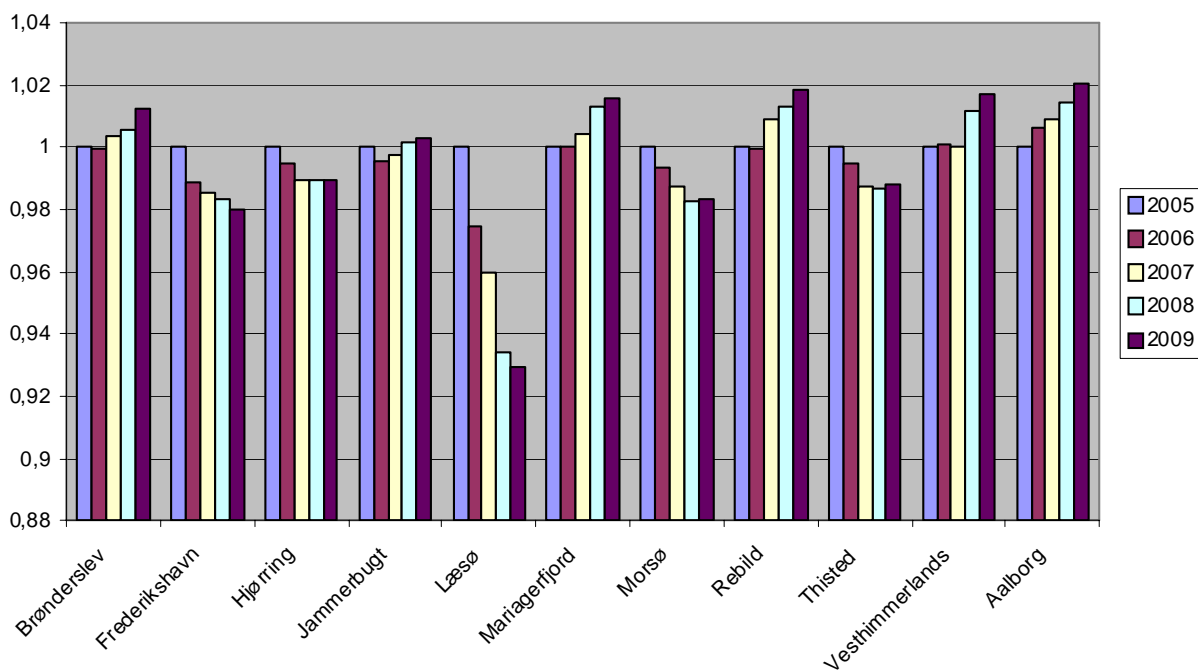
Den demografiske udvikling i nordjyske kommuner skal ses i sammenhæng med regionens og hele landets befolkningsudvikling. Nordjylland er Danmarks mindste region målt i folketal. I 2009 var folketallet 580.515 personer, og det havde holdt sig nogenlunde stabilt den undersøgte periode (2005-2009). Til sammenligning voksede befolkningen i Danmark mellem 2005 til 2009 med 1,85 % til 5.511.451 personer. Fremskrivningen for Danmark siger, at vi i 2040 er 7,62 % flere personer i landet (eller 5.931.465 personer). Til sammenligning forudsiger fremskrivningen for Nordjylland en befolkningsvækst fra 2009 på i alt 1,85 % indtil 2040 (Statistikbanken). Det betyder, at Nordjylland ikke synes at være så god til at fastholde og tiltrække borgere som andre regioner i landet.

De nordjyske kommuner

De nordjyske kommuner er efter kommunesammenlægningen 1. januar 2007 ret forskellige i størrelse rent befolkningsmæssigt. Den største kommune i regionen er Aalborg Kommune med 196.292 borgere, og den mindste kommune er Læsø med kun 1.993 borgere i 2009. Efter Aalborg er de største kommuner de kommuner med de største byer, nemlig Hjørring og Frederikshavn. Derefter kommer Thisted, Mariagerfjord, Jammerbugt, Brønderslev, Vesthimmerland, Rebild og Morsø og slutteligt Læsø kommuner. Der er således stor forskel på omfanget af de enkelte nordjyske kommuners opgaver såvel som deres ressourcer til at løse dem.

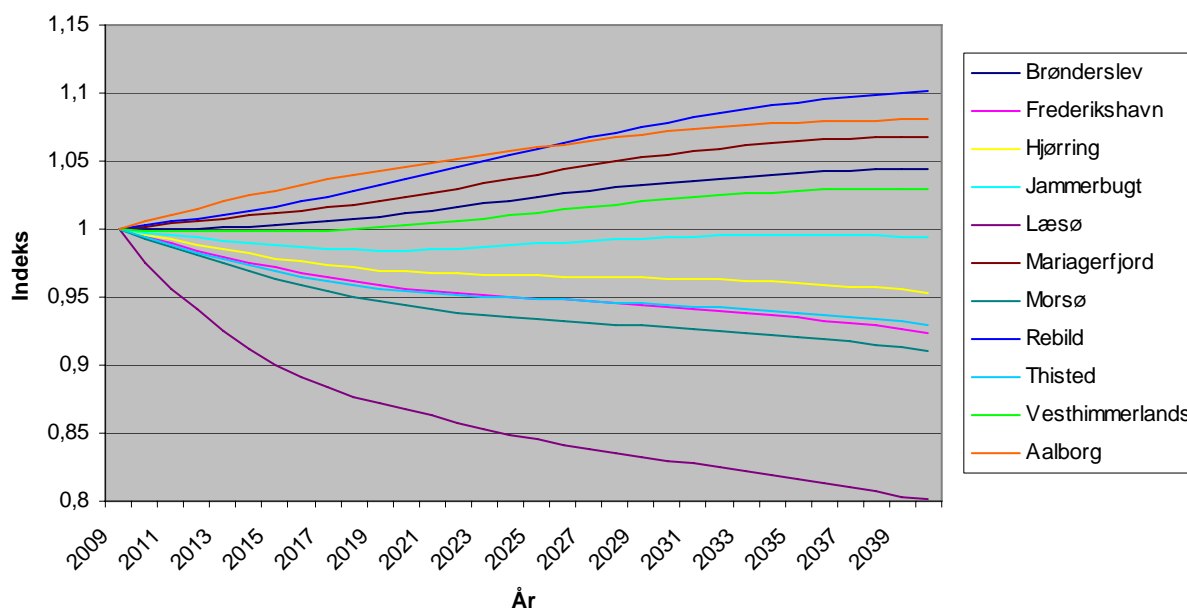
De nordjyske kommuner viser en differentieret demografisk udvikling. Mellem 2005 til 2009 havde 6 kommuner en positiv tilvækst i folketallet. I aftagende rækkefølge omfattede disse kommuner Aalborg Kommune, Rebild Kommune, Vesthimmerlands Kommune, Brønderslev Kommune, Jammerbugt Kommune og Mariagerfjord Kommune. Tilsvarende havde 5 af kommunerne negativ befolkningsvækst i perioden. Det mindste fald i befolkning havde Hjørring, derpå fulgte Thisted, Morsø, Frederikshavn og endelig Læsø, hvis befolkning falder med uhyggelig hast (se figur 1). Det betyder at forskellen mellem de nordjyske kommuners ressourcer øges.

Figur 1 Folketal 2005-2009 nordjyske kommuner

Fremover vil 5 nordjyske kommuner fortsat øge deres befolkning, ifølge fremskrivninger fra Danmarks Statistik. Det drejer sig om Aalborg, Rebild, Mariagerfjord, Brønderslev og Vesthimmerlands kommuner. På den anden side vil 6 nordjyske kommuner fortsat miste befolkning ifølge fremskrivningen fra Danmarks Statistik. Det drejer sig om Jammerbugt, Hjørring, Frederikshavn Thisted, Vesthimmerlands og ikke mindst Læsø Kommune (se figur 2). Disse kommuner står altså over for en massiv udfordring, der går ud på at forsøge at gøre fremskrivningerne til skamme. Men også vækstkommunerne vil se deres interesse i at øge bosætningen, som ikke er forudset til at være særlig kraftig. Forskellen i de nordjyske kommuners ressourcer vil altså øges i fremtiden, men alle kommuner har samtidig en opgave i forhold til at fastholde og helst også øge befolkningstallet som udgangspunkt for at skabe mere ressourcestærke kommuner.

Figur 2 Befolkningsfremskrivning nordjyske kommuner 2009-2040

Befolkningsudviklingen er resultat af dels en naturlig demografisk vækst (forskellen på antallet af fødte og antallet af døde) og dels af nettotilflytningen (forskellen mellem antallet af tilflyttere og antallet af fraflyttere). Den naturlige demografiske vækst er resultatet af, hvor mange unge familier, som bor i kommunen, relativt set, mens nettotilflytningen hænger sammen med, hvor stærke attraktionsfaktorerne i kommunen er, sammenholdt med andre kommuner. Nettotilflytningen får så også indvirkning på den naturlige demografiske tilvækst efterfølgende.

Blandt de nordjyske kommuner har kun tre kommuner en naturlig demografisk vækst, og det er Aalborg, Rebild og Brønderslev (sidstnævnte siden 2008). De øvrige kommuner har negativ demografisk vækst, med Frederikshavn og Læsø som de kommuner som de mest negative. De kommuner med negativ vækst er Hjørring, Mariagerfjord, Morsø, Thisted og Vesthimmerland. Endelig balancerer Jammerbugt Kommune med en naturlig demografisk vækst omkring nul (se tabel 1).

Tabel 1 Den naturlige demografiske vækst i nordjyske kommuner 2006-2008	
Positiv naturlig demografisk vækst	Negativ naturlig demografisk vækst
Aalborg Kommune	Frederikshavn Kommune
Rebild Kommune	Læsø Kommune
Brønderslev Kommune	Hjørring Kommune
	Mariagerfjord Kommune
	Morsø Kommune
	Thisted Kommune
	Vesthimmerlands Kommune
Jammerbugt i balance	
Kilde: Baseret på analysen i denne rapport af de enkelte kommuner	

Blandt de nordjyske kommuner har 4 en positiv nettotilflytning, nemlig Aalborg, Mariagerfjord, Vesthimmerland og Brønderslev kommuner, mens 7 af dem har negativ nettotilflytning. Det er Frederikshavn, Læsø, Rebild, Hjørring, Morsø, Jammerbugt og Thisted kommuner, som har negativ nettotilflytning (se tabel 2).

Tabel 2 Nordjyske kommunernes nettotilflytning 2006-2008	
Positiv nettotilflytning	Negativ nettotilflytning
Aalborg	Frederikshavn
Mariagerfjord	Læsø
Vesthimmerland	Rebild
Brønderslev	Hjørring
	Morsø
	Jammerbugt
	Thisted
Kilde: Baseret på analysen i denne rapport af de enkelte kommuner	

Statistikbanken giver også mulighed for at få oplysninger om til- og fraflytternes alder, og det har vi benyttet som udgangspunkt for det følgende.

Blandt de kommuner med positiv nettotilflytning har Aalborg en særstilling, fordi kommunen tiltrækker mange unge fra de øvrige nordjyske kommuner, som kommer for at uddanne sig på universitet og andre uddannelsesinstitutioner. I forhold til de øvrige nordjyske kommuner konkurrerer Aalborg altså med sine uddannelsesinstitutioner. Som uddannelsesby konkurrerer Aalborg til gengæld med Århus, som tiltrækker en mindre del af de unge fra Aalborg og andre nordjyske kommuner.

Som bosætningsby for familier har Aalborg derimod konkurrence fra de omkringliggende kommuner, og især fra Rebild og Brønderslev, som kan tilbyde god tilgængelighed og billigere huse.

Vesthimmerlands Kommune og Brønderslev Kommune tiltrækker unge familier fra Aalborg, mens Mariagerfjord Kommune tiltrækker unge familier fra både Aalborg og Århus. Selv om alle disse tre kommuner afgiver unge til uddannelse i storbyerne, opvejes fraflytningen altså af tilflytning. Denne tilflytning fører også til øget naturlig demografisk vækst. Der er dog det problem, at det ikke i særlig grad er de veluddannede, som flytter til, hvilket indikeres af de beskæftigedes uddannelsesniveau i de enkelte kommuner (se figur 9 & tabel 7).

Blandt kommuner med negativ nettotilflytning har Læsø Kommune den mest negative nettotilflytning relativt set. Ikke alene søger de unge væk for at uddanne sig, det er alle aldersgrupper, som flytter væk fra øen. De flytter især til Aalborg og Frederikshavn.

Frederikshavn har også en stor negativ nettotilflytning, og her er det især Aalborg, der trækker, og især de unge, som flytter. Frederikshavn konkurrerer imidlertid som bosætningskommune med sine nabokommuner. Der er balance i flytningerne mellem Frederikshavn og Hjørring, mens Frederikshavn trækker borgere fra Brønderslev Kommune. Frederikshavn er altså underlegen i

forhold til Aalborgs udbud af uddannelser, står lige som bosætningskommune i forhold til Hjørring og står bedre som bosætningskommune i forhold til Brønderslev.

Thisted og Morsø kommuners negative nettotilflytning hænger sammen med, at de unge søger til uddannelsesbyerne. Hverken Morsø eller Thisted Kommune spiller rollen som bosætningskommune for familier fra Aalborg nogen rolle. Dertil er afstanden for stor.

Hjørring Kommunes unge flytter til Aalborg og Århus for at uddanne sig, men der kommer også mange tilflyttere. Unge familier fra Aalborg flytter til, og Hjørring konkurrerer i øvrigt med Frederikshavn om tilflyttere på op til omkring de 50 år. Underskuddet af tilflyttere er ved at mindskes, hvilket tyder på, at interessen for Hjørring som bosætningskommune er voksende.

Jammerbugt og Rebild kommuner har kun en svagt negativ nettotilflytning, og Rebild endda først for nyligt. De unge fra Jammerbugt søger til Aalborg for at uddanne sig, og tilflyttere er oftest familier med arbejde i Aalborgområdet. Rebild Kommunes unge flytter til Aalborg og til Mariagerfjord kommuner, og tilflytterne til Rebild Kommune er ligeledes overvejende yngre familier.

Opsummering

Overordnet set er Nordjylland den mindste region befolkningsmæssigt, og regionen vil sakke yderligere agterud med en svagere demografisk vækst end det øvrige land. De enkelte kommuner er efter 2007 ret forskellige befolkningsmæssigt med bykommunerne (Aalborg, Hjørring, Frederikshavn) som de største og Læsø som langt den mindste kommune. Nordjylland er inde i en svag demografisk udvikling, og flere kommuner oplever demografisk tilbagegang, som forudsiges at ville fortsætte fremover. Kun tre kommuner har en positiv naturlig tilvækst, og kun fire har en positiv nettotilflytning. Den demografiske udvikling varierer altså mellem kommunerne, men også over tid.

Kommunernes nettotilflytning varierer geografisk og over tid, og analysen viser, at afstand til Aalborg spiller en stor rolle for nettotilflytningen. De nærmeste kommuner har positiv tilflytning eller kun meget svagt negativ nettotilflytning. Læsø, som befinder sig længst fra Aalborg, har relativt set den mest negative nettotilflytning. Motorvejen har udvidet pendleroplandet til Aalborg, men tilgængelighed i form af motorvej har ikke i alle kommuner resulteret i positiv nettotilflytning (e.g. Hjørring og Frederikshavn), mens kommuner uden motorvejsadgang til Aalborg også kan opvise positiv nettotilflytning (Vesthimmerland). Aalborgs position som uddannelsesby er uden konkurrence i Nordjylland, og den sikrer også Aalborg en tilflytning af unge fra alle nordjyske kommuner, som dog næsten opvejes af unge familiers fraflytning til nabokommunerne. Selv om Aalborg således står stærkes mht. geografiske oplevelsesmuligheder, har byen altså ikke den stærkeste befolkningstilvækst.

Unge og unge familier flytter altså mellem de nordjyske kommuner i et klart mønster, som er under gradvis forandring. Aalborg suger hele regionens unge uddannelsessøgende til sig, og Aalborgs nabokommuner suger de unge familier til sig med skiftende held i konkurrence med hinanden. Samtidig konkurrerer de øvrige nabokommuner indbyrdes om borgerne.

Denne konkurrence udgør en vigtig del af konteksten for kommunernes strategier. Det er blevet en vigtig problemstilling, hvordan man tiltrækker og fastholder borgere.

1.4 Ledighed, beskæftigelsesstruktur og uddannelsesniveau i nordjyske kommuner

Indledning

I dette afsnit vil vi se på beskæftigelse og erhvervsudvikling i de 11 nordjyske kommuner. Mangel på beskæftigelse ses ofte at være et stort problem i landsdelen og den største udfordring for erhvervspolitikken. Ledigheden er en væsentlig grund til at der mange steder tages initiativer til at fremme alternative beskæftigelsesområder inden for oplevelsesøkonomi og vidensøkonomi. Derfor starter vi ud med at undersøge, hvordan beskæftigelsessituationen har været de sidste par år i kommunerne. Vi sætter yderligere den nordjyske udvikling ind i et dansk perspektiv.

Derpå vil vi undersøge, hvilken vægt, oplevelsesøkonomien og vidensøkonomien kan siges at have som beskæftigelsesområde i de 11 nordjyske kommuner. Som nævnt i afsnittet om projektets metode, er det en udfordring for forskningen, at oplevelsesaktiviteter kan være knyttet til forskellige typer virksomheder og brancher. Vi har dog valgt at bruge udviklingen inden for to statistiske branchegrupper, nemlig 'hoteller og restauranter', og 'foreninger, kultur og renovation' som indikator for udviklingen af beskæftigelsen inden for oplevelseserhvervene. Vi forstår her oplevelseserhverv bredt som aktiviteter inden for kultur, fritid og oplevelser. Som udtryk for udviklingen i vidensøkonomien har vi brugt branchegrupper, der kan karakteriseres som vidensintensive serviceområder, nemlig 'finansiering og forsikring' og 'forretningsservice'.

Vi har valgt at undersøge udviklingen inden for begge områder, fordi der som nævnt i indledningen er grund til at antage, at de støtter hinanden gensidigt. Efterspørgslen fra veluddannet arbejdskraft med god løn kan med rimelighed antages i højere grad at ville rette sig mod kultur-, fritids- og oplevelsesforbrug end efterspørgslen fra ansatte med lavere uddannelse og lavere løn.

Endelig vil vi se på vidensniveauet blandt de beskæftigede i de nordjyske kommuner. Vidensniveauet er af betydning for både lønniveau og skatteindtægter i kommunerne samt for innovation i virksomheder og organisationer. I sammenhæng med denne undersøgelse bliver vidensniveauet betragtet som havende betydning som en ressource i skabelsen af kultur-, fritids- og oplevelsesaktiviteter. Antagelsen er, at jo bedre folk er uddannet, desto mere lyst og energi vil de have til at tage initiativer til igangsættelse af aktiviteter inden for kultur- fritids- og oplevelsesområdet. Uden at det skal tages alt for firkantet, kan man desuden sige, at vidensniveauet også er med til at forme den type efterspørgsel, som borgerne har med hensyn til fritid og kultur. Det kan derfor antages, at jo højere vidensniveau, des større, og des mere varieret og krævende vil efterspørgslen efter oplevelser være.

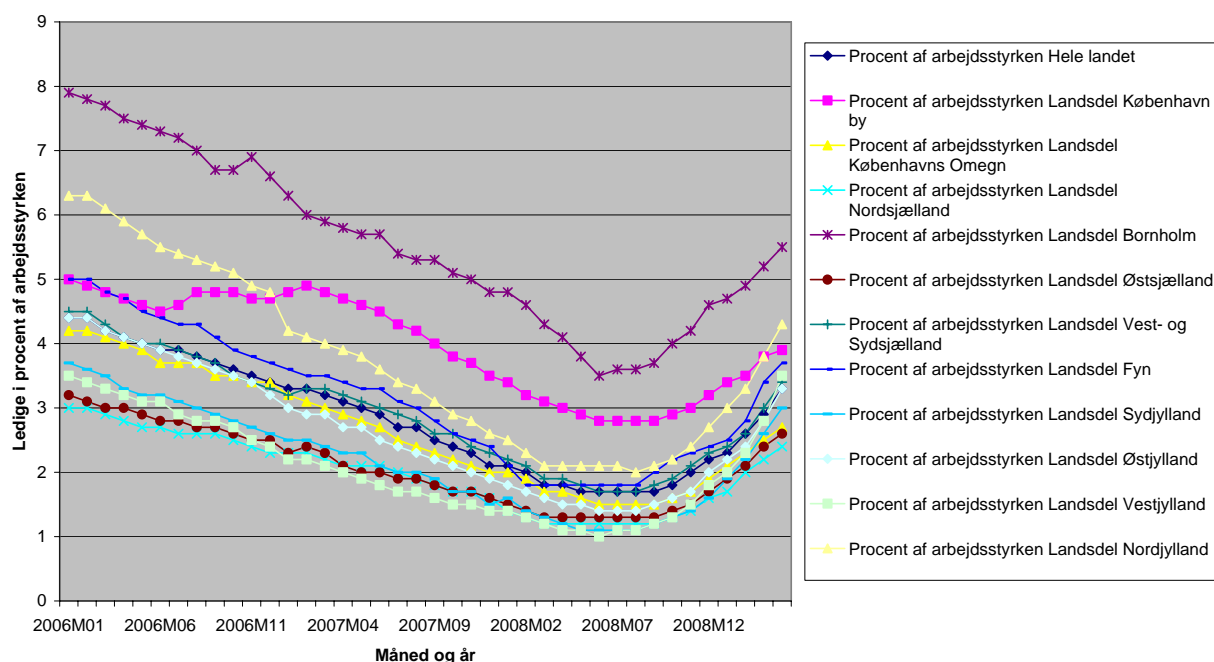
Til slut i afsnittet vil vi sammenkæde analyserne og se på hvilken sammenhæng der ud fra disse kan siges at være mellem ledighedens størrelse og sæsonafhængighed og oplevelseserhvervenes vægt i den kommunale beskæftigelse, mellem oplevelseserhvervenes vægt og videnserhvervenes vægt, og endelig mellem uddannelsesniveau og oplevelsesøkonomiens vægt i kommunen.

Ledigheden

Ledighed er i Nordjylland et konstant tema. Ledigheden i landsdelen har som regel ligget et par procentpoint over landsgennemsnittet, kun overgået af Bornholm og i en periode også af lands-

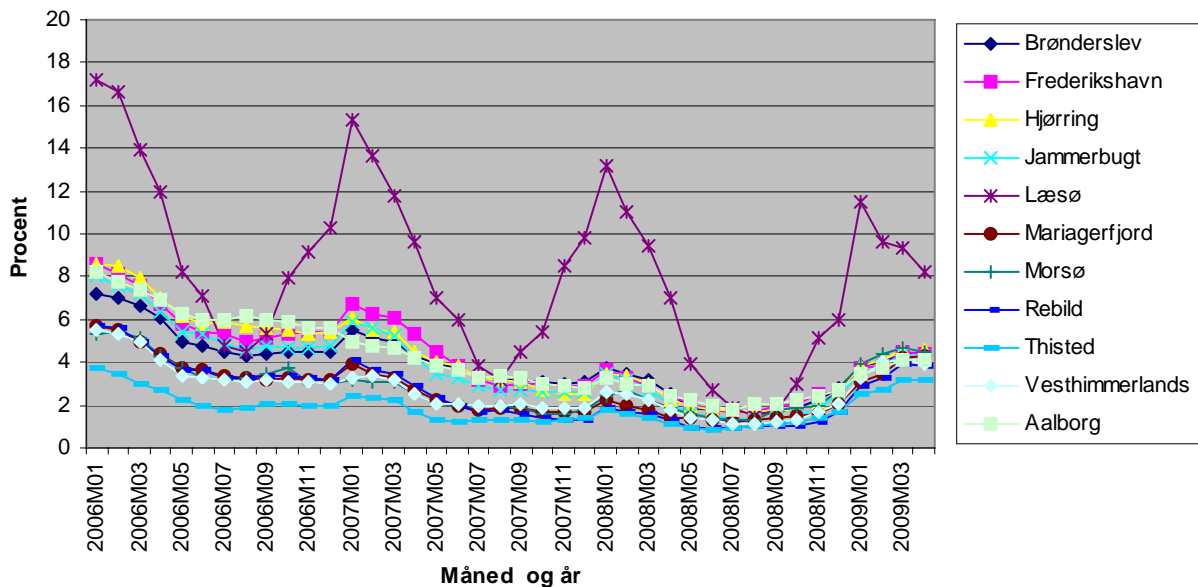
del København. Afstanden mellem den gennemsnitlige ledighed for hele landet og for Nordjylland blev indsnævret meget opsigtsvækkende fra 2006 til september 2008, hvor ledighedens niveau nåede ned på et minimum. Den nordjyske ledighed faldt fra 6,3 % af arbejdsstyrken i januar 2006 til 2 % i august 2008, hvorefter den steg brat til 3,8 i april 2009 (Statistikbanken). I denne periode indsnævredes forskellen til landsgennemsnittet fra 1,9 procentpoint i januar 2006 til 0,4 procentpoint i august 2008, hvorefter den voksede til 1 procentpoint i april 2009 (se figur 3). Den nordjyske beskæftigelse har således nydt godt af højkonjunktoren, men økonomien i landsdelen var også mere sårbar overfor konjunkturændringer end landet som helhed.

Figur 3 Ledige i procent landsdele

Inden for region Nordjylland er der også store forskelle på, hvor stor ledigheden er, og hvordan den har udviklet sig i de senere år. Alle de nordjyske kommuner har været præget positivt af de gode konjunkturer med faldende ledighed og samtidig en mindskelse i den indbyrdes forskel på ledighedsniveauet. Efter august-september 2008 er ledigheden steget i samtlige kommuner. Størst er ledigheden i Læsø Kommune. Frederikshavn, Aalborg, Hjørring, Jammerbugt og Brønderslev kommuner ligger også i den høje ende mht. ledighed. Noget lavere ledighed præger Mariagerfjord, Vesthimmerland, Morsø og Rebild. Lavest ledighed findes i Thisted Kommune, hvor den i april 2009 var på 3,2 % mod landsdelens gennemsnit på 4,3 % (Figur 4).

Figur 4 Fuldtidsledig i pct. nordjyske kommuner 2006-2009

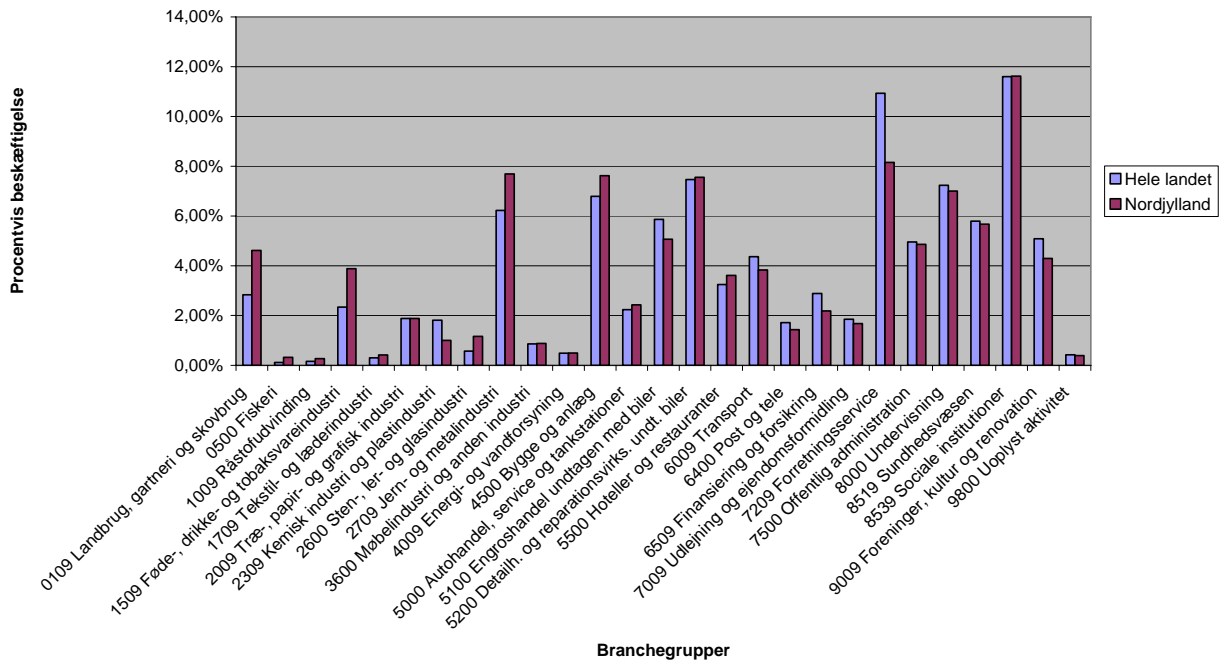
Der er også forskel på, hvor sæsonafhængig beskæftigelsen er i de 11 kommuner. Læsø er præget af enorme sæsonudsving, og derpå kommer Frederikshavn, Hjørring, Aalborg, Jammerbugt og Brønderslev. Bortset fra Brønderslev er disse kommuner netop kendt for at rumme vigtige turistdestinationer (Skagen, Løkken, Tversted, Blokhus), og netop turismeerhvervet er særdeles sæsonbestemt, idet aktiviteterne koncentrerer sig om sommeren.

Opsummerende er den nordjyske ledighed høj, men har fulgt de generelle positive, og på det seneste også negative, konjunkturer i Danmark. Der er stor spredning i ledighedsniveauet blandt de 11 nordjyske kommuner, ligesom der er stor forskel på, hvor sæsonafhængig ledigheden er i kommunerne. Spørgsmålet er så, hvilken sammenhæng, der kan siges at bestå mellem ledigheden og oplevelsesøkonomi, og det vil vi komme ind på i den tværgående analyse.

Beskæftigelsesstruktur i Nordjylland og Danmark

I Nordjylland fylder de primære erhverv og industrien mere i beskæftigelsen end tilfældet er for landet som helhed. Regionen havde 5,2 % af beskæftigelsen i de primære erhverv (DK: 3,1 %), 25 % af beskæftigelsen i industri (DK: 21 %), mens service lå på 69 % af beskæftigelsen (DK: 75 %) (Statistikbanken). Sammenlignes beskæftigelsesstrukturen i Nordjylland med hele landets, ses det, at nogle områder fylder væsentligt mere, andre væsentligt mindre i Nordjylland. De klart tungere områder i Nordjylland er grupperne landbrug, gartneri og skovbrug, føde- drikke- og tobaksvareindustri samt jern og metalindustrien. Bygge- og anlægssektoren er også relativt større i Nordjylland end i landet som helhed. De vil sige, at traditionelle erhvervsområder dominerer regionen. Dette modsvarer som sagt af en lavere beskæftigelse inden for næsten alle serviceerhvervene. Forskellene kan aflæses i figur 5.

Figur 5 Beskæftigelsesstruktur på grupper, DK og NJ

Inden for videns- og oplevelseserhverv er der klare forskelle imellem Nordjylland og landet som helhed. Oplevelseserhverv fylder 7,9 % i Nordjylland mod 8,33 % i landet som helhed. I relation til oplevelseserhverv har Nordjylland et styrkepunkt inden for hotel og restaurant. Her har Nordjylland 3,61 % af sin beskæftigelse (DK: 3,24 %). Det er samtidig et område i relativt høj vækst, idet beskæftigelsen her voksede med 11,5 % fra 2006 til 2008, mod 8 % på landsplan. Det er et erhverv, som er knyttet til turisme. Den anden gruppe af oplevelseserhverv beskæftiger imidlertid relativt færre i Nordjylland end i landet som helhed. Foreninger, kultur og renovation beskæftiger i Nordjylland kun 4,29 % af arbejdsstyrken mod 5,09 % på landsplan. Dette beskæftigelsesområde var desuden i tilbagegang i Nordjylland mellem 2006 til 2008, mens det voksede en anelse i landet som helhed (NJ – 1,4 %, DK +0,6 %). Kultur og fritidsområdet som beskæftigelsesområde er altså underrepræsenteret i landsdelen og er desuden stagnerende.

De store forskelle findes inden for vidensservice. Dette område fylder 10,2 % i Nordjylland mod hele 14 % i landet som helhed. Især forretningsservice, men også finansiering og forsikring fylder mindre i Nordjylland end det gør på landsplan. I Danmark befandt 11 % af arbejdsstyrken sig inden for forretningsservice, mens det kun gjaldt godt 8 % i Nordjylland. Inden for forsikring og finansiering arbejdede 2,9 % af landets arbejdsstyrke mod kun 2,18 % i Nordjylland. Forretningsservice var imidlertid præget af en ligeså dynamisk vækst i Nordjylland, som i landet som helhed, nemlig med en vækst på 13 % mellem 2006-2008, mens en lidt mindre vækst prægede finansiering og forsikring (NJ: +7,3 %, DK + 8 %). I Nordjylland fylder vidensservice altså mindre end i landet som helhed, men området er ligeså dynamiske for tiden, som et er på landsplan.

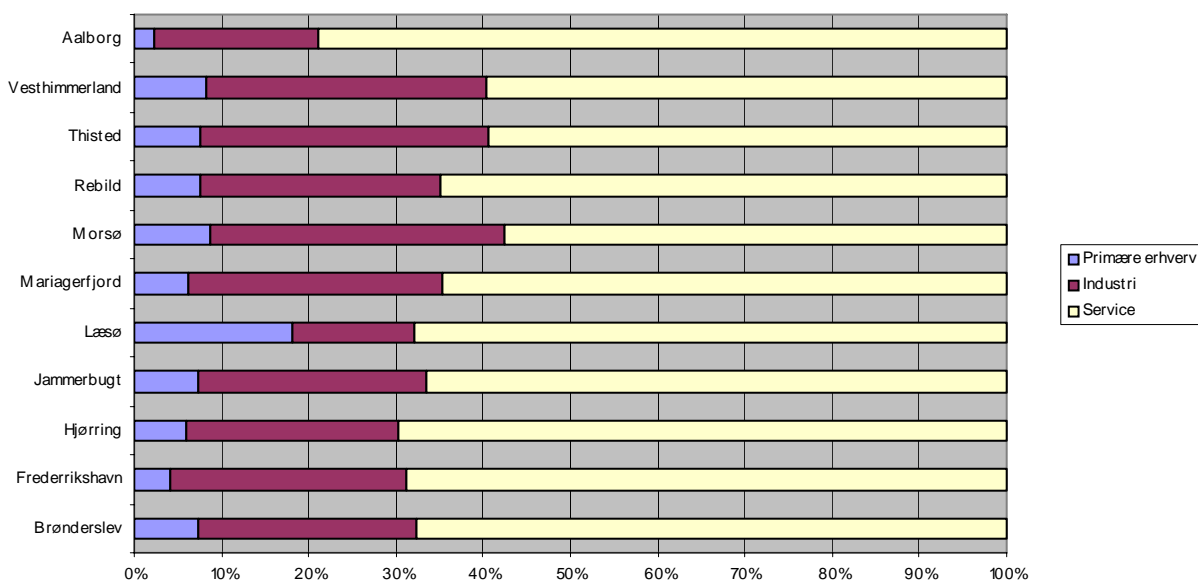
Beskæftigelsesstrukturen i kommunerne

Landselen har som sagt en stor primærsektor og en stor industrisektor. Inden for de 11 nordjyske kommuner skiller Aalborg sig ud ved at have en meget lille beskæftigelse inden for primære erhverv (2,21 %) og en meget høj beskæftigelse inden for serviceerhvervene (78,83 %).

I den anden ekstrem ligger Læsø med en meget høj andel af beskæftigelsen inden for de primære erhverv (18,2 %), næsten ingen industri, og en stor servicesektor (67,83 %).

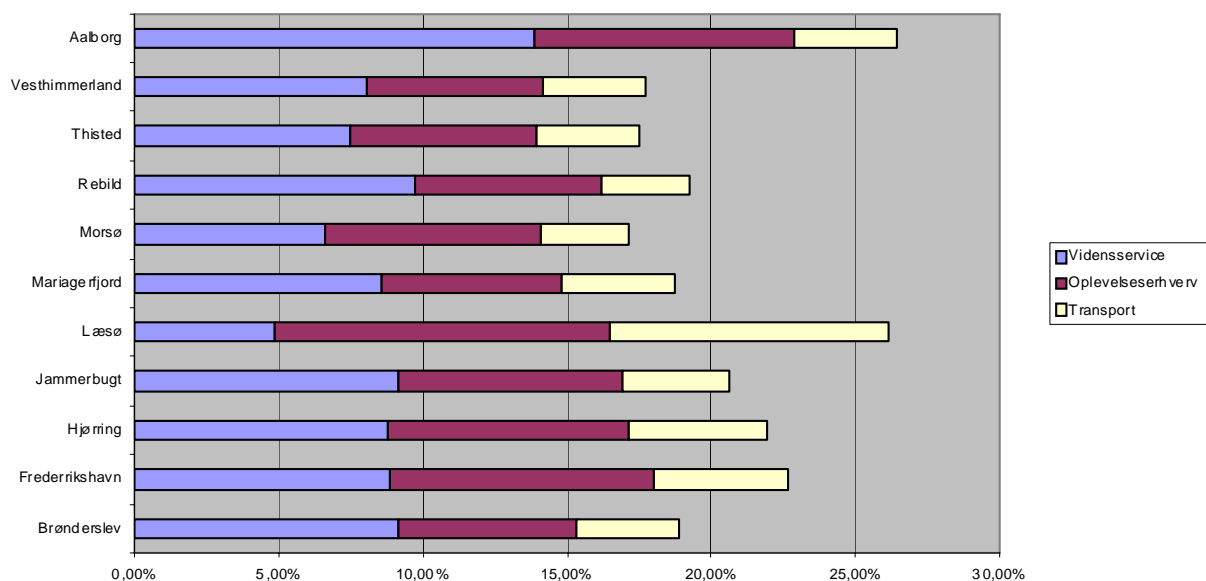
Frederikshavn skiller sig også ud med en i nordjysk sammenhæng med lille beskæftigelse i primærsektoren (4,17 %) og en stor vægt på service erhvervene (68,87 %) (se figur 6).

Figur 6 Erhvervsgrupper 11 kommuner 2008 procentuel fordeling

Videns- og oplevelseserhvervene har forskellig vægt og sammensætning i de 11 nordjyske kommuner, som figur 7 giver et indtryk af. Blandt andet fremgår det, at Aalborg har en stor beskæftigelse inden for både videns- og oplevelseserhverv, at Læsø har den største oplevelsessektor, og Brønderslev Kommune den mindste. I det følgende vil vi se uddybe analysen og se nærmere på sammensætningen af disse erhverv beskæftigelsesmæssigt og udviklingen i beskæftigelsen inden for undergrupperne.

Figur 7 Videns-og oplevelseserhverv 11 kommuner 2008

Oplevelseserhvervene

Forskellene mellem kommunernes beskæftigelse inden for videns-og oplevelsesøkonomi kan illustreres klart, hvis de rangordnes. Nedenfor er dette gjort i forhold til oplevelseserhvervene. Den samlede vægt af disse erhverv i beskæftigelsen samt den relative vægt af de turismerelaterede erhverv, nemlig hotel og restaurant er vist i tabel 3. Dynamikken i oplevelseserhvervene er vist i tabel 4.

Tabel 3 Oplevelseserhverv i nordjyske kommuner 2008 efter procentuel andel af beskæftigelsen
Kilde: Baseret på Statistikbanken

	Oplevelseserhverv i alt	Hotel og restaurant (andel af oplevelseserhverv)
Læsø	11,64	6,35 (54,55)
Frederikshavn	9,20	4,83 (52,50)
Aalborg	9,00	4,27 (47,40)
Hjørring	8,37	3,78 (45,16)
Jammerbugt	7,80	3,58 (45,90)
Morsø	7,42	3,03 (40,83)
Rebild	6,45	3,73 (57,82)
Thisted	6,45	2,64 (40,93)
Mariagerfjord	6,25	2,38 (38,08)
Brønderslev	6,16	2,39 (38,79)
Vesthimmerland	6,07	2,59 (42,66)

Tabel 3 viser, at 4 af kommunerne havde flere beskæftigede i oplevelseserhvervene end landet som helhed, som var 8,33 %. Det er Læsø, Frederikshavn, Aalborg og Hjørring. Fem kommuner havde større beskæftigelse relateret til turismeerhvervene hotel og restaurant end landet som hel-

hed, som var på 3,24 %. Det var de fire nævnte kommuner plus Jammerbugt. Kun én kommune havde større andel af beskæftigelsen knyttet til kultur (foreninger, kultur og renovation) end landet som helhed (5,09 %), og det var Læsø Kommune med 5,29 % af beskæftigelsen. Dette viser to ting. Det nordjyske fokus på turismerelaterede erhverv koncentrerer sig i knap halvdelen af kommunerne. Det viser også, at kulturelrelaterede erhverv står relativt svagt i alle nordjyske kommuner bortset fra Læsø.

Af tabellen ses desuden, at oplevelsesøkonomien har størst betydning i så forskellige kommuner som Læsø, Frederikshavn og Aalborg med hhv. 11,64, 9,20 og 9 % af beskæftigelsen. Dog er det turisterhvervene, som dominerer oplevelsesøkonomien i Læsø og Frederikshavn, mens det er kulturerhvervene, som dominerer i Aalborg Kommune, hvor Aalborg by repræsenterer et stort kultur- og fritidsudbud.

Hjørring og Jammerbugt har også en stor andel af beskæftigelsen i oplevelseserhvervene, nemlig 8,37 og 7,8 %, men selv om kommunerne rummer vigtige badebyer, dækker restauranter og hoteller under halvdelen. Det skyldes formodentlig, at beskæftigelse ved sommerhusudlejning ikke registreres i denne kategori. Morsøs oplevelseserhverv fylder næsten ligeså meget som i Jammerbugt, men har en anden sammensætning. Hotel og restauranter i Morsø Kommune vejer væsentligt mindre.

Fem kommuner har mellem 6 og 6,5 % af beskæftigelsen i oplevelseserhverv, og det er Rebild, Thisted, Mariagerfjord, Brønderslev og Vesthimmerland. Rebild skiller sig ud ved at hotel- og restaurationsområdet er dominerende med 58 % af beskæftigelsen, mens de øvrige fire kommuner har omkring 40 % beskæftigelse inden for hoteller og restauranter.

Tabel 4 Procentuel ændring i beskæftigelsen i oplevelseserhvervene 2006-2008. Baseret på Statistikbanken		
	Hoteller og restauranter	Kultur
Læsø	-10	-35
Frederikshavn	10,68	-2,69
Aalborg	15,69	4,17
Hjørring	15	0,4
Jammerbugt	10,63	4
Morsø	4	-17,3
Rebild	17,5	0
Thisted	2	-9
Mariagerfjord	11	4,6
Brønderslev	-1,4	-10,67
Vesthimmerland	3	-5

Udviklingen i oplevelseserhvervene i landsdelen er som nævnt karakteriseret af, at hotel og restaurationsområdet er i vækst, mens kulturområdet stagnerer. Der er dog stor forskel på udviklingen i de enkelte kommuner. Tabel 4 viser, at hoteller og restauranter har fået et vældigt boost i Aalborg, Rebild og Hjørring, men også er vokset mærkbart i Frederikshavn, Jammerbugt og Mariagerfjord. Meget lille ændring i turisterhvervenes beskæftigelse er der i Thisted, Vesthimmerland og Morsø, og direkte tilbagegang karakteriserer Brønderslev og især Læsø.

Kun 3 kommuner havde fremgang i beskæftigelsen inden for kulturerhvervene, nemlig Aalborg, Jammerbugt og Mariagerfjord. Der var stagnation i Thisted, Rebild og Hjørring kommuner mens stærk tilbagegang prægede Frederikshavn, Vesthimmerland, Brønderslev, Morsø og i særlig grad Læsø kommuner.

Vidensservice

Vidensservice har som nævnt betydning for beskæftigelsen som et nyt, dynamisk væksterhverv. Det har også betydning som leverandør af viden og service til det øvrige erhvervsliv, og tilstedeværelsen af vidensservice repræsenterer derfor økonomiens omstilling til mere vidensbaserede (og indkomstbringende) aktiviteter.

Som vist er vidensservice, især forretningsservice, langt mindre udviklet i Nordjylland, i sammenligning med Danmark som helhed. Der er imidlertid stor forskel på, hvor meget vidensservice fylder i de nordjyske kommuner, hvilket tabel 5 klart illustrerer. Aalborg er den eneste kommune i hvilken området vidensservice som beskæftigelsesområde ligger over det danske gennemsnit, som er 11 %. Aalborg beskæftiger således 13,87 % af arbejdsstyrken, mens nabokommunerne kommer mere end 4 % point længere nede med Rebild som den højeste med 9,73 %. På den anden side er der kommuner, som har en meget lille andel af beskæftigelsen knyttet til vidensservice, nemlig Thisted, Morsø og specielt Læsø. Det er forretningsservice, som er det største område inden for vidensservice, og også i den forbindelse markerer Aalborg sig anderledes end de øvrige kommuner. I Aalborg er således 83,12 % af vidensservicebeskæftigelsen knyttet til forretningsservice. For de øvrige kommuner gælder det, at jo mindre vidensservice fylder i beskæftigelsen, des mindre fylder også forretningsservice inden for området.

Ser man imidlertid på væksten i beskæftigelse inden for forretningsservice, var området i vækst i alle kommunerne. Størst ændring skete på Læsø og i Thisted, ganske vist ud fra et lille udgangspunkt. Derudover sås den største dynamik i Aalborg med en ændring på +17,01 % og Frederikshavn med en ændring på +12,89 % mellem 2006 og 2008. Lavest dynamik sås i Brønderslev og Hjørring. Fordelingen af denne vækst indikerer, at skævdelingen inden for vidensservice mellem de 11 kommuner vil fortsætte, men at de yderst beliggende kommuner til en vis grad er med i væksten på området.

	Vidensservice i alt	Forretningsservice (andel af vidensservice)	Vækst forretningsservice 2006-2008
Aalborg	13,87	11,53 (83,12)	+17,01
Rebild	9,73	7,84 (80,57)	+11,70
Brønderslev	9,14	7,19 (78,66)	+4,50
Jammerbugt	9,14	6,91 (72,31)	+10,55
Frederikshavn	8,84	6,83 (77,26)	+12,89
Hjørring	8,80	6,72 (76,36)	+2,10
Mariagerfjord	8,56	6,46 (75,46)	+6,78
Vesthimmerland	8,08	5,73 (70,09)	+9,44
Thisted	7,47	5,34 (71,48)	+29,08
Morsø	6,65	4,32 (64,96)	+6,44
Læsø	4,87	2,96 (60,78)	+47,37

Opsummering

Opsummerende betyder oplevelseserhvervene meget, dvs., mere end gennemsnittet for Danmark, i fem kommuner, hvoraf 4 rummer kendte badesteder (Læsø, Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt), og den sidste et kulturliv på storbyniveau (Aalborg). Det er de turismerelaterede aktiviteter, som dominerer, og det er også dem, som er i vækst. I de øvrige kommuner betyder oplevelseserhvervene ikke meget i beskæftigelsen. Nye kommuner oplever dog vækst i hoteller og restauranter, og det er Rebild og Mariagerfjord. Kulturområdet, som i står relativt svagt i alle kommuner, vil svækkes yderligere som beskæftigelsesområde fremover, idet kun 4 kommuner har oplevet en vækst (Aalborg, Jammerbugt, Mariagerfjord og Hjørring), og tre kommuner har oplevet et meget markant fald, nemlig Læsø, Morsø og Brønderslev.

Vidensservice vejer mindre i Nordjylland end i Danmark som helhed, men er fordelt ret forskelligt i de 11 kommuner. Her skiller Aalborg sig igen ud som den eneste kommune med en stor beskæftigelse, selv i national sammenhæng. Alle andre kommuner ligger et godt stykke under, og mindst betydning har vidensservice i yderkommunerne. Forretningsservice fylder meget i Aalborg, Rebild og Brønderslev, men generelt gælder det, at jo mindre beskæftigelsen er inden for vidensservice, des mindre er også beskæftigelsen inden for forretningsservice.

Det spørgsmål kan rejses, om der kan siges at bestå nogen sammenhæng mellem udviklingen af oplevelseserhverv på den ene side og videnserhverv på den anden side. For at give et indtryk af dette, er kommunernes rangorden indsat i tabel 6. Af tabellen fremgår, at oplevelseserhverv såvel som videnserhverv er veludviklede i Frederikshavn, Aalborg, Hjørring og Jammerbugt. Modsat er såvel oplevelseserhverv som videnserhverv svagt udviklede i Thisted, Mariagerfjord og Vesthimmerland. Oplevelseserhverv fylder meget, men videnserhverv kun lidt i Læsø og Morsø kommuner, mens svagt udviklede oplevelseserhverv og stærkt udviklede videnserhverv ses i Rebild og Brønderslev.

Indsnævrer man analysen til sammenhængen mellem kulturerhverv på den ene side og forretningssevice på den anden, er billedet det samme. Det betyder, at, der er en sammenhæng mellem udviklingen af de to erhvervsområder i 64 % af tilfældene, og det indikerer, at de to erhvervsområder ofte understøtter hinanden. Den positive sammenhæng findes altså i den primære og de sekundære byer samt Jammerbugt.

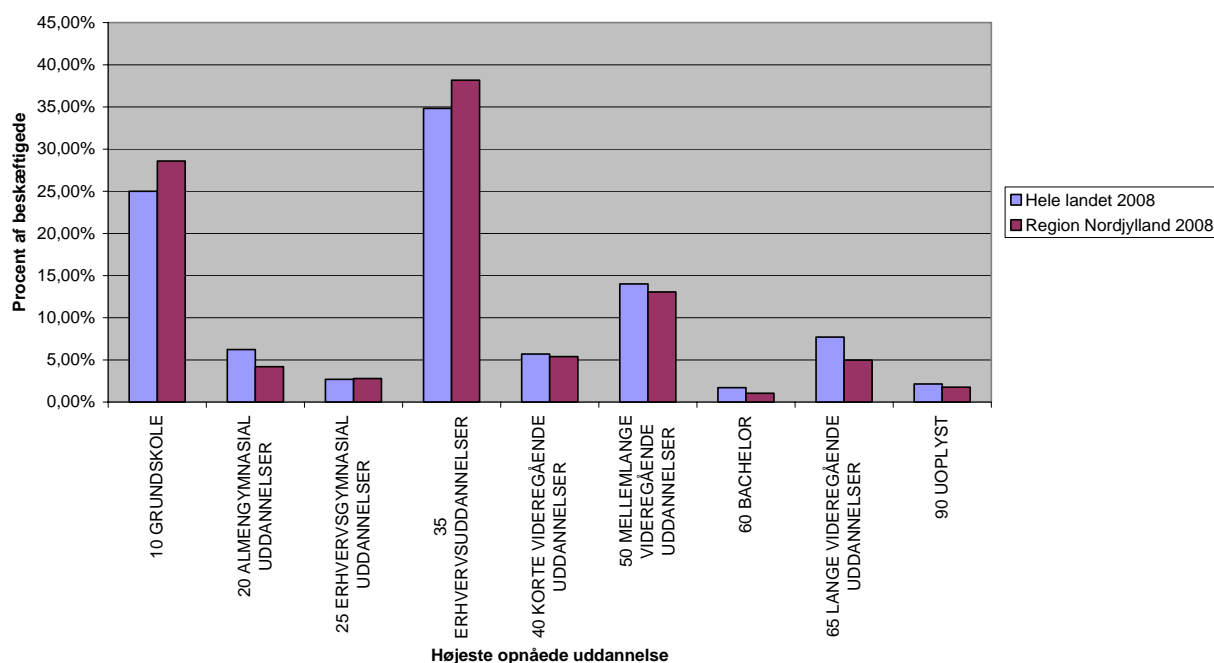
Kommune	Oplevelseserhverv	Foreninger, kultur, renovation	Vidensservice	Forretningsservice
Læsø	1	1	11	11
Frederikshavn	2	5	5	5
Aalborg	3	2	1	1
Hjørring	4	3	6	6
Jammerbugt	5	6	4	4
Morsø	6	4	10	10
Rebild	7	10	2	2
Thisted	8	8	9	9
Mariagerfjord	9	7	7	7
Brønderslev	10	9	3	3
Vesthimmerland	11	11	8	8

De beskæftigedes uddannelsesniveau i Nordjylland og Danmark

Der tales ofte om, at Nordjylland halter bagefter med hensyn til uddannelse, og figur 8 giver en illustration af dette. Tabellen illustrerer, at den nordjyske arbejdskraft i højere grad end i landet som helhed, nøjes med grundskolen som højeste uddannelse. Det vil sige, at der er flere ufaglærte i Nordjylland end i Danmark som helhed (NJ: 28,60 procent; DK: 25 procent). Nordjyderne har også større tradition for erhvervsuddannelser end danskerne generelt (NJ: 38,18 procent; DK: 34,82 procent). På den anden side er nordjyderne mindre tilbøjelige til at tage mere boglige uddannelser. Færre tager således korte og mellemlange uddannelser, og forskellen er især stor inden for de lange videregående uddannelser, hvor 7,71 af de beskæftigede i Danmark har en sådan uddannelse mod kun 4,97 % i Nordjylland.

Det generelt lavere boglige og mere praktiske uddannelsesniveau blandt de beskæftigede i landsdelen kan tilskrives erhvervsstrukturen, hvor de primære erhverv og industrien har større tyngde, samt de relativt lange afstande mellem yderområderne og de videregående uddannelser.

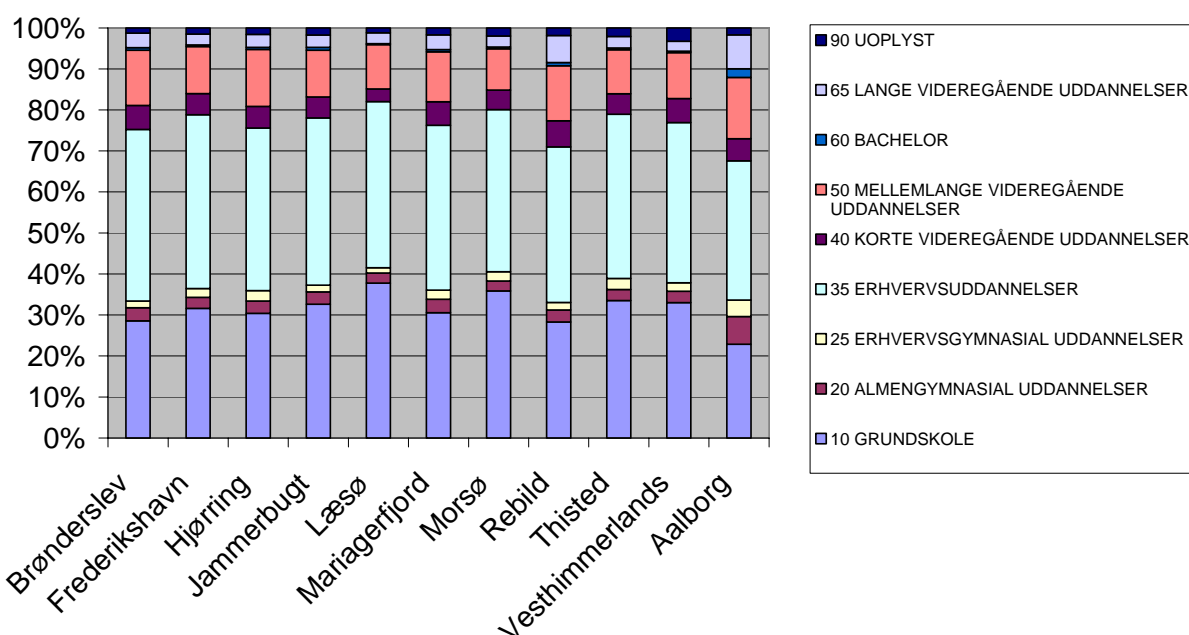
Figur 8 De beskæftigedes uddannelse i DK og NJ 2008

De beskæftigedes uddannelsesniveau i de nordjyske kommuner

Figur 9 viser de beskæftigedes uddannelsesniveau i de enkelte nordjyske kommuner. Figuren illustrerer, at kommunerne er forskellige med hensyn til uddannelsesniveau, og at det er forkert at tale om et nordjysk mønster, især fordi den store kommune Aalborg sammen med Rebild har et langt højere uddannelsesniveau. Det betyder på den anden side også at nogle af kommunerne har langt lavere uddannelsesniveau end det nordjyske gennemsnit.

Figur 9 Uddannelse beskæftigede 11 kommuner i procent 2008

Et tydeligt mønster aftegner sig, hvis kommunerne rangordnes ift. to parametre, nemlig andelen af beskæftigede med grundskolen som højeste uddannelse, og antallet af beskæftigede med en lang videregående uddannelse (tabel uddannelsesniveau blandt nordjyske kommuner).

Tabel 7 Uddannelsesniveau blandt nordjyske kommuner 2008 Baseret på Statistikbanken	Andel i % af beskæftigede med	
	Kommuner rangordnet efter andel	Grundskolen som højeste uddannelse
Aalborg Kommune	22,84	8,30
Rebild Kommune	28,29	6,57
Brønderslev Kommune	28,54	3,56
Mariagerfjord Kommune	30,56	3,59
Hjørring Kommune	30,41	3,18
Frederikshavn Kommune	31,61	2,64
Jammerbugt Kommune	32,59	3,03
Vesthimmerland Kommune	33,02	2,39
Thisted Kommune	33,51	2,79
Morsø Kommune	35,85	2,70
Læsø Kommune	37,75	2,67

Tabel 7 viser, at uddannelsesniveaut er ret højt i Aalborg Kommune i en dansk såvel som en nordjysk sammenhæng. Langt færre har kun grundskole og langt flere en lang videregående uddannelse end i Danmark som helhed. Alle andre kommuner ligger under det danske gennemsnit. Dog ligger Rebild Kommune over det nordjyske gennemsnit, når det drejer sig om beskæftigede

med lang videregående uddannelse. Flest ufaglærte beskæftigede findes på Læsø og i Morsø kommuner. Den laveste andel af langvarigt uddannede findes i de fem kommuner Frederikshavn, Vesthimmerland, Thisted, Morsø og Læsø.

Opsummerende er uddannelsesniveaut en problemstilling i nordjyske kommuner, bortset fra Aalborg. Uddannelsesniveaut er lavt, og lavest i yderkommunerne. Traditionen for industri og primære erhverv samt afstanden til uddannelsesstederne begrunder det lave uddannelsesniveaut hos de beskæftigede. Det nordjyske fokus på turismerelaterede erhverv koncentrerer sig i knap halvdelen af kommunerne. Det viser også, at kulturelaterede erhverv står relativt svagt i alle nordjyske kommuner bortset fra Læsø.

Hvilken sammenhæng kan der siges at bestå mellem de beskæftigedes uddannelsesniveaut og oplevelsesøkonomiens rolle i Nordjylland?

Det lave uddannelsesniveaut kan være med til at forklare det generelle billede, nemlig at kultur-erhverv og i især vidensservice halter bagefter i landsdelen, som figur 5 viser. Det lave uddannelsesniveaut forklarer også hvorfor det især er muligt at booste udviklingen inden for hotel og restaurant (figur 5 og tabel 4). Det er et område, som i stor udstrækning beskæftiger ufaglært arbejdskraft, og det passer derfor godt ind i det nordjyske arbejdsmarked.

Ser vi på forskellighederne mellem kommunernes uddannelsesniveaut, kan spørgsmålet rejses, om der er en sammenhæng mellem oplevelseserhvervenes vægt og uddannelsesniveaut i de enkelte kommuner ved at sammenholde tabel 6 og tabel 7 ovenfor. Det viser sig, at Aalborg med den højeste uddannelse også rangerer højt inden for oplevelseserhverv, ligesom byen er nr. 1 inden for vidensservice. Hvad de øvrige kommuner angår, består der ingen systematisk sammenhæng mellem oplevelseserhvervenes vægt og arbejdskraftens uddannelsesniveaut. Derfor kan uddannelsesniveaut hos kommunens beskæftigede ikke begrunde oplevelseserhvervenes, og heller ikke kulturområdets, vægt i beskæftigelsen. Dog må det understreges, at mange kultur- og oplevelsesaktiviteter drives af frivillig, ulønnet arbejdskraft, som ikke registreres.

Opsummering og konklusion

I dette afsnit har vi beskæftiget os med demografi, ledighed, beskæftigelsesstruktur og uddannelsesniveaut i de nordjyske kommuner for at kunne definere oplevelsesøkonomiens rolle for og sammenhæng med disse tre områder.

Nordjylland er inde i en svag demografisk udvikling, og flere kommuner oplever demografisk tilbagegang, som forudsiges at ville fortsætte fremover. Kun tre kommuner har en positiv naturlig tilvækst, og kun fire har en positiv nettotilflytning. Den demografiske udvikling varierer altså mellem kommunerne, men også over tid. Afstanden til Aalborg spiller en stor rolle mønstret. Aalborg og de nærmeste kommuner har positiv demografisk vækst og nettotilflytning, mens yderkommunerne, og især Læsø har tilbagegang. Aalborg suger unge uddannelsessøgende til sig mens nabokommunerne tiltrækker unge familier. Motorvejen øger pendlemulighederne, men er ikke eneste forklaring på udflytningen. De øvrige nabokommuner konkurrerer med hinanden om borgerne.

Analysen har vist, at den nordjyske ledighed høj, men har fulgt de generelle positive, og på det seneste også negative, konjunkturer i Danmark. Der er stor spredning i ledighedsniveaut blandt

de 11 nordjyske kommuner, ligesom der er stor forskel på, hvor sæsonafhængig ledigheden er i kommunerne.

I Nordjylland fylder de primære erhverv og industrien mere i beskæftigelsen end tilfældet er for landet som helhed. Oplevelseserhvervenes vægt svarer næsten til landsplan, men har udmærket sig ved at have langt større tyngde inden for hotel og restaurant, dvs. det turistrelaterede oplevelseserhverv. Kultur og fritidsområdet som beskæftigelsesområde er underrepræsenteret i landsdelen og er desuden stagnerende. I Nordjylland fylder vidensservice mindre end i landet som helhed, men området er ligeså dynamisk for tiden, som det er på landsplan.

Kommunerne i landsdelen er imidlertid ret forskellige, hvad angår både oplevelseserhverv og videnserhverv. Fire kommuner havde større oplevelsessektor end landsgennemsnittet, og fem kommuner havde større turismerelateret beskæftigelse end landsgennemsnittet. Oplevelseserhvervet er stærkt koncentreret på nogle få kommuner, ligesom den turismerelaterede del (hoteller og restauranter) er det. Den kulturelrelaterede del af oplevelsesbeskæftigelsen er kun høj i to kommuner – Aalborg og Læsø. Væksttallene betyder, at forskellene mellem kommunerne vil forstærkes, og at det er den turismerelaterede beskæftigelse, som vinder frem.

Aalborg er den eneste kommune med en stor beskæftigelse inden for vidensservice, og yderkommunerne har den laveste. Pga. differentieret vækst kommunerne imellem vil forskellen vil udbygges, men alle kommuner har dog en positiv vækst på især forretningsservice.

Uddannelsesniveaut er lavt i Nordjylland i en danske sammenhæng, men der er stor forskel kommunerne imellem. Aalborg har et højt uddannelsesniveau, mens det er lavest i yderkommunerne. Dette kan ses i sammenhæng med traditionen for industri og primære erhverv og afstanden til uddannelsesinstitutionerne.

Sammenhæng mellem demografisk udvikling, beskæftigelse og oplevelsesøkonomi?

Undervejs har vi analyseret de mulige sammenhænge mellem demografi, ledighed og videnserhverv på den ene side, og oplevelseserhvervenes vægt og sammensætning på den anden side. Disse sammenhænge vil vi afslutningsvis ridse op i det følgende.

Vores undersøgelse har vist, at seks kommuner havde demografisk vækst 2005 til 2009, og spørgsmålet er nu, om disse kommuner også havde en stor vægt af oplevelseserhverv? Det er Aalborg, Rebild, Vesthimmerland, Mariagerfjord, Brønderslev og Jammerbugt kommuner, der havde en tilvækst af borgere og Hjørring, Thisted, Frederikshavn, Morsø og Læsø kommuner, der havde et fald i antallet af borgere. Kun fire af kommunerne havde imidlertid positiv nettotilflytning (Aalborg, Mariagerfjord, Vesthimmerland og Brønderslev).

Aalborg er igen i særklasse med positivt udslag på alle parametre: Positiv naturlig demografisk vækst, positiv nettotilflytning en stor andel af oplevelseserhverv, heraf en stor andel af kulturaktiviteter. Der kan altså siges at bestå en positiv sammenhæng mellem demografien og oplevelsesøkonomien i Aalborg Kommune.

Kan oplevelseserhverv forklare den demografiske tilvækst i de øvrige fire kommuner? Tilvækstkommunerne Rebild, Vesthimmerland, Mariagerfjord og Brønderslev har alle en relativt lille oplevelsesøkonomisk sektor, og kommunerne ligger også i den meget lave ende i forhold til be-

skæftigelse inden for gruppen foreninger, kultur og renovation. Bortset fra i Aalborg Kommune kan der altså ikke påvises nogen positiv sammenhæng mellem demografisk vækst og oplevelseserhvervenes udvikling.

I relation til kommunerne med demografisk tilbagegang er Læsø i særklasse med størst befolkningsfald, negativ naturlig demografisk vækst og negativ nettotilflytning, men stor vægt af oplevelseserhverv, og stor vægt af kulturaktiviteter. Selv om øen således trods stor aktivitet i oplevelseserhvervene har negativ befolkningsudvikling, kan man måske sige, at oplevelseserhvervenes størrelse og sammensætning har afbødet en yderligere fraflytning fra øen. Den samme betragtning kan muligvis siges at gælde Frederikshavn Kommune, som har den næststørste oplevelsessektor, men hvor fraflytningen alligevel fortsætter.

De øvrige demografiske tilbagegangskommuner, Hjørring, Thisted og Morsø, er forskellige med hensyn til oplevelseserhvervenes status. Hjørring har en relativ stor oplevelsessektor, med et stort kulturudbud, mens Thisted og Morsø kun har en lille oplevelsessektor. Alle tre kommuner har imidlertid negativ naturlig demografisk vækst og negativ nettotilflytning, men Hjørrings tilbagegang er mindre end de to andre kommuners.

Det kan altså ikke gennem analysen påvises, at der hidtil har været noget at hente rent befolkningsmæssigt gennem en udvikling i oplevelseserhvervene, eller mere specifikt kulturerhvervene. Det er dog vigtigt at sige, at den demografiske tilbagegang måske havde været endnu større i tilbagegangskommunerne, hvis ikke oplevelseserhvervene havde været der. Betingelserne for demografisk vækst er tilmed særdeles vanskelige for kommunerne, da den samlede befolkningsvækst i Nordjylland som vist er relativt lav, og kommunerne konkurrerer indbyrdes om de samme befolkningsgrupper.

Det næste spørgsmål angår sammenhængen mellem ledighed på den ene side og oplevelseserhvervens vægt og sammensætning på den anden side. Analysen har vist, at både ledighedsniveauet og sæsonudsvingene i ledigheden er størst i de kommuner, som hvor oplevelseserhvervene står for en stor del af beskæftigelsen. Det gælder især Læsø, men også Frederikshavn, Jammerbugt, Hjørring, samt Aalborg. Andelen af hotel og restaurant, dvs. de turismerelaterede oplevelseserhverv er også større i disse kommuner end i de øvrige (bortset fra Rebild)]. Snarere end en positiv sammenhæng, ser der altså ud til at bestå en negativ sammenhæng mellem oplevelseserhvervenes vægt i beskæftigelsen og ledighed. En stor og voksende oplevelsessektor har altså ikke kunnet løse ledighedsproblemerne, men igen må vi dog sige, at ledigheden sandsynligvis havde været endnu større uden beskæftigelsen i oplevelsessektoren.

Det tredje spørgsmål var, om der består en sammenhæng mellem udviklingen i oplevelsesøkonomien på den ene side og vidensøkonomien på den anden? Her viser vores analyse, at der i de fleste kommuner består en sammenhæng på den måde, at en relativt stor beskæftigelse mod svarer af en relativt stor beskæftigelse i vidensservice og omvendt. Der er dog vigtige undtagelser som f.eks. Læsø. Den positive sammenhæng ses i kommunerne med de største byer.

Til spørgsmålet om sammenhængen mellem uddannelsesniveau på den ene side og størrelsen og typen af oplevelseserhverv i kommunerne kan man sige, at der ud fra vores analyse ikke kan påvises nogen systematisk sammenhæng mellem uddannelsesniveau på den ene side og størrelsen af oplevelseserhvervene på den anden side, bortset fra i Aalborg Kommune. Man skal dog

huske, at ikke alle oplevelsesudbud er forbundet med lønnet beskæftigelse, men med frivilligt arbejde, som ikke registreres, og her kunne uddannelse meget vel spille positivt ind.

Det vil sige, at de nordjyske kommuner er ret forskellige mht. oplevelsesøkonomiens vægt, sammensætning og dynamik. Landsdelen er tilmed præget af ekstremer. Der er en overvægt på turismerelateret oplevelsesøkonomi, og en koncentration af denne på knap halvdelen af kommunerne. Oplevelsessektoren ser ikke ud til at bidrage til at den demografiske udvikling, men der, hvor den koncentrerer sig, udgør en stor del af beskæftigelsen - uden dog at løse arbejdsløshedsproblemet. I et vist omfang følges oplevelses- og vidensøkonomi ad, nemlig i kommuner med store byer. Hvis uddannelsesniveau og oplevelsesøkonomi kan siges at have en sammenhæng, ses dette i Aalborg men ikke andre steder.

1.5 Strategier på kultur-, fritids- og oplevelsesområdet

Indledning

Såvel stat, regioner (tidligere amter) som kommuner udgør de institutionelle rammer, som kultur- fritids- og oplevelsesområdet udvikles indenfor. Man kan endda her også nævne EU, hvis programmer også støtter initiativer inden for området. Området har at gøre med kulturpolitik såvel som erhvervs politik og miljøpolitik. Nordjyske regionale og kommunale myndigheder har allerede inden kommunalreformens indførelse i 2007 beskæftiget sig med oplevelsesøkonomi på forskellig måde, hvor for eksempel den regionale udviklingsplan indeholdt ideer om oplevelsesøkonomi som erhvervsområde (Region Nordjylland, 2008). Efter reformen rummer den regionale erhvervsudviklingsstrategi for Nordjylland tilsvarende ideer om oplevelsesøkonomi og turisme som erhvervsudviklingsområde (Region Nordjylland Vækstforum, 2007).

Efter kommunalreformens indførelse i 1. januar 2007 er kommunen imidlertid blevet den vigtigste enkeltaktør i forhold til udviklingen inden for den lokale kultur, fritid og oplevelser. Ifølge lovgivningen har kommunerne efter 2007 ansvar for lokal erhvervsfremme i form af erhvervs service og turismefremme. De har opgaven at varetage den lokale kultur i form af tilskudsordninger, oprettelse og drift af musikskoler, drift af museer og andre opgaver i relation til kultur, som amterne tidligere har varetaget (Indenrigs og sundhedsministeriet, 2005: 42-43). Endelig er det vigtigt, at kommunerne har overtaget de fleste opgaver inden for natur- og miljølovgivningen.

Set fra en kultur- fritids- og oplevelsesvinkel har kommunerne dermed fået en meget central rolle. De har således ansvar for at bevare og udvikle naturværdierne, bevare og udvikle kulturarven, udbyde kulturaktiviteter og sørge for kulturfaciliteter. Samtidigt skal kommunerne arbejde med at fremme turismen som erhvervsområde. Opgaverne med en række traditionelle planlægningsopgaver af betydning for steds kvalitet og tilgængelighed fortsætter. Andre opgaver fortsætter på kommunalt niveau, såsom arealanvendelse, vejbygning og kollektiv trafik.

Udover de nye opgaver er et vigtigt aspekt af kommunalreformen, at kommunerne skulle blive bedre klædt på til at optage deres opgaver. I og med at kommunerne er blevet større, er der nemlig også samlet set flere ressourcer til rådighed for kommunernes arbejde, og dermed en mulighed for at etablere flere specialiserede organer til varetagelse af specifikke områder. For at løse de nye ansvarsområder har kommunerne derfor etableret politiske udvalg og/eller afdelinger i forvaltningen til varetagelse af erhverv, turisme, kultur og fritid. Opgavevaretagelsen kommer til udtryk i kommunernes planproces, som omfatter udvikling af overordnede strategiplaner, udvikling af specifikke politikker, udvikling af planer og initiativer og implementering i form af tilskud og bevillinger.

I denne undersøgelse har vi valgt at tage fat i de 11 nordjyske kommuners strategiplaner, som er det første dokument med visioner om kommunens samlede udvikling, som de ny kommuner skulle udvikle. Arbejdet med strategiplanerne er i nogle tilfælde igangsat allerede før kommunesammenlægningen, men er ellers som hovedregel blevet udviklet i løbet af 2007, og i nogle tilfælde i 2008. Alle kommunerne har sådanne planer, og de er derfor et godt grundlag til at få indblik i, hvordan kommunerne forholder sig til kultur-, fritids- og oplevelsesområdet.

Vi har analyseret de 11 planstrategier med henblik på at få et billede af, hvad begreber som oplevelsesøkonomi, kultur og fritid betyder i planstrategierne. Hvilken rolle spiller disse begreber, hvilken prioritering får området, hvordan skal området, eller dele af det, fremmes økonomisk og organisatorisk, og hvilke resultater og synergier håber man på i kommunerne at opnå i forhold til kommunens økonomiske og demografiske udvikling?

Som supplement til denne dokumentanalyse har vi foretaget en interviewundersøgelse i foråret 2009. Det har vi gjort for at få opdateret viden om kommunernes arbejde med kultur- fritids og oplevelsesområdet og for at få en informeret kommentar til områdets betydning for kommunens arbejde.

Endelig har vi undersøgt fremvæksten af eksterne samarbejder inden for kultur, fritid og oplevelser mellem kommuner indbyrdes og mellem kommuner og andre statslige og overstatslige organer.

Præsentation af planstrategierne

I dette afsnit vil vi først kort opsummere de enkelte kommuners planstrategier, og derpå vil vi sammenligne dem med henblik på at identificere ligheder og forskelle.

Aalborg Kommune har taget strategisk fat på oplevelsesøkonomi og oplevelser ud fra et bosætnings-, et turisme- og et erhvervsperspektiv. Fokus er på oplevelsesmulighederne i byerne, især Aalborg, som skal fungere som vækstmagnet. Kultur og friluftsliv er nøgleord. Kultur dækker kulturarv og styrkelse af byernes særlige identiteter samt kunstnerisk produktion og forbrug. Byrumsudvikling er meget vigtig som ramme for hverdagsliv og oplevelser. Den bynære natur skal gøre tilgængelig for friluftsliv. Der skal være gode faciliteter og gode støttemuligheder. I den kommunale forvaltning er der en særlig afdeling for kultur og fritid, som varetager rådgivning, tilskudsordninger og vedligeholdelse af faciliteter.

Hjørring Kommunes strategiplan definerer kultur i klassisk forstand som en central strategisk ressource for såvel bosætning og uddannelsesudvikling som for erhvervsudviklingen. Byforskønnelse og et godt udbud af kunst og kultur, ikke mindst teater, i Hjørring skal sikre Hjørrings hovedrolle i Vendsyssel. 'Social kapital' og netværk, dvs. frivilligt arbejde anses for centralt i udviklingen. Oplevelser i bredere forstand ses hovedsageligt i forhold til turismeudviklingen, og der udvikles en turismepolitik. En særlig afdeling for kultur- og fritid er etableret, og der er indgået samarbejde med andre kommuner. Hjørring Kommune er udpeget som kulturarvskommune af Kulturministeriet.

Frederikshavns Kommunes planstrategi tematiserer oplevelser og oplevelsesøkonomi som et strategisk indsatsområde i relation til både erhverv og bosætning. Området opfattes som bestående af en kombination af værdifulde kultur- og naturmiljøer samt aktiviteter, herunder erhvervsaktiviteter. Man vil gerne skabe synergi mellem aktiviteter såsom sport og events og turismen. I relation hertil fokuserer erhvervsstrategien i særlig grad på oplevelsesprojekter af betydning for turismen og forretningsmulighederne. Der er mange projekter i gang. Kommunen har et kultur- og fritidsudvalg såvel som en kultur- og fritidsafdeling, mens turisme hører under erhvervsafdelingen. Som det er organiseret i dag, kan man enten sige, at kultur, fritid og oplevelsesøkonomi er politisk organisatorisk opsplittet i kommunen, eller man kan omvendt sige at indsatsområdet gennemsyrrer en stor del af kommunens arbejde.

Jammerbugt Kommunes planstrategi kombinerer en bosætningsstrategi og en turismestrategi. For bosættningens skyld skal naturen iflg. strategien udnyttes. Den skal gøres bedre tilgængelig, og der skal være flere aktiviteter. Også byerne skal gøres mere attraktive, og foreningslivet skal støttes. Naturen indgår også strategisk i udvikling af turisme og erhvervsliv. Turismen skal gøres mere helårsbaseret med mere vægt på oplevelser og kultur. Et middel til at kunne udnytte naturen bedre er en natur- og kulturkortlægning i samarbejde med andre kommuner. Kommunen har en afdeling for kultur og fritid under børne- og kulturforvaltningeen. Den har også en webbaseret kulturkalender, som informerer om aktiviteter i kommunen såsom ture og gallerier.

I Brønderslev Kommune skal kultur, fritid og oplevelser spille en strategisk rolle for kommunens bosætningsstrategi, og nøgleordet er 'det gode hverdagsliv'. Kommune skal være smuk og levende, og fokus er børn og unge. Sundhed, trivsel og oplevelser er her vigtige, og de centrale aktører skal være foreninger og netværk. Naturmiljøer og kulturmiljøer skal bevares, og der skal laves en naturkortlægning og et kulturatlas. Der er etableret en særlig afdeling i kommunen for fritid og kultur under Fagenheden for Børn og Kultur.

Vesthimmerlands Kommune vil være en attraktiv bosætningskommune og lægger derfor stor vægt på en udbygning af kultur- og fritidslivet. Kommunen vil med egne ord deltage i oplevelsessamfundet og tiltrække borgere og turister. Det nye musikhus i Aars skal ses i denne sammenhæng. Naturen ved fjorden er udgangspunkt for turisme, som kommunen gerne vil udvikle. Redskaber i kommunens arbejde med kultur, fritid og oplevelser er for eksempel en kulturkortlægning og en synliggørelse af eksisterende tilbud, samt støtte til frivillige og projektansøgnin-ger. Der er etableret en særlig kultur- og fritidsforvaltning og udviklet en informationsportal for kultur, fritid og turisme.

Mariagerfjord Kommune fokuserer på øget bosætning og opgradering af erhvervsstrukturen. Kultur og fritid betragtes om almindeligt serviceområde på linje med andre kommunale serviceområder, men med 'Fjordatlasset' bliver kulturressourcerne synliggjort med henblik på en mere strategisk anvendelse og skabelse af en identitet for kommunen. Kommunen vil sikre rammerne for de frivillige og ildsjælene. Der er et udvalg og en afdeling for kultur og fritid.

Rebild Kommunes planstrategi definerer udvikling og udbud af oplevelser som strategisk vigtige for bosætning og turisme såvel som for den øvrige erhvervsudvikling. Kommunen skal være den mest attraktive bosætningskommune i området, og naturværdierne ses som kommunens vigtigste trækplaster. Kultur- og fritidslivet skal udbygges gennem nye partnerskaber, dvs. ved bedre kontakt mellem kommunen, erhvervslivet og de frivillige. Foreningslivet er allerede meget aktivt og erhvervslivet skal med for at bære fyrtårnsprojekter igennem. Der er lavet en kortlægning af kultur- og fritidstilbud i kommunen med henblik på synliggørelse af dem. Rebild Kommune vil også udvikle turismen, baseret på naturværdierne og formidlingsprojekter i relation til dem. Der er udviklet en kultur- og fritidspolitik og etableret en kultur- og fritidsafdeling i kommunen. Der er også en web-baseret natur- og kulturkalender på kommunens hjemmeside.

I Thisted Kommunes planstrategi fremhæves kommunens naturværdier som den ressource, der skal fokuseres på for at gøre kommunen attraktiv for borgere, turister og erhvervsliv. Naturen skal gøres bedre tilgængelig. De tre forskellige landskabelige områder, som kommunen består af, skal spille forskellige roller. Turismeudvikling især er knyttet til nationalpark Thy og til det fjordnære landskab. De lokale identiteter, kultur og erhvervsaktiviteter skal styrkes gennem netværksdannelse. Nogle byer skal være turistbyer, mens Hurup skal rumme et nyt kulturhus. Der er

vedtaget både en turismepolitik og en kulturpolitik, og en afdeling under børne-, familie- og kulturforvaltningen varetager kultur og fritidsområdet. Erhvervsafdelingen varetager turismeudviklingen.

Morsø Kommunes planstrategi er gennemsyret af begreberne kultur, fritid og oplevelser. Disse ses som begreber, der skal styrke bosætning og erhvervsudvikling i kommunen. Kommunen er meget inspireret af vækstforum, Visit Denmark og Regeringen i sine formuleringer. Bosætning skal styrkes ved at udvikle boliger, bymiljøer og aktivitetsmuligheder, og det skal ske i synergi med turismeudviklingen, som man håber på bliver et dynamisk element i øens fremtidige erhvervsudvikling, herunder detailhandelsudviklingen. Her er erhvervssturisme og helårsturisme i fokus. Det frivillige arbejde skal være det bærende, dog støttet af kommunen. Organisatorisk har kommunen indrettet en særlig afdeling for kultur og fritid, ligesom kommunen har etableret et netværk med de frivillige. Kommunens tilbud synliggøres i en kommunal internetportal.

Læsø Kommunes planstrategi fokuserer på turisme og transport som løftestænger for bosætning og erhverv. Projektet om en fremskudt havn er et eksempel på den tværgående betydning transportmæssig infrastruktur tillægges. Natur- og landskabsressourcer er udgangspunkt for natur-, sejler-, golf-, og helseturisme. På den anden side skal en bredere vifte af boligtyper samt udvikling af flere services virke tilbage på turismen. Events, byforskønnelse, landskabspleje samt information og markedsføring er de vigtigste midler i denne strategi. Læsø Kommune italesætter ikke kultur, fritid og oplevelsesøkonomi specielt, og der er ikke etableret noget specielt udvalg eller afdeling til at tage sig af fritid, kultur og oplevelser. Der er dog etableret en fyldig hjemmeside for turisme, kultur og fritid.

Analyse af strategierne

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdets strategiske status

Analysen viser, at alle planstrategierne italesætter kultur, fritid og oplevelser som strategiske indsatsområder for kommunerne. De to kommuner, som ikke formulerer dette sigte direkte, anvender det alligevel i praksis i større (Læsø) eller mindre (Mariagerfjord) grad. Det strategiske perspektiv på kultur- fritid betyder, at området ikke længere betragtes hovedsageligt som en service for borgerne som f.eks. biblioteksvæsen og ungdomsskole, men som et signal rettet udadtil mod potentielle tilflyttere, turister og investorer. Tilfredse borgere er i et strategisk perspektiv interessante, fordi de kan være ambassadører for kommunen og dens fine steds kvalitet.

Der er tre strategiske perspektiver, som kommunerne i forskelligt omfang og kombinationer tager op i forbindelse med kultur, fritid og oplevelser. Det er bosætningsperspektivet, turismeudviklingen og det bredere erhvervsudviklingsperspektiv. Flere kommuner kombinerer de tre strategiske perspektiver.

Aalborg Kommune kombinerer alle de tre strategiske perspektiver i sin planstrategi. Det er naturligt for en så folkerig og vigtig bykommune at ville rumme en bred strategi. Rebild Kommune kombinerer også alle tre perspektiver, men lægger dog vægten på bosætningsperspektivet, som en naturskøn 'forstad' til Aalborg. Thisted Kommune kombinerer også alle tre perspektiver, med en vægt på turismeperspektivet, hvor der med Thy Nationalpark er opstået nye attraktionsværdier.

Hjørring Kommune og Frederikshavn Kommune kombinerer bosætning og erhvervsperspektivet. De kan her udnytte potentialerne, som motorvejen til Aalborg rummer.

Jammerbugt Kommune og Vesthimmerlands Kommune og Morsø Kommune kombinerer bosætningsperspektivet og turismeperspektivet. Kommunerne ønsker en synergi mellem helårsturisme og bedre kultur- og fritidstilbud til borgerne.

Brønderslev Kommune og Mariagerfjord Kommune fokuserer udelukkende på bosætningsperspektivet. Disse kommuner fokuserer på service og livskvalitet for borgerne.

Læsø Kommune fokuserer på turismeperspektivet, som er den eneste mulige løftestang for erhverv og bosætning på øen.

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdet profil

Som strategiske område er kultur- fritids- og oplevelsesområdet i kommunerne nødt til at have en profil for at kunne være synligt udadtil. De fleste kommuner beskriver synliggørelse som et indsatsområde, men spørgsmålet er på dette sted, hvori disse profiler består. Har kultur-, fritids- og oplevelsesområdet i de 11 kommuner overhovedet en profil? Her forstår vi profil som det, kommunen selv formulerer den og foretager en karakteristik af profilerne ud fra dette.

Der er tre kommuner, som fokuserer på byerne:

Aalborg Kommune fokuserer på oplevelsesmuligheder i byerne, specielt selvfølgelig i hovedbyen Aalborg. Byerne i kommunen skal være attraktive som byrum, og kommunen skal være hjemsted for kunstnerisk produktion. Aalborg kan tilbyde såvel et bredt udvalg af kultur og underholdning som en let adgang til bynære landskaber.

Imidlertid gør Hjørring Kommune Aalborg kunsten efter ved at fokusere på Hjørring bys centrale rolle for kunst, kultur og teater. Byen skal have en hovedrolle i Vendsyssel.

Også Morsø Kommunes profil ses som knyttet til bymiljøerne og de mange aktivitetsmulighederne i kommunen.

Nogle kommuner forsøger at spænde over både byer og natur:

Jammerbugt Kommunes profil er knyttet til naturen og muligheder for aktiviteter i naturen. Kulturudbuddet i byerne er et middel til at forlænge turistsæsonen og tiltrække borger.

Vesthimmerlands Kommunes profil spænder over kulturudbud i mindre skala i byerne og naturværdier og aktivitetsmuligheder langs fjorden.

En række kommuner betragter naturen som deres vigtigste profil:

Rebild Kommunes profil er knyttet til naturværdierne i kombination med det aktive foreningsliv. Thisted Kommunes profil er muligheder for oplevelser i naturen, som er knyttet til store dramatiske landskaber. Læsø Kommunes profil er knyttet til natur- og landskabsressourcerne og de aktivitetsmuligheder, som disse giver.

En enkelt kommune forstår sin profil på en anden måde. Frederikshavns Kommunes profil inden for kultur, fritid og oplevelser kan karakteriseres som aktiviteter og events. Borgerne skal invol-

veres og byens gæster blive tiltrukket af spændende aktiviteter. Byudvikling og adgang til naturen understøtter denne profil.

Endelig har to af kommunerne ikke nogen profil i den forstand. Mariagerfjord Kommune har endnu ikke nogen profil, men arbejder på en sådan gennem sine kortlægningsprojekter. Brønderslev Kommune vil slet ikke have nogen høj profil inden for kultur, oplevelser og fritid. I stedet fokuserer kommunen på borgernes trivsel i mere bred forstand.

Opsummerende har alle kommuner taget stilling til spørgsmålet om profilering og har valgt forskellige strategier baseret på de faktiske geografiske ressourcer og den politiske forestillingsevne. Vi har fundet 4 profiler, nemlig 'bykultur' (3), 'bykultur-natur'(2), 'natur'(3) og 'aktivitet' (1) og 'ingen profil' (2).

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdet organisation, virkemidler og aktører

Udarbejdelsen af planstrategien er i sig selv et værktøj til at fremme kultur-, fritids og oplevelsesområdet i kommunerne ved at det bliver omtalt og gjort interessant på en ny måde som et centralt indsatsområde. Derigennem kan der også skabes politisk grobund for kommunale investeringer i fritids- og kulturfaciliteter og byrumsudvikling, som gennem planstrategien gives mere vidtrækkende betydning. Dog må man sige, at mange store faciliteter i nordjyske kommuner stammer fra tiden før kommunesammenlægningen og de nye planstrategier. Der kan for eksempel peges på Musikhuset i Aars, Park Vendia i Hjørring og Det musiske Hus i Frederikshavn som markante eksempler.

For at kunne løfte de nye opgaver inden for kultur og turisme, som lovgivningen har pålagt dem har kommunerne organiseret udvalg og afdelinger. 10 af kommunerne har efter kommunesammenlægningen etableret afdelinger for kultur og fritid. Turismeområdet, som også spiller en rolle for oplevelsesudviklingen, er knyttet til kommunernes erhvervsafdelinger. Kun Læsø har ikke nogen særlig afdeling for kultur og fritid, hvilket nok hænger sammen med kommunens lille størrelse. De typiske opgaver for kultur- og fritidsforvaltninger er traditionelle serviceområder som drift af biblioteker, ungdomsskoler og sportsfaciliteter.

Der tages forskellige midler i brug for at fremme kultur-, fritids- og oplevelsesområdet udover det, som ligger i drift af mere traditionelle services. Kultur- og fritidsafdelingerne administrerer støtteordninger inden for sport, kultur og fritid, som yder tilskud til arrangementer, aktiviteter og projekter. Her ligger initiativet hos borgerne og deres netværk i form af foreninger. Aalborg Kommune har også konsulenter, som kan rådgive foreningerne i dette arbejde.

Etablering af en webportal er et andet middel til at synliggøre og fremme kultur, fritid og oplevelsesaktiviteter. Flere kommuner har etableret en informationsportal om kulturudbud og aktiviteter i kommunen. Det drejer sig om Jammerbugt, Vesthimmerland, Rebild, Morsø og Læsø kommuner.

Fremstillingen af såkaldte kultur- og eller naturatlasser er et middel, som flere kommuner har taget i brug. Processen med at kortlægge kultur- og naturværdier i de nye sammenbragte kommuner giver mulighed for at lære det nye territorium bedre at kende og finde potentialer og ressourcer for udviklingen af kultur, fritid og oplevelser i kommunen. Atlasset kan være med til at skabe en identitet i den nye kommune, som tilfældet er i Mariagerfjord Kommune. Atlasset kan

også publiceres i en form, som gør det til en flot reklame for området i forhold til potentielle tilflyttere, turister eller erhvervsvirksomheder. Flere kommuner arbejder med atlasser eller kortlægning, nemlig som nævnt Mariagerfjord, men også Rebild, Vesthimmerland, Brønderslev og Jammerbugt kommuner. I den forbindelse er det mulighed for at kvalificere sig som 'kultur-arvskommune' hos Kulturministeriet, sådan som Hjørring Kommune er blevet det og Mariagerfjord Kommune gerne vil være.

Facilitering, støtteordninger og markedsføring (herunder kortlægning) synes altså at være de vigtigste midler til fremme af kultur-, fritids- og oplevelsesaktiviteter i kommunerne. Billedet ville dog ikke være komplet, hvis ikke vi nævnte den betydning, kommunerne tillægger det frivillige arbejde og partnerskaber med erhvervslivet.

Alle kommuner regner med de frivillige organisationer og netværk som en afgørende ressource i udviklingen af oplevelser, kultur og fritidsaktiviteter. Det er rationalet bag de støtteordninger, som administreres af kultur- og fritidsafdelingerne. I planstrategierne omtales foreninger og netværk som centrale aktører, og kommunerne ser det som en opgave at sikre rammerne for de frivillige og 'ildsjælene'. Her trækker kommunerne veksler på den udbredte tradition som findes udenfor storbyerne for at organisere sig og klare tingene selv i lokalsamfundet. Civilsamfundet betragtes altså i planstrategierne som en stor ressource, som kan mobiliseres og styres gennem tilskudsordningernes formålsbeskrivelser.

Partnerskaber mellem kommunen og det private erhvervsliv er en anden vej til at mobilisere ressourcer til kultur-, fritids- og oplevelsesområdet. Som nævnt håber for eksempel Rebild Kommune at kunne finde midler til fyrtårnsprojekter ad denne vej.

Nye samarbejder på kultur-, fritids- og oplevelsesområdet

Nordjyske kommuner kan hente inspiration og ressourcer til arbejdet med at udvikle kultur, fritid og oplevelser gennem institutionelle arrangementer på nationalt, regionalt og tværkommunalt plan. Her skal omtales Kulturaftale Nordjylland, Vækstforum Nordjylland. Aalborg Samarbejdet og to bilaterale tværkommunale samarbejder.

Den aktuelle Kulturaftale Nordjylland 2009-2012 er en udviklingsaftale mellem Kulturministeriet og Region Nordjylland og alle de nordjyske kommuner. Formålet med aftalen er at øge kvaliteten og synligheden af det samlede kulturområde i landsdelen. Den er efterfølger for kulturaftalen 2005-2008. Kulturaftalens sigte er strategisk at bruge kulturen som løftestang til at skabe en bedre sammenhæng i den nordjyske kultur, uddannelse og erhverv og samtidig bringe fornyelse, vækst og nye partnerskaber i regionen. Kulturaftalen kan yde projektstøtte til kulturprojekter for børn og unge, talentudvikling, kulturarvsprojekter, kreative alliancer mellem kunstnere og virksomheder og generelt til kultur og oplevelsesøkonomi (www.kulturaftale-nordjylland.dk).

Det Regional Vækstforum har defineret kultur som indsatsområder i den regionale erhvervsudviklingsstrategi, hvilket betyder, at kommuner og andre aktører kan søge om projektstøtte fra en kulturpulje. Et eksempel på et sådant projekt er TurboNord projektet, som er et samarbejde mellem Jammerbugt, Vesthimmerland, Thisted og Morsø kommuner om at styrke landdistrikterne, turismen, foreningslivet samt kunstnere og kunsthåndværkere (www.jammerbugt.dk). Turisme og oplevelsesøkonomi er desuden defineret som et erhvervsmæssigt fokusområde (Region Nordjylland Vækstforum, 2007).

Fire kommuner indgår i det såkaldte Region Aalborg Samarbejde. Kommunerne er Jammerbugt, Rebild, Vesthimmerland og Aalborg kommuner. I dette samarbejde formuleres oplevelsesøkonomi som havende videre strategisk betydning for kommunernes udvikling: Oplevelsesøkonomien er nemlig afgørende for succesen med at fastholde og tiltrække kvalificeret arbejdskraft (www.aalborgsamarbejdet.dk). Derfor skal Nordjylland være den mest attraktive oplevelsesregion i provinsen. Der er udviklet en handlingsplan, som går ud på at støtte projekter. Eksempler på projekter, der er udviklet er Rebild Events, Karneval+, Event12, Techné og Bretteville.

Deltagerne i samarbejdet er kommunernes kulturudvalg, kulturforvaltninger, tekniske udvalg og forvaltninger og en række turistorganisationer.

Et samarbejde mellem to nordjyske kommuner har for nyligt set dagens lys. Det er den såkaldte kulturalliance mellem Hjørring og Frederikshavn kommuner. Ideen med alliancen er at løfte i flok for at kunne lave større og mere synlige kulturarrangementer. Konkret arbejdes der inden for alliansens regi på et musicalprojekt 'Lyset over Skagen'. Der er også truffet en spillestedsaftale mellem Det musiske Hus, og Maskinhallen i Frederikshavn og Sysseltinget og Vendelbohus i Hjørring. Der skal også gives tilskud over kommunegrænsen i forhold til Vendsyssel Teater og Det musiske Hus. Visionen er at gøre området til fyrtårn i regionen og bidrage til publikumsudviklingen på koncertområdet (www.frederikshavn.dk).

Også Thisted og Morsø kommuner har indledt et samarbejde om at udvikle turisme og oplevelsesøkonomi, markedsføring, og kultur og fritid (www.thisted.dk, www.morsoe.dk).

Opsummerende er der fra regering og region såvel som fra mange af kommunerne udviklet nogle institutionelle rammer, som rækker ud over kommunegrænsen. Det betyder, at det strategiske fokus på området gives stærkere legitimitet, og at der kan opnås supplerende ressourcer til kultur-, fritids- og oplevelsesområdet. Samtidig er der mulighed for at opnå stordriftsfordele og bedre forhåbning om øget synlighed for kultur og oplevelsestiltag. Gennem samarbejderne løftes konkurrencen om turister, borgere og erhvervsinvesteringer fra det kommunale til landsdels og regionalt niveau.

Præsentation af interviews

Præsentation af udsagnene

Aalborg har haft et fokus på oplevelsesøkonomi siden slutningen af 1980'erne. Der har været tre foci: tiltrækning og fastholdelse af studerende, udvikling af erhvervsklynger såsom spilindustri og udvikling af helårsturisme. Efter kommunesammenlægningen er der kommet mere vægt på naturmæssige oplevelsesmuligheder, og begrebet oplevelseszone har vundet indpas i planlægningen af både bykvarterer og naturområder. Hvis Aalborg har et problem, er det at byen virker lille, og der er få muligheder inden for kreative fag.

Vigtige projekter i Aalborg Kommune: Aalborg Karneval, Nordkraft, oplevelseszonerne og Bretteville.

I Hjørring Kommune er der kommet fokus på profil og potentialer i relation til kultur, fritid og turisme, og kommunen søger at fremme nye alliancer på tværs af sektorer i forbindelse med fremtidige kultursatsninger. Der er allerede en række markante oplevelsessteder og projekter, og

større arrangementer betyder noget for beskæftigelsen. Manglende synligheden af kultur- og oplevelsesudbuddet opfattes dog som et problem for bosættelsen.

Vigtige projekter i Hjørring Kommune: Teatrene, Jazzy days i Tversted, Hjørring Park Vendia og Hjørring Metropol, og Dana Cup.

En krise skubbede Frederikshavn Kommune i gang med nye samarbejder og nye projekter inden for kultur, fritid og oplevelser. I perioden op til kommunesammenlægningen blev mange projekter søsat, som har gjort Frederikshavn mere interessant at bo i og som har sat det på landkortet. Kommunen har været i front som aktør. Efter sammenlægningen er initiativtakten sat ned, men fokus på kultur, fritid og oplevelser består, f.eks. med beslutninger om kulturhus i Skagen og Havnefront i Sæby. Der er i dag behov for at få bredt kultur- og oplevelsesinitiativet ud til at omfatte flere aktører. Der mangler synlighed og vidensarbejdspladser.

Vigtige projekter i Frederikshavn Kommune: Events på Arena Nord, Tordenskiolddagene og Det musiske Hus som regionalt spillested.

I Jammerbugt Kommune er der brug for en harmonisering mellem de tidligere kommuner, som havde meget forskellig profil med enten turisme eller kultur. Faktisk nedprioriteres kultur for tiden, mens der følges en traditionel turismepolitik. Der er behov for innovation, investering og uddannelse på området. Der er dog et skift i fokus fra etablering af samlingssteder til støtte af aktiviteter, f.eks. anlæg af naturstier, og der er søgt penge til projekter for naturbeskyttelse.

De områder, som ligger nær Aalborg er attraktive bosætningsområder med lave priser og fin natur, mens afstanden er et problem for fjerntliggende områder. Virksomheder kan finde rigelig lavt uddannet arbejdskraft, men vil have et problem med afstanden og adgang til højtuddannet arbejdskraft.

Vigtige projekter i Jammerbugt Kommune: Vesterhavsrock, naturstier, Turbonord samarbejdet.

Brønderslev Kommune har taget turismeudvikling op som et nyt område ifht. østkysten. Der er imidlertid ikke noget særligt fokus på kultur og oplevelser for borgerne fra kommunens side, idet dette område drives af frivillige. Det gælder også de tilbagevendende årlige arrangementer, hvoraf Hjallerup Marked er kendt udenfor kommunen og faktisk har haft stor betydning for byen Hjallerups udvikling. Kulturuge 40 er et nyt initiativ, som mere direkte fokuserer på kultur, om end i bred forstand. En brandingstrategi skal gøre kommunen attraktiv for tilflyttere.

Brønderslev Kommunes styrke er billige huse og tilgængelighed, mens ulempen er, at kommunen opfattes som kedelig. For erhvervsvirksomheder er kommunen attraktiv pga. billige erhvervsgrunde og god tilgængelighed.

Vigtige projekter i Brønderslev Kommune: Hjallerup marked, Kulturuge 40 og Middelalderdage på Voergård slot.

I Vesthimmerland Kommune har de frivilliges indsats været kernen i udvikling af kultur- og fritidsområdet, men med et nyt kommunalt budget på området er der mulighed for at gå ind og løfte området. Der har dog ikke været nogen nye større initiativer siden kommunesammenlægningen.

Kommunen har alligevel meget at tilbyde tilflyttere. Manglen på unge og uddannet arbejdskraft er kommunens største problem.

Vigtige projekter i Vesthimmerlands Kommune: Muslingefestival, Middelalderdage på Vitskøl kloster, Træskibssejlad, Kanal Jazz og Løgstør Open Air.

Der er i Mariagerfjord Kommune mange oplevelsesøkonomiske projekter på vej og nogle er allerede i gang. Teater og musik, som ligger på et godt niveau, bæres af frivillige kræfter. Kommunen fører an i større projekter som kulturhus, havneprojekt og en tværkommunal vikingeatraktion. Der føres også intern markedsføring for at få unge til at vende tilbage efter endt uddannelse. Sigtet er større synlighed og øget bosætning, også af uddannede, og begrebet oplevelsesøkonomi har nu vundet indpas i planlægningen.

Vigtige projekter i Mariagerfjord Kommune: Jazzkoncerter, Biesgård, Fjordatlas og Fyrkat.

I Rebild Kommune er oplevelsesøkonomi kommet i fokus efter kommunesammenlægningen, og der investeres i nye faciliteter. Foreningerne er rygraden i arbejdet og kultur- og fritid det vigtigste felt. Dog er der stor interesse for en større grad af kommercialisering i forbindelse med turismerelaterede services og lokale produkter. Spørgsmålet er, hvordan naturen kan gøres til en vare. Rebild Kommune har mange fortrin og er god til at tiltrække højtuddannede.

Vigtige projekter i Rebild Kommune: Rebild festen, Opera i bakkerne og Kulturstationen i Skørping.

I Thisted Kommune er arbejdet med oplevelsesplanlægning er kommet i gang, og det største fokus er på den turismerelaterede oplevelsesøkonomi. Der er mest opmærksomhed omkring naturen som ressource i turismeudviklingen. Der er en række oplevelsesprojekter i kommunen inden for natur, sport, wellness, historie, byrenovering og detailhandel, samt kultur i mindre skala. Private investorer er i gang på turismeområdet. Kommunen har gode bosætningskvaliteter, men dårlig tilgængelighed og synlighed. Erhvervsmæssigt er kommunen også attraktiv, men uddannelse, tilgængelighed og synlighed virker begrænsende.

Vigtige projekter i Thisted Kommune: Thy Nationalpark, Cold Hawaii og byforskønnelse.

Morsø Kommune arbejder i stigende grad med kultur, fritid og oplevelser, og har også udviklet en turist- og feriestrategi. Hovedaktørerne er kommunen og turistforeningen, men det forsøges med borgerinddragelse. Kommunen har hentet tilskud fra forskellige sider, nemlig fra Vækstforum, Visit Nordjylland og EU. Synliggørelse er et fokus, men er dyrt. Der er etableret et ambasadørkorps. Øen rummer gode bosætningspotentialer, men afstanden og infrastrukturen er et stort problem.

Vigtige projekter i Morsø Kommune: Jesperhus, safariture og formidlingscenter om skaldyr.

Læsø Kommune har realiseret mange oplevelsesprojekter, og der tænkes meget i baner af oplevelsesturisme knyttet til naturens herligheder og kulturarven i form af bygninger og kompetencer inden for gamle håndværk og erhverv. Markedsføring af øen er et projekt i sig selv, som er under stadig udvikling. Læsøs store problem både for bosætning og erhverv er tilgængeligheden.

Vigtige projekter på Læsø: Læsø Salt, Læsø historiepark, samt Læsø Kur og Helse.

Analyse af interviewene

Interviewundersøgelsen bekræfter, at der er fokus på kultur-, fritids- og oplevelsesområdet i kommunerne. Der er aktivitet, selv i Mariagerfjord og Brønderslev kommuner, hvor planstrategierne ellers ikke gjorde noget ud af emnet. Området betragtes strategisk, og ikke blot som et kommunalt serviceområde.

Nogle af de 'gamle' kommuner har arbejdet med området i mange år og har derfor mange erfaringer. Det er Aalborg, Frederikshavn, og Læsø kommuner, hvor tilbud om oplevelser er blevet udviklet i en strategisk sammenhæng i forhold til bosætning og turister. For andre kommuner er opgaven ny og er først blevet taget op i større omfang efter kommunesammenlægningen.

Ikke alene pålagde kommunalreformen kommunerne som nævnt de nye opgaver med kultur og turisme. Sammenlægningen af tidligere selvstændige kommuner gjorde også opgaven vanskelig, fordi forventninger, behov og ressourcer var forskellige i de gamle kommuner og derfor blev komplekse i de nye store kommuner. I denne sammenhæng blev det svært prioriteret. Tilsvarende er det svært at definere en profil som et klart signal udadtil. Derfor har nogle 'gamle' kommuner også oplevet, at en dynamisk proces med udvikling af oplevelsesøkonomi er blevet bremset ved sammenlægning med kommuner med en helt anden erfaring (Frederikshavn).

Resultatet kan blive, at kommunernes 'oplevelsesprofiler' bliver uklare og mindre overbevisende, f.eks. Vesthimmerland, eller at den tidligere bykommune dominerer f.eks. Aalborg. Det ser også ud til, at turistinteresserne har en tendens til at dominere og skubbe andre kulturinitiativer og investeringer i baggrunden (f.eks. Jammerbugt).

I alle kommunerne betragtes synliggørelse som en stor udfordring. Alle interviewpersonerne ser store attraktionsværdier i netop deres egen kommune. Udfordringen forstås således ikke så meget som udvikling af kommunens kvaliteter, men snarere som den at gøre omverdenen opmærksom på dem. Hvordan markedsføring eller branding helt konkret gribes an, er forskelligt, men det kan godt gå hen og blive dyrt for de kommuner, som vælger at gå professionelt til opgaven. Nogle kommuner vælger derfor også lade tilfredse borgere og projekter tale for sig selv (Mariagerfjord).

Projekteksemplerne viser, at de store byer har udviklet kulturaktiviteter eller events i stor skala. Kommunerne nær Aalborg har musikfestivaler eller koncertrækker, mens yderkommunerne især har naturoplevelser og udnyttelsen af naturen på programmet. Variationen i projekter er i øvrigt stor og har gerne rod i lokal natur, historie og tradition.

Opsummering

Med kommunalreformen fra 2007 er de nye store kommuner blevet de vigtigste enkeltaktører i forhold til udviklingen af kultur- fritids- og oplevelsestilbud. Det afspejler sig i de planstrategier, som blev udfærdiget og vedtaget i løbet af 2007 og 2008 i kommunerne. Analysen af disse planstrategier viser, at kultur, fritid og oplevelser er blevet gjort til strategiske indsatsområder for kommunerne på en måde, som rækker udover området i sig selv. Området kultur, fritid og oplevelser skal udvikles for at opnå øget bosætning, øget turisme og stærkere erhvervsudvikling.

Nogle kommuner sigter mod alle tre perspektiver (Aalborg, Rebild, Thisted), andre fokuserer på bosætning og erhverv (Hjørring, Frederikshavn). Nogle vil have synergi mellem helårsturisme og bosætning (Jammerbugt, Vesthimmerland, Morsø), mens nogle blot sigter mod bosætning (Mariagerfjord, Brønderslev). Kun Læsø sigter alene mod turisme.

Byerne prøver at definere en profil inden for kultur, fritid og oplevelser, men det lykkes kun delvist, da kommunerne er så komplekse. Bykultur er fokus i Aalborg, Hjørring og Morsø kommuner. En kombination af bykultur og attraktiv natur tilstræbes i Jammerbugt og Vesthimmerland. En naturprofil ønskes i Rebild, Thisted og Læsø. Frederikshavn vil kendes for spændende aktiviteter og events. Mariagerfjord og Brønderslev har ikke defineret nogen profil.

Kommunernes virkemidler til at opnå udvikling inden for kultur-, fritids- og oplevelsesområdet består i en kombination af traditionelle og mindre traditionelle virkemidler. Som udtryk for en prioritering af opgaven er der etableret afdelinger med ansvar for kultur og fritid, mens oplevelsesområdet i et vist omfang er lagt i erhvervs- og turismeafdelingerne. Afdelingerne driver traditionelle serviceområder som biblioteker, ungdomsskoler og museer og fordeler i øvrigt midler gennem støtteordninger, som foreninger mv. kan ansøge om.

Nye metoder er udvikling af webportaler og udarbejdelse af kultur- og naturatlasser. Det øger vidensniveauet internt i kommunen og giver øget synlighed udadtil. Det frivillige arbejde er blevet sat i system i kulturpolitikken, idet de frivilliges ideer og arbejdskraft regnes som en ressource, som kan mobiliseres gennem støtteordninger. Som regel overlades initiativet på kulturområdet til civilsamfundet. Også erhvervslivet skal mobiliseres i partnerskaber om fyrtårnsprojekter.

De nordjyske kommuners strategiske arbejde med kultur- fritids- og oplevelsesområdet styrkes desuden gennem en statslig aftale 'Kulturaftale Nordjylland' og gennem det regionale vækstforum, hvor der kan ansøges om projektstøtte. Tværkommunalt samarbejde er desuden udviklet mellem fire kommuner (Aalborg samarbejdet) og mellem nabokommuner (Hjørring og Frederikshavn, og Thisted og Morsø).

Interviewundersøgelsen bekræfter, at der er stort fokus på kultur, fritids og oplevelsesområdet i de nordjyske kommuner, og at alle kommuner er kommet i gang. Efter kommunesammenlægningen er der imidlertid mange forskellige interesser og erfaringer, som vanskeliggør arbejdet med at prioritere og finde frem til en profil, som kan anvendes strategisk udadtil. Nogle kommuner, spænder meget bredt (Aalborg), mens andre kommuner måske spænder for bredt (Morsø). De fleste kommuner vil gerne spænde bredt over både naturtilbud og byrelaterede kulturtilbud, og flere håber på at opnå en synergi ved at kombinere tilbud rettet mod helårsturister med et ønske om at tilgodese egne borgere. Synliggørelse betragtes som tæt knyttet til opgaven med at udvikle kultur- fritid og oplevelsestilbuddet, men der består en fare i, at markedsføring tager ressourcer fra selve udviklingen. Der er dog en mangfoldighed af projekter, som bruges i denne synliggørelse, nogle er nye, andre af ældre dato. Projekterne er gerne knyttet til den lokale natur og naturressourcerne, den lokale historie og den lokale tradition.

1.6 Opsummering og konklusion

Problemformulering

Oplevelsesøkonomi er opstået som et vigtigt vækstområde i den globale økonomi, som hovedsageligt hænger sammen med velstandsstigningen og dermed et øget fritidsforbrug i den rige del af verden. Denne rapports formål har været at dokumentere og diskutere oplevelsesøkonomiens udvikling og betydning for den nordjyske udvikling. Fokus har været oplevelseserhvervenes status i kommunernes økonomiske udvikling og i deres udviklingsstrategier. Perspektivet i undersøgelsen er yderområdernes muligheder og barrierer i forhold til at få del i den globale oplevelsesøkonomiske vækst.

Der fokuseres her på den del af oplevelsesøkonomien, som er knyttet til bestemte steder, dvs. de er stedbundne, til forskel fra oplevelser, som i princippet kan nydes overalt. Bestemte steder byder således på oplevelsesmuligheder i form af serviceudbud, kultur, og fritidsudbud, men også i form af det naturlige, det kulturelle og byggede miljø, som findes på stedet. Både turister og borgere kan siges at være forbrugere af steder, og i globaliseringens tidsalder kæmper steder om at tiltrække begge kategorier ved at profilere sig som attraktive. Oplevelsesudbuddet er blevet en vigtig del af steds kvaliteten, ved siden af offentlig service og tilgængelighed. Steds kvalitet, og herunder oplevelsesmuligheder, har fået en strategisk betydning for et områdes demografiske og økonomiske udvikling. Da folks præferencer for oplevelser er knyttet til deres uddannelse, kan der siges at bestå en vigtig kobling mellem omfang og type af oplevelsesudbud på den ene side og andelen af højtuddannede i et område, på den anden side. Man kan også sige, at der sandsynligvis består en strategisk kobling mellem oplevelsesøkonomi og vidensøkonomi, som betyder, at disse to gensidigt styrker hinanden.

Forskellige områders mulighed for at udvikle oplevelsesmuligheder er knyttet til deres ressourcer og tilgængelighed, og man kan sige, at meget centrale områder kan opnå både stordriftsfordele og variationsfordele, som mere perifere områder ikke har. Alle områder har dog muligheder for at udvikle stedsbundne oplevelsesudbud, og f.eks. kan meget øde områder tilbyde fred og ro eller eventyrlige udfordringer i naturen. Der kan identificeres fire typer yderområder, som rummer hver deres potentiale for oplevelsesbaseret udvikling, og typologien har understøttet analysen af de 11 nordjyske kommuners forskellige muligheder.

På denne baggrund har rapporten undersøgt hvad der foregår i de nordjyske kommuner i forhold til stedbundne oplevelser, kultur og fritid? Spørgsmålet er blevet besvaret ved at undersøge to delområder: Rapporten har på den ene side undersøgt den geografiske, demografiske og erhvervs-mæssige kontekst for kommunernes arbejde, og på den anden side afdækket og analyseret selve den måde kommunerne arbejder med kultur, fritid og oplevelser. Gennem analysen har vi således på den ene side belyst sammenhængen mellem geografien og oplevelsesøkonomi, mellem bosætning og oplevelsesøkonomi, mellem beskæftigelse og oplevelsesøkonomi, sammenhængen mellem udviklingen af vidensøkonomi og oplevelsesøkonomi og sammenhængen mellem uddannelsesniveaue og oplevelsesøkonomi i kommunerne. På den anden side har vi identificeret oplevelsesøkonomiens strategiske status i kommunerne og de institutionelle rammer, som kommunernes arbejde med fritid, kultur og oplevelsesøkonomi foregår indenfor.

Geografiske oplevelsesressourcer

Nordjylland rummer mange naturperler, og de 11 kommuner i regionen har alle en rig og varieret natur, som indbefatter badestrande, skov og plantager, åbne landskaber og klitter, som giver alle kommunerne betydelige rekreative værdier. Der er næppe belæg for at fremhæve nogle kommuner frem for andre i forhold til naturbaserede oplevelsesressourcer, og præferencer er derfor mere et spørgsmål om smag og behag (f.eks. østkyst vs. vestkyst). I forhold til kulturmiljøer og bygget miljø adskiller kommunerne sig til gengæld en hel del. Aalborg Kommune rummer den eneste storby, nemlig Aalborg. Sekundære byer er Hjørring og Frederikshavn, som er beliggende i kommuner af samme navn. Det betyder, at de fleste kommuner udelukkende rummer mindre byer udover de mange landsbyer. Thisted, Brønderslev, Aars, Hobro, Løgstør, Hirtshals er eksempler på mindre byer med store oplande. Aalborg dominerer derfor i forhold til skala og variation i kulturudbuddet og i forhold til historiske og interessante bygninger og miljøer. Frederikshavn og Hjørring har også format til at repræsentere bredere bymæssige oplevelseskvaliteter, mens de øvrige byer har enkelte specielle bykvaliteter eller kendetegn.

Infrastrukturelt er der også stor forskel på kommunerne. Aalborg har stor centralitet med lufthavn, jernbane og motorvej. Frederikshavn Kommune og Hjørring Kommune har motorvej, jernbane og havn, mens Rebild Kommune, Brønderslev Kommune og Mariagerfjord Kommune har motorvej og jernbane, mens de øvrige kommuner har hovedveje. Læsø har udelukkende en lille havn som forbindelsesled til den øvrige verden.

De geografiske potentialer for at udvikle oplevelsesøkonomi er derfor forskellige i de 11 nordjyske kommuner, som i varierende grad kan karakteriseres som yderområder eller periferier. Vi kan karakterisere kommunerne i forhold til typologien for yderområder, men som alle typologier viser den sig at være en smule forenklet, fordi flere kommuner efter kommunesammenlægningen i 2007 rummer både udprægede landdistrikter og større byer. I forhold til de fire typer af yderområder kan Aalborg desuden siges at stå helt udenfor, som den eneste kommune, som repræsenterer stor tilgængelighed og stor skala og bred variation i oplevelsespotentialerne, både de byrelaterede og de, der er knyttet til naturområder.

Type 1 områder er områder nær større byer, som vil kunne udnytte den store bys faciliteter og fungere som forstad for folk, som arbejder i centret. Her kan nævnes Brønderslev, Rebild, Mariagerfjord og Vesthimmerlands kommuner.

Type 2 er områder med landskabelige, historiske og fritidsrelaterede kvaliteter. Her kan man henregne Frederikshavn og Hjørring kommuner, samt Jammerbugt Kommune. Selve Frederikshavn og Hjørring byer har dog også stor centralitet og tilgængelighed og bymæssige oplevelsespotentialer. Der er basis både for bosætning og for turisme.

Type 3 er områder, hvor landbrug dominerer, hvor attraktionen er det rolige liv på landet. Det karakteriserer Thisted og Mors. Her er hovedsagelig basis for turisme.

Endelig type 4, som er ganske tyndt befolket, langt fra byer og transportknudepunkter. Især Læsø men også dele af Thisted Kommune kan henregnes hertil. Vækstpotentialer er knyttet til turisme, mens bosætning ikke er et realistisk perspektiv.

Demografi og bosætning i nordjyske kommuner

Analysen af demografi og bosætning i de 11 kommuner handler om, hvor attraktive disse er at bo i. Overordnet set er Nordjylland den mindste region befolkningsmæssigt, og regionen vil sakke yderligere agterud med en svagere demografisk vækst end det øvrige land. De enkelte kommuner er efter 2007 ret forskellige befolkningsmæssigt med bykommunerne (Aalborg, Hjørring, Frederikshavn) som de største og Læsø som langt den mindste kommune. Forskellene forstærkes pga differentieret demografisk udvikling, hvor 6 kommuner, nemlig Aalborg og de nærliggende kommuner (Rebild, Vesthimmerland, Brønderslev, Jammerbugt, Mariagerfjord) havde positiv vækst 2005 til 2009 de øvrige havde negativ vækst. Fem af disse (dvs. ikke Jammerbugt) vil fortsat vokse fremover. Naturlig demografisk vækst bidrager kun til væksten i tre kommuner, nemlig Aalborg, Rebild og Brønderslev kommuner. Positiv nettotilflytning har Aalborg, Mariagerfjord, Vesthimmerland og Brønderslev (samt Jammerbugt i en periode). Det er med andre ord disse 5 kommuner, folk foretrækker at bo i.

Det er dog forskelligt, hvilke mennesker der flytter til. Aalborg tiltrækker unge til uddannelsesstederne. Vesthimmerlands og Brønderslev og Mariagerfjord kommuner tiltrækker unge familier fra Aalborg. Umiddelbart kunne faktorer som tilgængelighed til Aalborg og lavere boligpriser forklare denne tiltrækning. Jammerbugt og Rebild kommuner er også inde i kampen om borgerne fra Aalborg, men med vigende held. Andre nabokommuner ser ud til at konkurrere indbyrdes om borgerne men uden klare vindere. Læsø er i en stærk demografisk krise.

Beskæftigelse, erhvervsudvikling og uddannelsesniveau i nordjyske kommuner

Høj ledighed er et konstant tema i Nordjylland, men den nordjyske beskæftigelse har nydt godt af højkonjunkturen indtil denne sluttede brat i september 2008. Der er stor forskel på, hvor høj beskæftigelsen er i de enkelte nordjyske kommuner. Laveste ledighed findes i Thisted, Mariagerfjord, Vesthimmerland, Morsø og Rebild, mens højere ledighedstal findes i så forskellige kommuner som Læsø, Frederikshavn, Hjørring, Aalborg og Jammerbugt, mens Brønderslev ligger i midten. Både ledighedsniveauet og sæsonudsvingene i ledigheden er størst i kommuner, som er kendt som turistdestinationer, nemlig Læsø, Frederikshavn, Jammerbugt samt Aalborg.

Beskæftigelsesmæssigt er Nordjylland mere præget af primære erhverv og industri end Danmark som helhed. I forhold til oplevelseserhverv har Nordjylland et styrkepunkt inden for hotel og restaurant, og dette er samtidig et område, hvor landsdelen har større vækst i beskæftigelsen end landgennemsnittet. Landsdelen står imidlertid beskæftigelsesmæssigt svagere i forhold til området foreninger, kultur og renovation i forhold til hele landet, og beskæftigelsen faldt tilmed her. Det er altså først og fremmest turismen, som præger den nordjyske oplevelsesøkonomi, både nu og fremover. Vidensøkonomien fylder mindre i Nordjylland, sammenlignet med landet som helhed, det gælder især området forretningsservice, som til gengæld er meget mere dynamisk i Nordjylland i forhold til hele Danmark.

Blandt de 11 nordjyske kommuner adskiller Aalborg og Læsø sig fra det generelle billede ved at Aalborg har langt mindre vægt på primære erhverv og industri (og til gengæld en stor servicesektor), og Læsø har langt mere vægt på primære erhverv og næsten ingen beskæftigelse i industri. Billedet er imidlertid langt mere varieret, når man ser på oplevelses- og videnserhverv i kommunerne. Oplevelseserhvervene betyder meget i fem af kommunerne, hvoraf de 4 rummer kendte badesteder (Læsø, Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt) og den sidste har et kulturliv på stor-

byniveau (Aalborg). I andre kommuner ses dog vækst i hoteller og restauranter. Det sker i Rebild og Mariagerfjord kommuner. På den anden side vil kulturområdet, som står relativt svagt i alle kommuner, svækkes yderligere, da kun fire kommuner, nemlig Aalborg, Jammerbugt, Mariagerfjord og Hjørring har oplevet en vækst, mens tre har oplevet et markant fald, nemlig Læsø, Morsø og Brønderslev.

Beskæftigelsen inden for vidensservice, der tages som en af indikatorerne på vidensøkonomiens udvikling, er svagt udviklet i alle kommuner bortset fra Aalborg, men fylder også noget i Rebild og Brønderslev.

Hvad er så sammenhængen mellem udviklingen i vidensservice på den ene side og udviklingen af oplevelseserhverv på den anden side? En simpel analyse viser, at der består en sammenhæng mellem udviklingen af de to erhvervsområder i størstedelen af kommunerne. Begge områder (vidensservice og oplevelseserhverv) er veludviklede i Aalborg, Frederikshavn, Hjørring og Jammerbugt, og svagt udviklede i Thisted, Mariagerfjord og Vesthimmerland. Mangel på sammenhæng ses i Læsø og Morsø med svage videnserhverv og stærke oplevelseserhverv, og Rebild og Brønderslev med stærke videnserhverv men svage oplevelseserhverv. Det betyder, at der ofte er en sammenhæng mellem oplevelsesøkonomisk og vidensøkonomisk udvikling i nordjyske kommuner, og at denne sammenhæng desuden har en sammenhæng med byernes størrelse og tilgængelighed.

Uddannelsesniveaut har betydning som ressource og som en faktor, der former efterspørgslen efter oplevelser. Uddannelsesniveaut i Nordjylland er samlet set lavt. Nærmere bestemt er der især en stor andel uden anden uddannelse end grundskolen og en meget lille andel med lang videregående uddannelse. Der er også flere, som tager erhvervsuddannelser i Nordjylland. Der er imidlertid stor forskel på kommunerne indbyrdes, og Aalborg har et langt højere uddannelsesniveau blandt de beskæftigede end de øvrige kommuner, mens yderkommunerne Thisted, Morsø og Læsø har et meget lavt uddannelsesniveau blandt de beskæftigede. Uddannelsesniveaut blandt de beskæftigede er en anden indikator for vidensøkonomiens udvikling, og de kommuner med relativt mange langvarigt uddannede har også oftest flere beskæftigede inden for vidensservice. Den nordjyske oplevelsesøkonomi er som det er blevet vist, især præget af turisme, dvs. beskæftigelse inden for hotel og restaurant, og her er der netop brug for ufaglærte og erhvervsuddannede, som der er mange af i landsdelen. Det lave uddannelsesniveau kan også medvirke til at forklare den beskedne udvikling inden for foreninger og kultur, idet der er mindre efterspørgsel og færre uddannelsesressourcer til at udvikle dette område, end i landet som helhed. Her står Aalborg frem som undtagelsen, der har både stor andel af foreninger og kultur og højt uddannelsesniveau.

Sammenhæng mellem demografisk udvikling, beskæftigelse og oplevelsesøkonomi og geografi

Spørgsmålet er så, om der kan påvises en sammenhæng mellem den oplevelsesøkonomiske vækst og den demografiske udvikling i de nordjyske kommuner? Analysen viser, at der ikke kan påvises nogen sammenhæng, bortset fra i hovedbyen Aalborg, der har positiv demografisk vækst, positiv nettotilflytning på den ene side og veludviklede oplevelseserhverv, hvoraf kulturdelen vejer godt til, på den anden side. De øvrige tilvækstkommuner har en meget lille oplevelsessektor (Vesthimmerland, Rebild, Mariagerfjord, Brønderslev). Jammerbugt har en større oplevelsessektor, men næsten ingen demografisk vækst.. Blandt kommunerne i demografisk tilba-

gegang er der to typer: Nogle har en stor oplevelsessektor (Læsø, Frederikshavn, Hjørring), mens andre har en lille oplevelsessektor (Thisted, Morsø).

Et andet spørgsmål er, hvilken sammenhæng der er mellem beskæftigelsesmulighederne i kommunerne og oplevelseserhvervenes udvikling. Det blev vist, at hotel og restaurant er et område i beskæftigelsesmæssig vækst i en række af kommunerne, men at de kommuner med en relativ stor oplevelsesøkonomi (Læsø, Frederikshavn, Jammerbugt, Hjørring, Aalborg) har landsdelens højeste ledighed og de største sæsonudsving i beskæftigelsen.

Hvad analysen ikke viser er, hvordan den demografiske udvikling og beskæftigelsesudviklingen ville se ud uden oplevelseserhvervenes indflydelse. Analysen reflekterer heller ikke de mange kultur-, fritids- og oplevelsesmuligheder, som ikke registreres i form af beskæftigelse inden for de to statistiske grupper.

Knytter vi an til analysen af de geografiske oplevelsesressourcer og de fire periferier kan vi se, at oplevelseserhvervene fylder mest i type 2 periferierne (Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, samt i centret Aalborg og i den yderste periferi, Læsø, hvor den er relativt størst). Derimod har type 1 periferierne, (Rebild, Mariagerfjord, Brønderslev og Vesthimmerland), meget lille oplevelsessektor. Type 3 periferierne Thisted og Morsø er forskellige med Morsø som havende den største oplevelsessektor. Dette kan betyde, at Aalborg i høj grad servicere de nærliggende (type 1) kommuner med oplevelser, mens der er en større egendynamik i oplevelseserhvervene et stykke længere fra byen, nemlig i type 2 periferierne. Disse har også mange forskellige natur- og kulturressourcer at trække på. Endelig tyder type 4 periferiens (Læsø) store relativt oplevelsessektor på, at netop det øde, fjerntliggende og vilde har en stor tiltrækning på turister i dag.

Institutioner, strategier og aktører på kultur- fritids- og oplevelsesområdet

Den geografiske, demografiske og økonomiske analyse var afsat for at analysere de nordjyske kommuners indsats på kultur-, fritids- og oplevelsesområdet. Analysen af de 11 kommuners planstrategier fra 2007 og 2008 viser, at kultur-, fritids- og oplevelsesområdet er blevet gjort til strategiske indsatsområder i kommunerne. Generelt kan siges, at formålet i alle tilfælde er at benytte politikker på disse områder som middel til at løse udkantsproblemerne i form af høj ledighed og affolkning. Gennem politikker og strategier på kultur- fritids og oplevelsesområdet skal der derfor skabes øget bosætning, øget turisme og/eller stærkere erhvervsudvikling. Nogle kommuner sigter mod alle tre perspektiver (Aalborg, Rebild, Thisted), andre fokuserer på bosætning og erhverv (Hjørring og Frederikshavn). Nogle vil skabe synergi mellem helårsturisme og bosætning (Jammerbugt, Vesthimmerland, Morsø), men nogle blot sigter mod bosætning (Mariagerfjord, Brønderslev). Kun Læsø sigter alene mod turisme.

Som det ofte anbefales søger kommunerne at udvikle særlige profiler inden for kultur- fritid og oplevelsesområdet. De bygger dermed i høj grad på de geografiske oplevelsesressourcer. Bykultur er i fokus i Aalborg, Hjørring og Morsø kommuner. En kombination af bykultur og naturoplevelser tilstræbes i Jammerbugt og Vesthimmerland. En ren naturprofil ønskes i Rebild, Thisted og Læsø. Forskellige herfra er Frederikshavn Kommune, som vil markere sig med spændene aktiviteter og events, og de to pendlerkommuner Mariagerfjord Kommune og Brønderslev Kommune ikke har defineret nogen profil.

Der benyttes både traditionelle og mindre traditionelle virkemidler i arbejdet med at fremme kultur-, fritids- og oplevelsesområdet i de 11 nordjyske kommuner. Institutionelt kommer områdets fokus til udtryk som fokusområde i planstrategierne og i form af nyetablerede afdelinger, som kommunesammenlægningen har givet ressourcemæssig mulighed for. Kultur- og fritidsafdelingerne er ofte del af børn og ungeområdet, mens oplevelser ofte er knyttet til turisme og erhverv. Kultur og fritid ses som et traditionelt serviceområde, der rummer biblioteker, ungdomsskoler, museer.

Der er imidlertid også nye former, som åbner op for andre aktører og ressourcer end de rent kommunale. Projekter, støtteordninger og partnerskaber giver mulighed for at inddrage det civile samfund og erhvervslivet som ressource og aktører i udviklingen af tilbud inden for fritid, kultur og oplevelser. Frivilliges ideer og arbejdskraft opfanges med støtteordninger, erhvervslivet inviteres til at deltage i partnerskaber til udvikling af større oplevelsesfyrtårne, og projekter udvikles af forskellige aktører med henblik på at finde kommunale, tværkommunale og ekstrakommunale penge i region, stat og EU. Da arbejdskraften ofte er frivillig, afspejles disse initiativer ikke i stort omfang i beskæftigelsesstatistikken.

Institutionelt kan man derfor sige, at kultur og fritid er etableret mere klart i det kommunale system end før kommunesammenlægningen som en nødvendig velfærdsydelse. Samtidig er der etableret rammer i kommunerne såvel som på niveauerne over kommunerne for en anden mere markedsbaseret eller situationsafhængig tilgang og til området, idet der skabes mulighed for iværksættelse af projekter og initiativer med udspring blandt borgere og virksomheder. Begge dele skal tjene den bredere udvikling i kommunen.

I praksis præges kultur-, fritids-, og oplevelsesområdet imidlertid af nogle dilemmaer knyttet til den konkrete prioritering. Et dilemma angår ønskerne til og mulighederne for en profilering udadtil. Der er flere forskellige oplevelsesressourcer i kommunerne og ikke mindst flere meninger om, hvilken profil, der skal fremmes. Komplexiteten er øget siden kommunesammenlægningen i 2007. Løsningen bliver ikke altid indlysende, som når Morsø Kommune, der er en udpræget landkommune, vil profilere sig på byliv. Et andet dilemma er det, der består mellem det konkrete indhold på den ene side og markedsføringen på det andet. Kommunernes behov for at markere deres oplevelsesmuligheder i en global kontekst trækker mange ressourcer over til kommunikation og markedsføring, hvilket medfører færre ressourcer til de konkrete investeringer og aktiviteter. Et tredje dilemma, som dog ikke er fremhævet i undersøgelsen her, består mellem kommunens forskellige ansvarsområder, investeringer i forhold til kultur og oplevelser i den offentlige debat ofte ses som værende i konflikt med investeringer i f.eks. ældrepleje.

Analysen har illustreret, hvordan kultur fritid og oplevelser er blevet et vigtigt strategisk arbejdsfelt for kommunerne, og at det, som teorien siger, kan siges i dag at være spændt ud mellem velfærd og marked, det statslige system og det bredere netværk.

Konklusion

Undersøgelsen har vist, hvordan oplevelsesøkonomiens beskæftigelsesmæssige rolle og dynamik i Nordjylland adskiller sig fra det øvrige Danmark ved at oplevelsesøkonomien fylder lidt mindre i Nordjylland end den gør på landsplan, og den har et stærkere turismefokus og et svagere kulturelt fokus end i landet som helhed. Kommunerne i landsdelen er ret forskellige, oplevelsesøkonomien er overvejende koncentreret i Aalborg og i de traditionelle turistområder, og tendensen

er, at dette billede forstærkes. Oplevelsesøkonomien koncentrerer sig i kommuner præget af affolkning og af høj og sæsonpræget ledighed. Hverken beskæftigelsesmæssige eller demografiske problemer synes derfor løst gennem oplevelsessektorens rolle. Demografisk vækst synes i stedet knyttet til faktorer som tilgængelighed, boligpriser og uddannelsesmuligheder. Stabil lav ledighed synes tilsvarende knyttet til udviklingen i andre erhverv end oplevelseserhvervene.

Vi kan konstatere en vis grad af sammenhæng mellem vidensøkonomiens og oplevelsesøkonomiens udvikling, men den bagvedliggende faktor synes i begge tilfælde at tilstedeværelsen af store byer.

Imidlertid har vi vist, at kultur, fritid og oplevelser har fået en stor strategisk rolle i de nye kommuner planstrategier. Kommunerne ønsker altså at benytte kultur og oplevelser som middel til vækst og bosætning. Dette valg følger de generelle incitament fra stat og region og de nye teoretiske ideer om oplevelsesøkonomi og steds kvalitet, men synes dog ikke umiddelbart velbegrunderet i den faktiske demografiske og beskæftigelsesmæssige dynamik, som vi har vist karakteriserer kommunerne.

Vi har dog ikke basis for nogen evaluering af strategier og politikker på området, da de endnu ikke er fuldt implementeret, endog har kunnet generere nogle videre udviklingsmæssige effekter.

Perspektiver

Undersøgelsen har vist, at de nordjyske kommuner i høj grad konkurrerer indbyrdes om borgerne inden for regionen, mens regionens samlede demografiske udvikling er svag både historisk og fremadrettet. Kommunernes faktiske muligheder for at profilere sig i forhold til hinanden er ikke så store, fordi de med få undtagelser ligner hinanden i forhold til de rige geografiske oplevelsesressourcer. Også kultur og fritidspolitikkerne ligner hinanden, selv om der kan findes spændende oplevelsesfyrtårne i nogle af kommunerne, som har en betydning for turismen. Det er kun med hensyn til de bymæssige oplevelsesressourcer, og tilgængelighed, at der er store forskelle mellem kommunerne.

Derfor kan man argumentere for, at den indbyrdes konkurrence mellem de nordjyske kommuner ikke er af det gode. Den store hurdle består i at profilere Nordjylland udadtil, og her kan et tværkommunalt og regionalt samarbejde blive meget vigtigere end rent lokale initiativer. I dette perspektiv vil de enkelte kommuners fortrin indgå i en større regional sammenhæng. Regionen er så lille, at både turister og borgere, erhvervsvirksomheder og arbejdskraften i princippet kan forholde sig til hele regionen, i det omfang tilgængeligheden tillader det. Som vi har vist er kommunerne begyndt at række hinanden hånden til et sådant samarbejde på kultur- og oplevelsesområdet. Disse potentialer kan dog først for alvor realiseres bredt i landsdelen med en forbedret tilgængelighed.

References

- Andersson, Å. E. & Andersson, D. E. 2006, *The economics of Experiences, the Arts and Entertainment*, 1st edn, Edward Elgar, Cheltenham.
- Arzeni, A., Eposti, R., & Sotte, F. 2002, *European Policy Experiences with Rural Development* European Association of Agricultural Economics, Kiel.
- Brenner, N. 2004, "Urban governance and the production of new state spaces in western Europe 1960-2000", *Review of International Political Economy*, vol. 11, no. 3, pp. 447-488.
- Florida, R. 2002, *The creative class* Basic Books, New York.
- Gilmore, J. H. & Pine, J. B. 2007, *Authenticity. What Consumers Really Want*, 1st edn, Harvard Business School Press, USA.
- Glaeser, E. K. J. S. A. 2001, "Consumer city", *Journal of economic geography*, vol. 2001, no. 1, pp. 27-50.
- Healey, P., Claudio de Magalhaes, Madanipour, A., & Pendlebury, J. 2003, "Place, identity and local politics: analysing initiatives in deliberative governance," in *Deliberative Policy Analysis: Understanding Governance in the Network Society*, M. A. Hajer & H. Wagenaar, eds., Cambridge University Press, Cambridge, pp. 60-87.
- Healey, P. 2007, *Urban Complexity and Spatial Strategies* Routledge, Oxon.
- Howkins, J. 2002, *The Creative Economy. How People Make Money from Ideas*, 1 edn, Penguin Books, London.
- Kommunernes landsforening 2006b, *Danmarks nye Kommuner* Narayana Press, København.
- Kommunernes landsforening 2006a, *Danmarks nye Kommuner*, 1 edn, Kommuneinformation, København.
- Lorentzen, A. 2009a, "Cities in the experience economy", *European Planning Studies*, vol. 17, no. 2.
- Lorentzen, A. 2009b, "Lokaludvikling i oplevelsessamfundet," in *Planlægning i oplevelsessamfundet*, A. Lorentzen & S. Smidt-Jensen, eds..
- Lorentzen, A. 2009c, "Oplevelsesplanlægning i Frederikshavn eller Frederikshavns transformation," in *Planlægning i Oplevelsessamfundet. Forandring af steder i by og på land*, A. Lorentzen & S. Smidt-Jensen, eds..
- Lorentzen, A. 2009d, *The development of the periphery in the experience economy. Paper for workshop meeting in University of Paisley 12.-13.March 2009 on Peripherality, Marginality and Border issues in Northern Europe*.

Lorentzen, A. 2010, "The development of the periphery in the experience economy," in *Peripherality, Marginality and Border Issues in Northern Europe*, M. Danson & P. de Souza, eds., Routledge.

Lorentzen, A. & Hansen, C. J. 2008, "The role and transformation of the city in the experience economy. Exploring the research issues", *European Planning Studies*, vol. Forthcoming.

Meethan, K. 1996, "Consuming (in) the civilized city", *Annals of tourism research*, vol. 23, no. 2, pp. 322-340.

Nordjyllands Amtsråd 2003, *Bykvaliteter og bosætning i nordjyske byer*.

Pine II, J. B. & Gilmore, J. H. 1999, *The experience economy* Harvard Business School Press, Boston.

Region Nordjylland 2008, *Mulighedernes Nordjylland - fra udkant til forkant med kreativitet og kompetence. Regional Udviklingsplan 2007* Region Nordjylland, Aalborg.

Region Nordjylland Vækstforum 2007, *Vækst og Balance. Erhvervsudviklingsstrategi for Nordjylland 2007-10* Region Nordjylland vækstforum, Aalborg.

Schulze, G. 2005, "Die Erlebnisgesellschaft," Campus Verlag, pp. 1-589.

Sørensen, F., Sundbo, J., Fuglsang, L., Svabo, C., & Darmer, P. 2007, *Udviklingen i provinsbyer baseret på oplevelsesøkonomi og den kreative klasse* Centre for leisure management, CEUS og Center for oplevelsesforskning, RUC, Roskilde.

Therkildsen, H. P., Hansen, C. J., & Lorentzen, A. 2009, "The Experience Economy and the Transformation of Urban Governance and Planning", *European Planning Studies* no. June.

Tofler, A. 1970, *Future Shock*, 1st edn, Bentam Book, New York.

Kommunernes hjemmesider:

www.hjorring.dk

www.frederikshavn.dk

www.bronderslev.dk

www.aalborg.dk

www.mariagerfjord.dk

www.jammerbugt.dk

www.laesoe.dk

www.thisted.dk

www.morsoe.dk

www.vesthimmerland.dk

www.rebild.dk

www.rn.dk

Referenceliste (planstrategier, udviklingsstrategi, erhvervsudviklingsstrategi, turismepolitik)

Aalborg Kommune, 2007: Planstrategi 2007

http://www.aalborgkommune.dk/images/teknisk/PLANBYG/ANDRE_PLANER/Planstrategi/Planstrategi2007.pdf

Brønderslev Kommune, 2007: Planstrategi 2007-2011

http://bronderslev.dk/~media/website/kommunefakta/strategier%20og%20politikker/planstrategi_2007%202011%20pdf.ashx

Frederikshavn Kommune 2008: Strategi – Erhvervsudviklingsstrategi 2008

<http://www.frederikshavn.dk/NR/rdonlyres/D134CFAB-9C30-40D4-9619-9BF35D3BC39E/0/ErhvervVedtagetHandlingsplanErhvervsudviklingsstrategi.Pdf>

Frederikshavn Kommune, 2008: ”Sådan ser vi ud” - Erhvervsudviklingsstrategi 2008

<http://www.frederikshavn.dk/NR/rdonlyres/FDD0175C-0EEA-4761-8CED-237B0E668C4B/0/ErhvervVedtagetSådanserviudErhvervsudviklingsstrategi.Pdf>

Frederikshavn Kommune, 2007: Udviklingsstrategi for landdistrikterne 2007

<http://www.frederikshavn.dk/NR/rdonlyres/3D8A4C8A-CC64-4655-9902-75EAC6AE3E22/0/Udviklingsstrategilanddistrikter2008.pdf>

Frederikshavn Kommune, 2007: Udviklingsstrategi 2007

<http://www.frederikshavn.dk/NR/rdonlyres/B4BB908B-49BE-4E67-A026-D85E29D9F3F2/0/Udviklingsstrategi.pdf>

Hjørring Kommune, 2007: Planstrategi 2007

http://synkron.hjoerringkom.dk/graphics/plan_&_udvikling/Planstrategi/Planstrategi2007_190208_lav.pdf

Hjørring Kommune, 2007: Turismepolitik 2007

http://synkron.hjoerringkom.dk/graphics/plan_&_udvikling/Udviklingsprojekter%2C%20strategi%20og%20politk/Turismepolitik.pdf

Jammerbugt Kommune, 2008: Jammerbugt Kommune indsats på turismeområdet 2008

http://www.jammerbugt.dk/Politik_og_Demokrati/Politikker.aspx

Jammerbugt Kommune, 2007: Planstrategi og Strategi for Agenda 21 2007

http://www.jammerbugt.dk/Borger/Bo_og_Byg/Planer/Planstrategi.aspx

Læsø Kommune, 2009: Læsø Ny Energi – Vindmøller og Fremskudt Færgeforbindelse 2009

<http://www.laesoe.dk/gfx/brugerupload/Dokumenter/Læsø%20Ny%20energi.pdf>

Læsø Kommune, 2007: Planstrategi 2007

<http://www.laesoe.dk/gfx/brugerupload/dokumenter/Planstrategi.2007.pdf>

Morsø Kommune 2008: Planstrategi 2008-2011

http://morsoe.dk/~media/kommune/filer/om%20kommunen/planlagning/strategimk_190508.aspx

Rebild Kommune, 2007: Planstrategi og lokal Agenda 21 2007

<http://www.rebild.dk/Kommunen/Politik%20og%20Demokrati/Politikker%20og%20strategier/Planstrategi.aspx>

Rebild Kommune, 2007: Kulturpolitik, Kultur og Fritid 2007

<http://www.rebild.dk/sitecore/shell/Controls/Rich%20Text%20Editor/~media/Files/Kultur%20og%20fritid/Kultur/Kulturpolitik%20pdf.ashx>

Thisted Kommune, 2007: Turismepolitik 2007

<http://www.thisted.dk/upload/kommunaldirektorensstabe/erhverv/turismepolitik2.pdf>

Thisted Kommune, 2007: Planstrategi 2007

<http://www.thisted.dk/upload/tekniskforvaltning/sekretariat/pdf/planstrategi%202007%20-%20december%20endelig.pdf>

Thisted Kommune 2009: Kulturplan 2009-2010

<http://www.thisted.dk/upload/bornefamiliekultur/pdf/kultur/kulturplan1.pdf>

Vesthimmerlands Kommune, 2007: Plan- og bæredygtighedsstrategi 2007

http://www.vesthimmerland.dk/dokumenter/bilag_web.pdf

Mariagerfjord Kommune, 2007: Kommuneplanstrategi 2007

http://www.mariagerfjord.dk/MFK/aktuelt/Dokumenter/Mariagerfjord_Kommunes_kommuneplanstrategi_2007.pdf

Yderligere offentliggjorte planstrategier:

www.plan09.dk

Interviews og samtaler med følgende personer:

Dorte Reinholt Østergaard, Udviklings- og kommunikations konsulent, Hjørring Kommune d.13 marts, 2009

Bente Jochumsen, Udviklingsmedarbejder, Projekt og kommunikation, Frederikshavn Kommune, d.28.april, 2009

Jes Vittrup, Udviklingskonsulent, projekt og kommunikation, Frederikshavn Kommune, Møde d. 28.april, 2009

Mette Krogh, Konsulent, Kommunikation, Brønderslev Kommune, Møde d.7.maj 2009

Jens Christian Munch, Kommunaldirektør, Aalborg Kommune, Møde d.18. April.2009

Vibeke Lei Stoustrup, Leder af erhvervsafdelingen, Aalborg Kommune, Møde d. 3.april. kl. 8.30.

Noël Mignon, Udviklingschef Jammerbugt Kommune Møde d. 14. april 2009

Leif Ladefoged, Kulturchef Læsø Kommune d. 20.feb.2009

Folmer Hjort Christensen, Erhvervs- og turistchef, Læsø Kommune d. 20.feb.2009

Torsten Jacobsen, Direktør og Saltfoged, Læsø Salt og Læsø Kur, Læsø, d. 20. feb. 2009

Bertel Fog, Formand, Læsø Turistforening, Læsø, 20. feb. 2009

Jess Jessen Klixbüll, Formand, Markedsføringsudvalg, Læsø, d. 20. feb. 2009

Henrik Jensen, Leder, Erhvervs og udviklingsafdeling, Thisted Kommune, d.11. marts 2009

Per Flemming Laursen, Kommunaldirektør, Morsø Kommune, d.22. april 2009

Jørgen Gravesen, Forvaltningschef, Kultur- og fritid, Vesthimmerlands Kommune, d. 2. marts 2009

Erik Odder, Kommunaldirektør, Rebild Kommune, d. 23. april 2009

Jørgen Basballe, Direktør, Mariagerfjord Kommune, d.29. april 2009

2 Oplevelsesøkonomi og planlægning i de enkelte kommuner

2.1 Hjørring Kommune

[efter <http://www.rn.dk>]

P. Nørkjær's Plads i Hjørring
Foto: Rikke Krogh

Geografi

Indledning

Hjørring Kommune er beliggende i den nordvestlige del af Region Nordjylland. Kommunen grænser op til Frederikshavn -, Brønderslev - og Jammerbugt Kommune. Hjørring Kommune er region Nordjyllands næststørste kommune og skal ifølge KL, i samarbejde med andre kommuner, fremstå som vækstdynamo i Vendsyssel (KL, 2006 s.102)

Sammenlægning

Hjørring Kommune er ved sammenlægningen dannet af tidligere Hjørring, Hirtshals, Sindal og Løkken-Vrå kommuner.

Byressourcer

Ifølge undersøgelser ligger Hjørring by højt placeret i forhold til bredde af udbud i både service – og kulturtilbud. Her ligger Hirtshals, Sindal og Vrå lidt lavere. Desuden er Hjørring by karakteriseret som en by med høj kvalitet i forhold til byens udseende (Rubin, 2003)

Natur- og landskabs ressourcer

Kommunens landskabelige ressourcer består af både skov, bakkelandskab men er hovedsageligt kendt for den vidt udstrakte kystlinje langs Vesterhavet. I kommunen findes nogle af Danmarks bedste badestrande men også barsk natur ved kysten og Vesterhavet samt klitplantager, indlandsklitter, løvskov og morænebakkelandskab (KL, 2006). Samlet set rummer kommunen dermed en høj variation af natur- og landskabelige kvaliteter.

Historiske Kvaliteter

Både Hjørring og Løkken er vurderet højt mht. at have fremtrædende historiske kvaliteter (Rubin, 2003).

Tilgængelighed

Der findes motorvej, bus- og jernbaneforbindelse samt færgeforbindelse til både Norge og Sverige samt en mindre lufthavn i Sindal.

Folketal

Folketallet var pr. 1. januar 2009, 67.102 og 27 indbyggere pr.km² (<http://www.hjoerring.dk>)

Udvikling

Demografi og bosætning

Hjørring Kommune har negativ demografisk vækst. Fra 2005 til 2009 faldt befolkningstallet fra 67.816 personer til 67.102 personer. Det er et fald på 714 personer eller 1 % over den fireårige periode. Faldet i befolkning er dog næsten stoppet efter 2007. Faldet i befolkning kan tilskrives såvel negativ naturlig befolkningstilvækst som negativ nettotilflytning til kommunen. Den negative naturlige befolkningstilvækst er karakteriseret af et stabilt dødstal og et fluktuerende, men muligvis stigende fødselstal. Den negative vækst var således kun på 7 personer i 2008. Nettotilflytningen var også negativ 2006-2008, men faldt fra et underskud på 437 personer i 2006 til et underskud på 184 personer i 2008 (Statistikbanken).

Fraflytningerne fra Hjørring går især til Aalborg og Frederikshavn, og i mindre grad til Århus og Brønderslev. Unge mellem 16 til 29 år flytter til Århus og Aalborg for at uddanne sig. Tilflytningen til Frederikshavn er langt bredere fordelt aldersmæssigt og omfatter tydeligt både børn, unge og voksne op til 50 år. Tilflytninger til Hjørring sker især fra Frederikshavn og Aalborg, men også fra Århus. Tilflyttere fra Århus er især de 20-39-årige, mens tilflyttere fra Aalborg og især fra Frederikshavn spreder sig aldersmæssigt over et større spektrum. Fra Aalborg flytter især børn, unge og voksne op til 49 år, og det samme mønster gælder for tilflyttere fra Frederikshavn (Statistikbanken). Dette indikerer, at Hjørring fungerer som bosætningskommune for unge familier fra Aalborg. Det betyder også, at Hjørring og Frederikshavn konkurrerer bosætningsmæssigt om de samme aldersgrupper, og endda, at de står lige i denne konkurrence. Til- og fraflytning mellem Hjørring og Frederikshavn var nemlig nogenlunde i balance mellem 2006 til 2008.

Hjørring er regionens næststørste kommune målt i folketal. Den er en af de fem kommuner, der har haft faldende folketal mellem 2005 til 2009 og den er også en af de seks kommuner, som kan imødesee en fremtid med faldende folketal frem til 2040, hvor befolkningen forudses at være på 63.989 borgere. Det er et fald på 3.113 borgere eller 4,63 % i alt i perioden (se figur 1 & 2). Dette fald i befolkningstal er dog langt mindre dramatisk i Hjørring end i de øvrige kommuner med forudset demografisk fald, bortset fra Jammerbugt Kommune.

Beskæftigelse og erhvervsudvikling

Ledigheden i Hjørring Kommune ligger i nordjysk sammenhæng i den høje ende. Samtidig er den præget af sæsonudsving med januar måned som den måned i året med dårligst beskæftigelse. Ledigheden fulgte det generelle mønster for de 10 af de nordjyske kommuner med nedadgående ledighed med lavpunkt i august 2008. Ledigheden faldt således fra januar 2006, hvor den var på 8,6 % til august 2008, hvor den var nede på 1,7 %. Efter den internationale krises indtog steg ledigheden hastig til 4,6 % i april 2009 (Se figur 4)

De primære erhverv fylder relativt lidt i Hjørring Kommune, idet de kun tegner sig for 6,07 % af beskæftigelsen. Kun Frederikshavn og Aalborg har mindre primær sektor end Hjørring. Det er landbruget, som står for den største del. Industrisektoren er ikke så stor, med 24,20 % af beskæftigelsen. Kun i Aalborg (og Læsø) har industrien mindre vægt. Det betyder også, at servicesektoren er veludviklet i Hjørring Kommune med 69,73 % af beskæftigelsen. Inden for industrien vejer gruppen føde-drikkevarer og tobak hele 5,27 %, mens jern og metal til forskel fra de fleste andre kommuner kun fylder 4,90 % af beskæftigelsen, hvilket er omtrent halvt så meget som ellers i kommunerne. Der er altså et klart landbrugs- og fødevarerfokus i Hjørrings erhvervsliv.

Videns- og oplevelsesøkonomi

Inden for servicesektoren er vidensbaserede services veludviklede med 8,8 % af beskæftigelsen. Området er dog ikke præget af nogen særlig dynamisk udvikling. Forsikring og finansiering øgede kun beskæftigelsen med 4,43 % fra 2006 til 2008, mens det ellers så dynamiske område forretningservice kun øgede beskæftigelsen med 2,10 % i perioden. Oplevelseserhvervene vejede forholdsvis meget i Hjørring i 2008 med 8,37 % af beskæftigelsen. Vægten lå på gruppen foreninger, kultur og renovation, der stod for 4,59 % af beskæftigelsen og de turismerelaterede hotel og restaurant område stod for 3,78 % af beskæftigelsen i 2008. Hoteller og restauranter øgede beskæftigelsen med hele 15 % mellem 2006 og 2008, mens foreninger, kultur og renovation stagnerede med et fald på 0,4 % i perioden. Dette indikerer, at turismen er ved at hale ind på det relativt veludviklede kulturområde, med en strukturel ændring af Hjørring Kommunes oplevelsesindustri til følge.

Uddannelse

Uddannelsesniveaulet blandt de beskæftigede i Hjørring Kommune kan karakteriseres som et nordjysk gennemsnit. 30,4 % af de beskæftigede har udelukkende grundskolen som uddannelsesmæssig baggrund, men kun 3 kommuner har mindre andel. 39,66 % har en erhvervsuddannelse, og hele 19,16 % har en kort eller mellemlang uddannelse. 3,18 % af de beskæftigede har en lang videregående uddannelse, hvilket overgås af fire kommuner. Den lave andel af langvarigt uddannede kan ses i sammenhæng med stagnation i kulturbeskæftigelsen og i vidensservice (Se figur 6, figur 7 og figur 9).

Opsummering

Opsummerende er Hjørring Kommune konfronteret med et vigende befolkningstal og en stagnerende udvikling inden for moderne videns erhverv og kulturrelaterede aktiviteter. Uddannelsesniveauet er som i det øvrige Nordjylland ret lavt. På den anden side vinder turismerelaterede aktiviteter frem. Kommunen er i øvrigt præget af en traditionel industri, og har et relativt højt og sæsonbetonet ledighedsniveau. Kommunen må se sine unge mennesker tage til storbyen for at udanne sig uden at de vender tilbage i større omfang. Hjørring Kommune konkurrerer i øvrigt med Frederikshavn om bosætning af unge familier. Kommunen har ligesom de fleste øvrige nordjyske kommuner brug for flere unge familier, flere kloge hoveder og en større dynamik i de vidensbaserede erhverv. Her synes en stagnation i kulturerhvervene og en vækst turismeaktiviteterne ikke umiddelbart at virke befordrende, tværtimod.

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdet planer og strategier

Planstrategien

Hjørring Kommunes planstrategi er fra december 2007. Det er det første plandokument for den samlede kommune. Strategiens ambition er at skabe en 'attraktiv og bæredygtig kommune, der rummer gode muligheder for bosætning, erhvervsudvikling og turisme i hele kommunen' (s.5). Kultur og oplevelsesøkonomi betragtes i dokumentet som strategiske områder, der skal udvikles med henblik på at styrke kommunens bredere udvikling. Kultur kædes sammen med konkurrencevne gennem begrebet 'social kapital' (s. 5), som blandt andet skabes i fritids- og kulturlivet. Oplevelser kædes især sammen med turismeudviklingen (s. 24).

Med henblik på bosætning såvel som turisme skal der ske en forskønnelse og udformning af attraktive bymiljøer i alle kommunens byer, store som små (s.10). Hovedbyen Hjørring ses som central for uddannelse og kulturliv, men også Hirtshals skal med. Der skal udvikles gågader med specialforretninger, cafeliv og bykunst (s. 10). I hovedbyerne skal udbuddet af teater og musik desuden styrkes (s. 15). Hjørring ses desuden som central uddannelsesby og skal fremover være Vendsyssels uddannelsesby nr. 1 (s. 25).

Udviklingen af kulturlivet skal foregå gennem samarbejde med frivillige og en forbedring af de fysiske faciliteter, som aktiviteterne foregår i (s. 16). Der ses først og fremmest et behov for at skabe rammer for det lokale og regionale behov, mens Hjørring Kommune ikke ser sig selv som vært for de helt store events (s. 16). Teaterlivet skal styrkes gennem projekt 'Ny Vendsyssel Teater' og etablering af et teaternetværk blandt de forskellige aktører (s. 17). Udgangspunktet er en meget teaterinteresseret befolkning og et eksisterende professionelt teater (Hjørring Teater) samt et amatørteater (Vendsyssel Teater) (s. 16).

Idrætslivet skal ligeledes udvikles, bl.a. ved at udbygge Hjørring Park Vendia som markant vartegn.

Musik og kunst i kommunen skal styrkes ved at udvikle musiske skoler, som kan medvirke til at skabe tiltrækkende uddannelsesmiljøer og kreative bymiljøer (s. 19). Der findes allerede en række musikforeninger, kor og orkestre i kommunen og nogle tilbagevendende arrangementer såsom 'Jazzy Days' i Tversted (s. 18). Også inden for kunst og kunsthåndværk findes et bredt funda-

ment, men miljøet skal gøres endnu mere tiltrækkende gennem etablering af musiske skoler og øget synlighed.

Kulturarven i bygninger såsom det markante Børghlum Kloster og de varierede landskaber skal gøres til en ressource i forhold til bosætning, erhverv og turisme (s. 22). Turismen er omfattende i kommunen, men sæsonen ønskes udvidet gennem nye oplevelsestilbud og nye overnatningstilbud. Der skal derfor udarbejdes en særlig turismepolitik. Kulturarven vil få en særlig rolle i denne. Tilbuddene skal gå i retning af gode fødevarer; mental afslapning og fysisk bevægelse; og der skal etableres mange flere stier i kommunen (S. 24). Der skal fokuseres på koblingen mellem kvalitetsfødevarer og turisme (s. 29), hvor der allerede eksisterer en række initiativer, som kommunen vil støtte.

Der er i Hjørring Kommune etableret en afdeling for fritid og kultur, som har et antal fritids- og kulturkonsulenter som skal hjælpe og service området. Kommunen er desuden udpeget som kulturarvskommune af Kulturministeriet. Som værktøj i udviklingen af kulturtilbuddet i kommunen er der indgået et samarbejde med Frederikshavn Kommune om en fælles udvikling, og i den proces er der igangsat en kulturkortlægning (www.hjoerring.dk).

Opsummering

Opsummerende definerer strategiplanen kultur i klassisk forstand som en central strategisk ressource for bosætning, uddannelsesudvikling, og erhvervsliv, mens oplevelser i bredere forstand i hovedsagen ses i forhold til turismeudviklingen. En særlig afdeling for kultur- og fritid er etableret, og der er indgået samarbejde med andre kommuner.

Interviewundersøgelsen

Inden for de seneste ti år er der kommet en øget bevidsthed i kommunen i forhold til dens profil inden for kultur, fritid og turisme. Der laves kulturkortlægning, som afdækker potentialerne, og Hjørrings identitet som højkulturel købstad er udviklet. Teater og grafisk værksted har høj status.

Kulturbegrebet er efter sammenlægningen bredt ud til at omfatte alle kommunerne udenfor Hjørring. Kulturkortlægningen har identificeret de kulturelle ressourcer, ildsjæle, netværk og dermed udviklingspotentialer. Der er tanke om at styrke de små kreative virksomheder som glaspustere, keramikere mv., fordi de forretningsmæssigt ikke er så stærke.

Der arbejdes med at identificere en fælles kultursatsning for kommuner, institutioner og erhvervslivet. Der er peget på 'Food Valley' og Sport, Kultur og Sundhed, samt på uddannelse.

Oplevelsesøkonomiske projekter:

- Jazzy Days i Tværsted, nordjyllands største jazzfestival
- Teatrene, Hjørring Teaterforening og Vendsyssel Teater
- Dana Cup, Danmarks største sportsevent inden for fodbold
- Bryghus Vendia Restaurnat
- Metropol, som er et nyt center med butikker og bibliotek
- Hjørring Park Vendia
- Slange i Gågaden – en snoet cykelsti gennem byen

Mht. arbejdspladser er det mest sæsonbestemt, f.eks. ifht. Dana Cup og Jazzy Days, hvor der skabes omsætning i restauranter og overnatningssteder.

Symboler på den nye udvikling er for eksempel Metropol og Park Vendia. Disse projekter er desuden typiske for den nye udvikling i retning af oplevelsesøkonomi.

SWOT-analyse

Der er flere gode grunde til at bosætte sig i Hjørring Kommune. Tilgængelighed til alt. Alle behov kan dækkes ind i cykelafstand. Kulturudbuddet er stort både for aktive deltagere og for de som vil lytte. Boligerne er billige, bortset fra i Tversted, som trækkes op i pris af 'Skageneffekten'. Endelig tæller naturen også med som en god grund.

Problematisk i forhold til bosætning er fordomme om, at det er langt væk og at der ikke sker noget. Der er ingen jobs til højtuddannede, og ungdomskulturen er for usynlig.

Virksomheder kan få problemer ved at etablere sig i kommunen, fordi der mangler højtuddannede.

Opsummering

Der er kommet fokus på profil og potentialer i relation til kultur, fritid og turisme, og kommunen søger at fremme nye alliancer på tværs af sektorer i forbindelse med fremtidige kultursatsninger. Der er allerede en række markante oplevelsessteder og projekter, og større arrangementer betyder noget for beskæftigelsen. Manglende synligheden af kultur og oplevelsesudbuddet opfattes som et problem for bosættelsen.

Fremtidsperspektiv

Indadtil såvel som regionalt har Hjørring Kommune, med Hjørring by i centrum, en høj profil som kulturby og sportsby. Udenfor Hjørring by er kommunen hovedsagelig kendt for sin kystturisme. Med en satsning som bosætningskommune vil Hjørring profilere og udvikle kultur- og oplevelsespotentialer strategisk i kommunen ved støtte til det frivillige arbejde og skabelse af kreative alliancer mellem kunst, kunsthåndværkere og erhvervsliv, ligesom kulturarven skal bringes strategisk i spil. Samtidig skal kystbyernes turisme udvikles kvalitativt og sæsonmæssigt. Det er en ganske bred satsning, og spørgsmålet er måske, om kommunens ressourcer bliver bredt for tyndt ud, og om der satses for meget på det frivillige arbejde for at nå målene. Beskæftigelsestallene tyder på, at det er lettere at udvikle turismen end kulturen, og negativ demografisk udvikling tyder på, at der skal mere til.

2.2 Frederikshavn Kommune

[efter <http://www.rn.dk>]

Kattegat Silo i Frederikshavn
Foto: Anne Lorentzen

Geografi

Indledning

Frederikshavn Kommune er beliggende i den nordøstlige del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Hjørring og Brønderslev kommuner. Frederikshavn by fungerer som midtpunkt for kommunens uddannelse, erhverv og handel.

Sammenlægning

Under sammenlægningen blev Frederikshavn Kommune dannet af tidligere Frederikshavn, Skagen og Sæby kommuner.

Natur og landskabsressourcer

Landskabelige ressourcer består af bakkelandskab, skov og har den længste kyststrækning i regionen. Som nævnt i en nyere rapport fra kommunernes landsforening er landskabet i kommunen der strækker sig fra Grenen i nord til Jyske Ås i syd unikt da det kun findes i den nordøstlige Vendsyssel der hvert år trækker tusindvis af turister til kommunen for at opleve disse "enestående naturoplevelser - og fænomener" (KL, 2006, s.101). Ifølge undersøgelser scorer både Frederikshavn og Sæby topkarakter i forhold til variationen af natur- og landskabskvaliteter hvilket samlet set giver kommunen en god bredde og mulighed for udnyttelse af disse ressourcer.

Byressourcer

Grundet lang tradition med én-dags turisme fra nabolandet Sverige har Frederikshavn by et rigt handelsliv. Desuden har byen en god bredde i forhold til service – og kulturudbud (Rubin, 2003). I forhold til sidstnævnte ligger både Sæby og Skagen dog lidt lavere. Samlet set opnår kommunen dog et godt niveau mht. bredde i service- og kulturudbud. Desuden viser undersøgelser foretaget i Nordjyllands Amt at byernes udseende i både Sæby, Skagen og Frederikshavn, alle scorer højeste karakter.

Historiske Kvaliteter

Undersøgelser viser at byerne Frederikshavn, Skagen og Sæby alle rangerer højt hvad angår fremtrædende historiske kvaliteter (Rubin, 2003). Dette giver samlet kommunen nogle ressourcer mht. udnyttelse af kulturarven.

Tilgængelighed

Der er motorvej, bus- og jernbaneforbindelse samt færgeforbindelse til både Norge og Sverige. Tilgængeligheden regionalt og internationalt er god. I kraft af kommunens motorvejsforbindelse, er der desuden god forbindelse til lufthavnen i Aalborg.

Folketal

Indbyggere tallet er 62.741 og der er 97 indbyggere pr.km² [www.rn.dk]

Udvikling

Demografi og bosætning

Frederikshavn Kommune har negativ demografisk vækst. Folketallet faldt fra 2005 til 2009 fra 63.799 til 62.525 borgere. Det er et anseligt fald på 1.274 borgere eller næsten to % i perioden, men faldet er dog fladet ud efter 2006. Den naturlige tilvækst er stærkt negativ, idet der fødes omkring 20 % færre nye borgere end der dør (perioden 2006-2008). Nettotilflytningen er også negativ. Tilflytningen var i gennemsnit 8,7 % mindre end fraflytningen i perioden 2006-2008 (Statistikbanken). Folk fra Frederikshavn flytter først og fremmest til Aalborg, Hjørring og Brønderslev, og det er også fra disse byer, tilflytterne især kommer. Frederikshavn taber beboere i forhold til Aalborg, vinder i forhold til Brønderslev og har en balance i forhold til Hjørring. Det er unge fra 16 til 35, som især flytter til Aalborg. Det er børnefamilier, som flytter til Brønderslev og folk i alle aldre, som flytter til Hjørring. Tilflytterne til Frederikshavn fra de tre kommuner fordeler sig over aldersgrupper. Det vil sige, at Frederikshavn drænes for unge, samtidig med at kommunen fungerer som bosætningskommune i forhold til især Aalborg og Hjørring men også i forhold til Brønderslev, uden at dette dog giver demografisk overskud.

Frederikshavn er regionens tredjestørste kommune. Den er en af de fem kommuner i Nordjylland, der har haft faldende folketal, og ligesom i fem andre nordjyske kommuner forudses befolkningen at fortsætte sit fald op til 2040, hvor den forventes at være nede på 57.768 personer.

Selv om reduktionen således forventes at fortsætte, forudses den at flade ud, så det samlede fald i forhold til 2009 kun skulle blive på 4.757 personer eller 7,6 % færre borgere end i dag.

Der kunne ligge et potentiale i at styrke Frederikshavn Kommune som bosætningskommune, ikke mindst i forhold til de unge, som er søgt ud for at uddanne sig. På denne måde kunne den negative befolkningsprognose imødegås (se figur 1 og figur 2).

Beskæftigelse og erhvervsudvikling

Ledigheden i Frederikshavn ligger højt i en nordjysk sammenhæng, og den er også præget af forholdsvis store sæsonudsving. Ligesom det øvrige Nordjylland har Frederikshavns ledighed været faldende indtil sommeren 2008, hvorefter den er steget hastigt. Fra januar 2006, hvor den var på 8,6 % faldt ledigheden til 1,7 % i august 2008. I april 2008 var tallet oppe på 4,4 %, eller to procentpoint mere end samme måned året før. Bedre beskæftigelsesmuligheder er altså også i Frederikshavn et vigtigt emne (se figur 4).

I Frederikshavns erhvervsstruktur fylder primærsektoren forholdsvis lidt, nemlig 4,17 % af beskæftigelsen. Kun i Aalborg Kommune fylder primærsektoren mindre. Industrien fylder over en fjerdedel af beskæftigelsen (27 %), mens serviceerhvervene vejer godt til med 68,87 % af beskæftigelsen (2008). Med 10,18 % af den samlede beskæftigelse er jern- og metal industrien det største område inden for industrien, men føde-drikkevarer og tobak fylder også godt med 5,65 % af den samlede beskæftigelse.

Videns- og oplevelsesøkonomi

I Frederikshavn er desuden både vidensservice og oplevelseserhverv anselige beskæftigelsesområder. Vidensservice dækker 8,84 % af beskæftigelsen med forretningsservice som langt det største med 6,83 % af beskæftigelsen, på linie med Hjørring og Jammerbugt kommuner. Dette område er desuden meget dynamisk og voksede hele 13 % mellem 2006 til 2008. Også finansiering og forsikring voksede, nemlig med 6,4 %.

Oplevelseserhvervene fylder meget i Frederikshavns Kommune med 9,2 %. Kun på Læsø vejer disse erhverv mere. Beskæftigelsen er i 2008 ligeligt fordelt mellem hoteller og restauranter med 4,83 %, og foreninger, kultur og renovation med 4,36 %. Dynamikken på de to områder var dog forskellig. Hoteller og restauranter øgede beskæftigelsen med 10,68 % mellem 2006 og 2008, mens foreninger, kultur og renovation gik tilbage med 2,69 % i samme periode. Det betyder en god fremgang i turismen og samtidig med en stagnation i de lønnede kultur- og foreningsaktiviteter.

Uddannelse

Uddannelsesmessigt følger Frederikshavn det nordjyske gennemsnit. 31,61 af de beskæftigede har grundskolen som højeste uddannelse. Rekordmange har erhvervsskole, nemlig 42,4 % af de beskæftigede. Både andelen af kort og mellemuddannede beskæftigede og andelen af folk med lange videregående uddannelser er i den lave ende i nordjysk sammenligning, nemlig 16,4 % og 2,64 %. Faktisk har kun Vesthimmerlands Kommune færre langvarigt uddannede blandt de beskæftigede. Uddannelsesmessigt er Frederikshavn derfor meget præget af den industrielle tradition for ufaglærte og erhvervsuddannede. Det kan ses som værende i modsætning til den ny ten-

dens til flere vidensservice- og oplevelseserhverv. Her følger uddannelsesniveaueet tilsyneladende ikke rigtigt med (se figur 6, figur 7 og figur 9).

Opsummerende er Frederikshavn tilflytningskommune for både børnefamilier og ældre familier fra de nærliggende kommuner, især Aalborg. På den anden side drænes kommunen for unge mennesker, som flytter til Aalborg og andre byer for at uddanne sig. Balancen er negativ, men den negative tendens er fladet ud siden 2006 og vil fortsætte med at flade ud fremover. Erhvervsmæssig er ledigheden relativt høj og sæsonbestemt. De traditionelle industrielle områder dominerer beskæftigelsen, men vidensservice og oplevelseserhverv er i dynamisk vækst og fylder allerede meget i beskæftigelsen. Uddannelsesmæssigt har Frederikshavn et historisk betinget efterslæb, som kan bremse dynamikken i de nye fremvoksende erhvervsområder, ikke mindst de vidensintensive erhverv og aktiviteter.

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdet planer og strategier

Planstrategien

Frederikshavns Kommunes (www.frederikshavn.dk) planstrategi blev vedtaget af byrådet i oktober 2008. Emnerne i planstrategien er erhvervsudvikling, bosætning, befolkningens uddannelse og ressourcer og vedvarende energi. Med hensyn til erhvervsudvikling er hovedtemaerne international konkurrencekraft, turisme og oplevelsesøkonomi. Der peges på, at det forretningsmæssige udbytte af turisme og oplevelsesøkonomi skal øges, og at mulighederne i oplevelsesøkonomien skal udnyttes med fokus på kvalitet, originalitet og professionalisering.(s.4).

Bosætning skal styrkes ved at gøre kommunen original og fristende, styrke de enkelte områders sjæl og udnytte nærheden til Aalborg (s.5). Børn skal, udover at have gode rammer, rustes fagligt til at gennemføre en uddannelse efter folkeskolen. Unge skal have attraktive ungdomsmiljøer, som gør de unge glade og stolte over at være borgere i kommunen, de skal udvikle egne projekter, ligesom de skal stimuleres til at tage uddannelse efter folkeskolen. Voksne skal være del af en mulighedskultur, hvor der er gode muligheder for ildsjæle og skæve ideer.

De konkrete initiativer tæller blandt andet udvikling af Arena Nord området nord for Frederikshavn by som motions og oplevelsespark, en helhedsplan for Frederikshavn midtby, et nyt kulturhus i Skagen til glæde for lokale borgere og turismeudviklingen, og en udvidelse af Sæby lystbådehavn og udvikling af de omkringliggende arealer til et by- og bosætningsmiljø af høj kvalitet. Gennem planerne om at gøre Frederikshavn by til 100 % vedvarende energiby i 2015 vil man opnå bedre bykvalitet, forskning og erhvervsaktiviteter og et godt brand for byen. Også landdistrikterne skal udvikle kultur- og naturressourcer til turismeformål og til befolkningens friluftsliv.

I erhvervsstrategien fokuseres meget på oplevelsesøkonomi. Udviklingen af oplevelsesprodukter ses som midlet til at gøre turismen mere helårsbaseret, og samtidig at få mere merværdi ud af turismen. Der skal derfor fokuseres på en øget sammenhæng mellem indsatsen på turistområdet, og initiativer inden for kultur, events, sport, fødevarer, kunst, musik og handel (s. 16). For at opnå dette skal der fokuseres på netværk, innovation, viden og kompetence i relation til oplevelsesøkonomien (s. 17). Handlingsplanen peger konkret på udvikling af en digital byportal som kommunikations platform, tilbud om oplevelsesture, en netværksplatform til kulturoplevel-

ser, museernes økonomiske rolle i yderområderne, digital historieformidling omkring Bangsbo Fort, Skagen Odde naturformidlingsprojekt, flere helseprojekter i Skagen, udvikling af Tordenskjoldskonceptet og styrkelse af kommunens samlede turistservice (s. 10-12).

Strategien inden for kultur, fritid og oplevelser understøttes politisk af et politisk kultur- og fritidsudvalg, som tager sig af museer, teatre, kulturhuse, offentlig udsmykning, fritids- og idrætsanlæg mv. Udvalget støttes organisatorisk af en afdeling for kultur og fritid under børne- og kulturforvaltningen. Begge dele har som nævnt allerede haft en stor betydning. Kultur - og fritid udvikles desuden i et partnerskab, et kulturelt samråd, der refererer til kultur- og fritidsudvalget. Samrådet giver økonomisk støtte og skaber debat. Turisme og oplevelsesøkonomi hører under erhvervs- og turismeudvalget, som serviceres af et erhvervssekretariat.

Opsummering

Planstrategien tematiserer altså oplevelser og oplevelsesøkonomi som et strategisk indsatsområde i relation til både erhverv og bosætning. Området opfattes som bestående af en kombination af værdifulde kultur- og naturmiljøer samt aktiviteter, herunder erhvervsaktiviteter. I relation hertil fokuserer erhvervsstrategien i særlig grad på oplevelsesprojekter af betydning for turismen og forretningsmulighederne. Som det er organiseret i dag, kan man enten sige, at kultur, og fritid og oplevelsesøkonomi er politisk organisatorisk opsplittet i kommunen, eller man kan sige at indsatsområdet gennemsyrrer en stor del af kommunens arbejde.

Interviewundersøgelsen

Kultur- og fritidsforvaltningen opstod efter værftslukningen (i 1998). I gamle Frederikshavn Kommune begyndte man at arbejde på tværs i organisationen, især teknisk forvaltning og kultur og fritidsforvaltningen. Man begyndte at arbejde meget projekt- og handlingsorienteret og at udnytte givne anledninger til at prøve nye ting. Den ny kultur- og fritidsforvaltning var udgangspunkt for de store projekter som Det musiske Hus. Der var også politisk mod i byrådet. Efter kommunesammenlægningen har det vist sig, at der er brug for at gå på tre ben, fordi de tre områder (de tre gamle kommuner) er så forskellige, med forskellige forventninger fra borgerne. Frederikshavn er mere dynamisk og gik i front, og teknisk forvaltning fandt alliancer og partnerskaber. I dag er den samlede politiske opbakning ikke længere til stede. Kommunen skal nok til at udvikle sig til støttefunktion i stedet for at have den gule førertrøje på.

Det er en udfordring at blive mere værtsby for bl.a. hen ved 32.000 endagsturister og samtidig få denne rolle til at hænge sammen med det bosætningsmæssige. Men både forretningsliv og museer mv. har fået større udbud, til glæde for de fastboende. Det er blevet sjovere og mere interessant at bo i kommunen.

Der har været store arrangementer som Bill Clinton, Al Gore og store koncerter, og imagemæssigt er Frederikshavn blevet en del af verden. Der er international lysfestival, Tordenskiolddage og store sportsevents. Etableringen af Arena Nord var til gensidig gavn for hotellerne.

Der er uden tvivl uudnyttede muligheder i oplevelsesøkonomien på kultursiden, hvor man skal have løftet de lokale mere med ind, så det bliver autentisk.

I Skagen er etableret Kappelborg som kulturhus, og Sæby havn skal udvides. Der er kommet en sushi restaurant, den bedste i Danmark. Det musiske Hus er nu blevet regionalt spillested.

Drivkræfter bag projekterne har været kommunen og ildsjæle. Der mangler nok en mødested for idefolk, så initiativet kan bredes mere ud. Beskæftigelsesmæssigt mærkes oplevelsesøkonomien især i turisme og wellness. I forhold til specifikke lokalplaner for oplevelsessteder har der været Skibakken, Palm City, Sæby havn, og ideer om vand til byen.

EU og vækstforum støtter forskellige oplevelsesprojekter i kommunen, Bunkermuseet, Natura +, stort projekt om udvidelse af turistsæsonen sammen med Hjørring, og Lysfestivalen. Markedsføring er ikke noget fokus, man sætter sin lid til den gradvise forbedring af kommunens ry. Kommunen vil gerne kendes for det originale og unikke og det autentiske.

Erfaringen er, at værftskrisen fik noget nyt til at ske i Frederikshavn. Måske kan den nuværende finanskriser få folk til at rykke sammen igen om en fælles indsats. Men oplevelsesøkonomi er noget, der sættes på fremover.

SWOT-analyse

De gode grunde til at bosætte sig i Frederikshavn Kommune er let adgang til naturen, det store butiksudbud, oplevelserne, åbenheden og mulighedskulturen, tryghed samt billige boliger. Afskrækkende for bosætning virker opfattelsen af byen som kedelig, at den trods alt ikke er Århus eller København, og at der kan mangle arbejdspladser til både mand og kone, især hvis de er højtuddannede.

Virksomheder vil kunne etablere sig i Frederikshavn Kommune, fordi der er billige rammebetingelser, loyal og let tilgængelig arbejdskraft, vægt på bæredygtighed, det stærke maritime erhvervsnetværk, mange underleverandører, omstillingsevne og international orientering. Imod taler mangel på højtuddannet arbejdskraft og de store afstande inden for kommunen, som betyder noget ifht. efteruddannelse. Endelig mangler der vidensvirksomheder.

Opsummering

En krise skubbede Frederikshavn i gang med nye samarbejder og nye projekter inden for kultur, fritid og oplevelser. I perioden op til kommunesammenlægningen blev mange projekter søsat, som har gjort Frederikshavn mere interessant at bo i og som har sat det på landkortet. Kommunen har været i front som aktør. Efter sammenlægningen er initiativtakten sat ned, men fokus på kultur, fritid og oplevelser er fortsat med beslutninger om kulturhus i Skagen og Havnefront i Sæby. Der er i dag behov for at få bredt initiativet ud til at omfatte flere aktører.

Fremtidsperspektiv

Frederikshavns to store udfordringer er demografien, som er negativ og uddannelsesniveaue, som er lavt. Der ligger et potentiale for at gøre Frederikshavn til en stærkere bosætningskommune og i den forbindelse at tiltrække især de uddannede unge mennesker. Tilgængeligheden er god, og faktorer som natur og service er fine. Endvidere kan udvikling af oplevelseserhvervene og oplevelsesplanlægning være en løftestang for bosætning af kloge hoveder såvel som for hel-

årsturisme. Uddannelsesmæssigt kan der dog også fokuseres lokalt på øget motivation til uddannelse. Begge dele vil kunne bane vejen for større dynamik inden for vidensbaserede erhverv.

Politisk er oplevelsesøkonomi derfor kommet stærkt i fokus, og gennemsyrrer en stor del af kommunens arbejde, såvel i forhold til kultur og fritid som i forhold til erhverv og turisme. Der synes derfor at være gode muligheder for at skabe sammenhæng i udviklingen mellem forskellige områder, således at steds kvalitet, oplevelsesmuligheder, bosætning og turisme kan udvikles i samklang. Det kræver dog stærke netværk og kontinuerede initiativer at blive og forblive en attraktiv kommune for borgere, tilflyttere og turister. Problemet synes at være, at de forskellige dele af kommunen ikke er enige om, hvordan og med hvilket formål kommunen skal udvikles.

2.3 Brønderslev Kommune

[efter <http://www.rn.dk>]

Gågade i Brønderslev
Foto: www.wikimedia.com

Geografi

Indledning

Brønderslev Kommune er beliggende i den nordøstlige del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Frederikshavn og Hjørring kommuner.

Sammenlægning

Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Brønderslev-, Dronninglund- og Hjallerup kommuner.

Byressourcer

Undersøgelser viser at Brønderslev by har høj kvalitet mht. bredde af kultur- og serviceudbud og Dronninglund- og Hjallerup by ligger lidt lavere. På det bymæssige indtryk mht. byernes udseende, scorer Brønderslev højeste karakter og Dronninglund og Hjallerup middel. Dog vurderes det samlede handelsliv i kommunen til at være godt (Rubin, 2003).

Natur- og landskabelige ressourcer

Landskabelige ressourcer består af skov, kuperet landskab samt kystlinje. Samlet set er de landskabelige kvaliteter ikke helt så varieret som i fx Frederikshavn og Hjørring kommuner hvor byerne Hirtshals, Sæby og Frederikshavn trækker naturens og landskabskvalitetens variation i top. Kommunen er dog kendt for den unikke natur i fx Dronninglund Storskov og Thise Bakker.

Historiske kvaliteter

Ifølge undersøgelser opnår hverken Dronninglund, Brønderslev eller Hjallerup højeste karakterer for indhold af fremtrædende historiske kvaliteter. Dronninglund er middel og både Brønderslev og Hjallerup ligger lavere.

Tilgængelighed

Infrastrukturen i kommunen rummer motorvej samt gode bus - og jernbaneforbindelse.

Folketal

Folketallet er 35.762 og der er 56 indbyggere pr.km² [www.rn.dk]

Udvikling

Demografi og bosætning

Brønderslev Kommune er i en positiv demografisk og erhvervsmæssig udvikling. Kun tre kommuner er mindre end Brønderslev i en nordjysk sammenhæng, men kommunen har en voksende befolkning. På fire år voksede kommunens befolkning fra 35,320 personer til 35,763 personer. Det er en tilvækst på 442 personer eller 1,3 % på fire år. Tilvæksten skyldes tilflytning fra andre kommuner, hvor især unge familier fra Aalborg finder vej til Brønderslevs billige boliger. Selvom Aalborg som uddannelsesby tiltrækker mange unge fra Brønderslev er nettotilflytningen fra Aalborg til Brønderslev altså positiv. Den negative naturlige tilvækst, som betød, at der blev født færre end der døde i kommunen i 2006 og 2007 blev derfor også positiv i 2008 med en naturlig nettotilvækst på 85 nye borgere (Statistikbanken).

Brønderslev er således en af de 6 kommuner i Nordjylland med positiv befolkningstilvækst, som skyldes kommunens rolle som bosætningsby for Aalborgområdet. Det forudses, at Brønderslevs befolkning fortsat vil vokse støt, om end moderat, frem til 2040, hvor kommunen forventes at have 37,343 borgere (se figur 1 og figur 2).

Beskæftigelse og erhvervsudvikling

Brønderslev kommune har i en årrække oplevet faldende ledighed. Fra en ledighedsprocent på 7,2 % (fuldtidsledige) i januar 2006 faldt ledigheden til 1,7 % i september 2008, hvorefter den er steget til 4,4 % i april 2009 som følge af den pludselige generelle økonomiske krise. Udviklingen af ledigheden i Brønderslev har fulgt udviklingen for Nordjylland, hvor ledigheden i Brønderslev kan siges at ligge i den høje ende. Ledigheden i Brønderslev er desuden præget af store sæsonudsving (Se figur 4).

Primærsektoren har stor beskæftigelse i Brønderslev, hvor landbrug, gartneri og skovbrug står for over 7 % af beskæftigelsen. Industrien står for 25 % af beskæftigelsen og servicesektoren for 68 % af beskæftigelsen i 2008. Inden for den forarbejdende industri er det traditionelle industrier som jern og metal og fødevarerindustri, som udgør den største del.

Videns- og oplevelsesøkonomi

De nye dynamiske vidensintensive serviceerhverv er på vej frem i Brønderslev Kommune. Forretningsservice og finansiering og forsikring udgør tilsammen 9,14 % af beskæftigelsen i 2008, hvilket er forholdsvis meget, idet kun Rebild og Aalborg kommuner havde større andel af deres beskæftigelse i vidensintensiv service. Væksten i beskæftigelsen inden for forretningsservice var dog ikke særlig høj, nemlig 4,5 % mellem 2006-2008. Alle andre kommuner end Hjørring havde væsentlig større vækst på dette område.

De oplevelsesorienterede erhverv fylder tilsammen 6,16 % af beskæftigelsen i Brønderslev Kommune i 2008, hvilket er meget lidt. Heraf fylder hoteller og restauranter kun 2,39 % af beskæftigelsen, hvilket er meget lidt. Kun Vesthimmerlands Kommune har en mindre oplevelsessektor samlet set. Desuden har Brønderslev den mindste turistsektor (målt som beskæftigelse i hoteller og restauranter) i regionen. De oplevelsesorienterede erhverv havde desuden en faldende beskæftigelse mellem 2006-2008 i Brønderslev Kommune. Hoteller og restauranter, mistede godt 1 % af beskæftigelsen, mens foreninger, kultur og renovation, tabte knap 11 % af beskæftigelsen i samme periode (Statistikbanken).

Uddannelse

Uddannelsesniveaut blandt arbejdskraften i Brønderslev er ikke særlig højt, hvilket også afspejler erhvervsstrukturen, men Brønderslev står dog relativt godt i en nordjysk sammenhæng. Kun 28,5 % har udelukkende grundskolen i bagagen, og det er færre end i de øvrige kommuner bortset fra Aalborg. Mange har en erhvervsuddannelse, nemlig 41,9 %. Der er også relativt mange beskæftigede i Brønderslev, som har en mellemlang eller en kortere videregående uddannelse, nemlig 19,34 %. Derimod er der ganske få, som har en længere videregående uddannelse, nemlig 3,56 %. Da det må formodes, at et større antal unge studerer videre i Aalborg, betyder dette, at Brønderslev ikke er særlig god til at holde på de kloge hoveder (se figur 7, figur 6 og figur 9).

Opsummering

Opsummerende kan man sige, at Brønderslev er inde i en positiv demografisk udvikling, som skyldes kommunens rolle som bosætningskommune i forhold til Aalborg. Ledigheden følger mønstret for landdelen, men er forholdsvis høj og ret sæsonpræget. De traditionelle erhverv spiller en stor rolle i kommunen. Hverken videns- eller oplevelseserhverv spiller nogen stor rolle i beskæftigelsen, og videnserhvervene har en svag dynamik, mens oplevelseserhvervene er i tilbagegang. Uddannelsesniveaut er lidt højere end i regionen som helhed, men der mangler højtuddannede.

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdetets planer og strategier

Planstrategien

Brønderslev Kommune formulerer i sin planstrategi 2007-2011 hvordan kultur, fritid og oplevelser fremover skal spille en strategisk rolle i kommunens fremtidige udvikling. Dette hænger sammen med, at bosætning i denne strategi ses som kommunens vigtigste vækstpotentiale. For at opnå ny tilflyttere til kommunen skal kommunen kunne tilbyde 'det gode hverdagsliv', og der

peges i denne forbindelse på tre strategiske indsatsområder: Børn og unge, kultur og fritid og smukke omgivelser. Både byerne (Brønderslev, Dronninglund og Hjørring) og landdistrikterne skal gøres mere levende og attraktive for at kunne udnytte de gode trafikforbindelser til Aalborg til pendlerbosætning. Brønderslev Kommune tager således i sin planstrategi eksplicit og strategisk fat om sit oplevelsesøkonomiske potentiale.

Fokus i strategien er nuværende borgere, ikke mindst unge, og potentielle tilflyttere til kommunen. Turisme spiller ikke nogen særlig rolle i denne strategi. Indsatsområderne kredser om hvordan man kan skabe 'det gode hverdagsliv' med 'sundhed og trivsel, tryghed, passende udfordringer og mulighed for kreative udfoldelser og kunstneriske oplevelser' (p. 8).

Udviklingen af kultur og fritidsområdet i kommunen skal være baseret på foreninger og netværk, og skal være rettet mod aktiviteter, som indgår i folks hverdagsliv såsom musik, museer, sport, film og teater, biblioteker, naturliv, medier osv. Formålet er at skabe afveksling og variation i borgernes hverdag, men også at styrke de lokale samfund og fællesskabsfølelse og identitet. Det er således meningen, at der skal udarbejdes både en specifik kulturpolitik og en fritidspolitik.

I denne sammenhæng indgår naturen også, og for at kunne få mere fornøjelse af både kyst, skov og det åbne land, skal der udvikles et stisystem og primitive overnatningsmuligheder mv. Omkring byerne skal der skabes et fritids og kulturbælte, som skal tydeliggøre og skabe bedre adgang til, de mange fritidstilbud i kommunen. Både naturmiljøer og bymiljøer skal bevares, og såvel en naturkortlægning som et kulturatlas skal laves for at tydeliggøre disse ressourcer og støtte planlægningen

Organisatorisk hører arbejdet med kultur, fritid og oplevelser i Brønderslev Kommune under fagenheden for Børn og Kulturs enhed for Fritids og Kulturområdet. Denne enhed rummer idræt, museer, parker, folkeoplysning mv.

Opsummering

I Brønderslev Kommune skal kultur, fritid og oplevelser spille en strategisk rolle for kommunens bosætningsstrategi, og nøgleordet er 'det gode hverdagsliv'. Kommunen skal være smuk og levende, og fokus er børn og unge. Sundhed, trivsel og oplevelser er her vigtige, og de centrale aktører skal være foreninger og netværk. Naturmiljøer og kulturmiljøer skal bevares, og der skal laves en naturkortlægning og et kulturatlas. Der er etableret en særlig afdeling i kommunen for fritid og kultur under fagenheden for Børn og Kultur.

Interviewundersøgelsen

Den afgørende ændring i Brønderslev Kommunes strategi i forhold til kultur, oplevelser og fritid er, at turismen er kommet ind som et vigtigt område, hvilket det ikke var tidligere. Det skyldes, at kommunen i dag omfatter en del af østkysten og væsentlige kulturhistoriske bygninger.

Brønderslev Kommune er karakteriseret af mange lokale tilbud, mens man ikke kan pege på store kulturelle fyrtårne. Der kan fremhæves nogle årligt tilbagevendende arrangementer i kommunen:

Kulturuge 40 siden 2008
Hjallerup marked
Brønderslev og Jerslev marked
Middelalderdage på Voergård Slot
Parkfestival en søndag i juni

Kulturuge 40 er det nyeste tiltag, som blev afholdt første gang i 2008 med udgangspunkt i Kultursamvirke Brønderslev, foreninger, institutioner og enkeltpersoner. Der arbejdes med kultur i bred forstand, herunder gøgl, dans og musik. Kulturugen symboliserer Kommunens nye politik inden for kultur, fritid og oplevelser. Hjallerup marked, som er et stort kræmmer og hestemarked kan derimod spores helt tilbage til middelalderen. Markedet har haft en stor betydning for byen Hjallerups udvikling. Disse arrangementer kan næppe siges at skabe mange arbejdspladser, men de har en betydning for opfattelsen af kommunen som bosted.

Kommunen har som noget nyt udviklet en brandingstrategi, som der er arbejdet på siden 2006. Den tager udgangspunkt i borgernes ønsker og opfattelse af kommunen, og emnerne har ikke i særlig grad omfattet det kulturelle og fritidslivet. Noget af baggrunden for strategien er, at Brønderslev tidligere har haft et lidt plettet ry, som det var nødvendigt at ændre på, hvis bosætningsstrategien, som kommunen lægger meget vægt på som vækststrategi, skulle kunne lykkes. Det, som brandingstrategien derimod fokuserer på, er tiltrækning af borgere, og det, som tæller i den forbindelse er lave hus-og grundpriser, gode offentlige transportforbindelse til Aalborg især, god skole og tilstrækkelig børnepasning. Strategien slogan er 'få mere ud af hverdagen', og det kan forstås båd økonomisk og i forhold til den tid, familierne bruger til transport. Det er først og fremmest beliggenheden nær motorvejen med kort transporttid til Aalborg, som får folk til at flytte til Brønderslev. Kultur-oplevelses og fritidsinitiativer kan ses i forhold til bosætningsstrategien, fordi folk gerne vil have noget andet end sportsklubber til fritiden.

Kommunens indsats vil fremover først og fremmest gå på at forbedre servicen overfor borgerne, mens kultur, fritids og oplevelsesdelen især drives på frivillig basis, dog med kommunal opbakning, moralsk og økonomisk.

SWOT analyse

Der er tre gode grunde til at bosætte sig i Brønderslev Kommune, nemlig billigere boliger, god tilgængelighed, og især efter kommunesammenlægningen, et udbud af meget varierede bosætningsmuligheder i byen eller i naturen. Problemet vil være, at der ikke er kulturelle fyrtårne, og nogle mennesker vil finde kommunen kedelig. Især unge har ingen alternativer til idræt.

Erhvervsmæssigt er der i Brønderslev Kommune tilsvarende billige erhvervsgrunde, god tilgængelighed og desuden et godt erhvervskontor. Nærheden til Aalborgs erhvervsliv og arbejdsmarked betyder, at der ikke er nogen ulemper.

Opsummering

Brønderslev Kommune har taget turismeudvikling op som et nyt område ifht. østkysten. Der er ikke noget særligt fokus på kultur og oplevelser for borgerne fra kommunens side, idet dette område drives af frivillige. Det gælder også de tilbagevendende årlige arrangementer, hvoraf Hjallerup Marked er kendt uden for kommunen og faktisk har haft stor betydning for byen Hjallerups udvikling. Kulturuge 40 er et nyt initiativ, som mere direkte fokuserer på kultur, om end i bred forstand. En brandingstrategi skal gøre kommunen attraktiv for tilflyttere.

I forhold til bosætning er Brønderslev Kommunes styrke billige huse og tilgængelighed, mens ulempen er, at kommunen opfattes som kedelig. For erhvervsvirksomheder er kommunen attraktiv pga. billige erhvervsgrunde og god tilgængelighed.

Fremtidsperspektiv

Brønderslev Kommune har en positiv demografisk udvikling, som er baseret på huspriser og tilgængelighed. Videns- og oplevelseserhverv er svagt udviklet og ikke dynamiske, og kommunen har svært ved at holde på de kloge hoveder, som flytter til Aalborg. Kultur og fritid spiller ikke nogen rolle i kommunens arbejde med at tiltrække nye borgere, her gælder andre værdier. Der er dog enkelte initiativer, som Kulturugen, der peger i en ny retning, men initiativet er overladt til ildsjæle, foreninger og institutioner.

Brønderslevs problem er manglen på højtuddannede, en relativt høj og sæsonbetonet ledighed og manglen på dynamik i nye erhvervsområder. En udvikling af fritids- og kulturområdet vil kunne gøre kommunen mere tiltrækkende for højtuddannede og skabe grobund for udvikling af vidensservice og nye oplevelseserhverv. Imidlertid vil mulighederne for fortsat befolkningsvækst, drevet af billige huse og god tilgængelighed, være god, og denne vil udgøre et behageligt argument for at undlade at tage fat på de andre problemer.

2.4 Aalborg Kommune

[efter <http://www.rn.dk>]

Havnefronten i Aalborg
Foto: www.cfmoller.com

Geografi

Indledning

Aalborg Kommune er beliggende i den østlige del af Region Nordjylland, og kommunen grænser op til Brønderslev, Jammerbugt, Vesthimmerland, Rebild og Mariagerfjord kommuner.

Rolle

Aalborg er landets tredje største kommune, og er samtidig største kommune i region Nordjylland. Kommunen fungerer derfor som knudepunkt for aktiviteter i regionen og andre kommuner har indgået samarbejder med Aalborg Kommune i forhold til fx udvikling af oplevelsesprojekter. Jf. fx. *Aalborg Samarbejdet*.

Sammenlægning

Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Aalborg, Nibe, Hals samt Sejflod kommuner.

Byressourcer

Grundet Aalborgs status som den tredjestørste kommune rummer byen Aalborg stor bredde i udbuddet af både service og kulturtilbud. Her ligger både Nibe og Hals lidt under. Mht. byernes udseende scorer de dog alle høj karakter (Rubin, 2003).

Natur- og landskabsressourcer

Landskabelige ressourcer består af skov, områder med meget kuperet landskab. Desuden findes moser, kystlinje og fjordmiljø.

Historiske kvaliteter

Aalborg by rummer i sig selv store historiske kvaliteter, men undersøgelser viser også at både byerne Nibe og Hals ligger i toppen mht. fremtrædende historiske kvaliteter. Samlet giver dette kommunen gode historiske kvaliteter, der kan bygges videre på fx i skabelsen af mere stedsbundne oplevelsesprojekter og tilbud relateret til historien.

Folketal

Folketal pr. 1.jan 2008: 195.145 og 171 Indbyggere pr.km² [www.aalborg.dk, www.rn.dk]

Tilgængelighed

Kommunens infrastruktur overordnede infrastruktur består af motorvej, bus- og jernbaneforbindelse samt regionens største indenrigslufthavn som findes i Nørresundby.

Udvikling

Demografi og bosætning

Aalborg Kommune har positiv demografisk vækst. Folketallet steg fra 2006 til 2009 fra 192.353 borgere til 196.292 personer. Det er en vækst på 3.939 personer eller 2 % over fire år. Den naturlige demografiske tilvækst er positiv, idet der årligt i gennemsnit fødes 19 % eller 370 flere borgere end der dør (2006-2008) (Statistikbanken). Nettotilflytningen er svagt positiv i perioden 2006-2008, hvor omkring 8.500 personer flytter til eller fra kommunen, med et plus på kun 87 personer i alt (Statistikbanken). Tilflytterne kommer især fra de øvrige nordjyske kommuner samt Århus. I 2008 var nettotilflytningen til Aalborg positiv fra 7 af de 10 øvrige nordjyske kommuner, men negativ i forhold til især Rebild og Brønderslev, der tiltrækker børnefamilier fra Aalborg. Århus var en stor magnet for borgere fra Aalborg. Tilflytningen til Aalborg sker især blandt de 16-34-årige, som kommer for at uddanne sig, mens fraflytning især koncentrerer sig om de 20-29-årige, som søger uddannelse i Århus eller billigere boliger i nærliggende kommuner. Bosætningsmæssigt er der altså en konkurrence om borgere med bosætningskommunerne Rebild og Brønderslev og med uddannelsesbyen Århus.

Aalborg er regionens største kommune målt i folketal, hvilket hænger sammen med, at kommunen domineres af regionens hovedstad, Aalborg. Det er den nordjyske kommune med den stærkest stigende folketal op til 2009, og vil ifølge fremskrivningerne fortsat være den nordjyske kommune med den stærkeste befolkningsvækst op til 2025, hvor befolkningen hvorefter den overhales i væksttempo af Rebild. I 2040 forventes Aalborg Kommunes befolkning at være på 212.184 borgere, hvilket er 15.892 eller 8 % flere end i dag (Statistikbanken) (se figur 1 og figur 2).

Beskæftigelse og erhvervsudvikling

Ledigheden i Aalborg ligger i den høje ende i en nordjysk sammenhæng. Den er ikke særlig sæsonafhængig, og den har fulgt den generelle nedadgående tendens indtil sommeren 2008, hvorefter den er vendt igen. Fra et niveau i januar 2006 på 8,2 % faldt ledigheden i Aalborg Kommune til 1,8 % i juli 2008, hvorefter den steg igen til 4,1 % i april 2009. Hverken højkonjunktoren eller lavkonjunktoren slog altså helt så stærkt igennem i Aalborg som i de fleste andre kommuner i regionen (se figur 4).

I Aalborg Kommune fylder primærsektoren temmelig lidt, nemlig 2,21 %, hvoraf landbrug fylder det meste. Industrisektoren er også meget mindre end i andre nordjyske kommuner bortset fra Læsø, idet den kun dækker 18,96 % af beskæftigelsen. Inden for industri står jern og metalområdet stærkt med 6 % af den samlede beskæftigelse, men føde- og drikkevarer samt tobak er også stadig godt repræsenteret. Men i øvrigt er kommunens industri ret diversificeret. Til gengæld er serviceerhvervene stærkt til stede i kommunen med 78,83 % af beskæftigelsen. Strukturen hænger sammen med regionshovedstadens dominans i kommunen.

Videns-og oplevelsesøkonomi

Vidensservice fylder meget i Aalborg Kommune. Med 13,87 % af beskæftigelsen, er det et stort område. Forretningsservice fylder det meste med 11,53 % af beskæftigelsen, og finansiering og forsikring 2,33 %. Vidensservice er samtidig et meget dynamisk område. Forretningsservice øgede beskæftigelsen med 17 % fra 2006-2008 og finansiering og forsikring øgede den med 9,75 % i samme periode (Statistikbanken).

Oplevelseserhvervene fyldte 9 % af beskæftigelsen. Det er meget i en nordjysk sammenhæng. Heraf tegner hoteller og restauranter sig for 4,27 % af beskæftigelsen og foreninger, kultur og renovation for 4,72 % i 2008. Dette område er ligeledes dynamisk, dog ikke i samme grad som vidensservice. Hoteller og restauranter øgede beskæftigelsen med 15,69 % fra 2006-2008 mens foreninger, kultur og renovation voksede med 4,17 % som beskæftigelsesområde. Det betyder, at de turistrelaterede aktiviteter er i særlig vækst, men at kulturudbuddet også udvikles i kommunen. I lyset af de beskedne sæsonudsving i ledigheden, tyder tallene på, at væksten i høj grad sker inden for helårsturisme.

Uddannelse

Uddannelsesniveaet i Aalborg er højt set i en nordjysk sammenhæng. Langt færre af de beskæftigede har kun en grundskoleuddannelse, nemlig 22,84 %. Færre end ellers har en erhvervsuddannelse, nemlig 33,95 %. Hele 20,33 % har en kort eller mellemlang uddannelse, og 8,30 % har en lang videregående uddannelse. Det anderledes uddannelsesniveau kan ses i sammenhæng med adgangen til uddannelser i Aalborg by, ikke mindst til universitetet, og med erhvervsprofilen i byen, som er mindre industrielt orienteret end i det øvrige Nordjylland (se figur 6, figur 7 og figur 9).

Opsummering

Opsummerende er Aalborg Kommune en kommune med positiv demografisk vækst, både nu og fremover, som især skyldes den naturlige befolkningstilvækst. Tilflytningsmæssigt ligger Aal-

borg i skarp konkurrence med nærliggende kommuner og Aarhus. Beskæftigelsen i Aalborg følger konjunkturerne, den er ikke særlig sæsonafhængigt, men niveauet er gengæld relativt højt. Kommunen er præget af byerhverv. De traditionelle industrier eksisterer fortsat, men servicesektoren er stor. Vidensservice er et stort og dynamisk område, hvilket giver et godt potentiale for den øvrige erhvervsudvikling. Oplevelseserhvervene er også veludviklede, og rettet mod helårsaktiviteter. Uddannelsesmæssigt har de beskæftigede en helt anden profil end i resten af regionen med en større grad af lange og mellemlangt uddannede. Aalborg kan derfor ses som værende inde i en positiv udviklingsspirale med positiv demografi og dynamisk udvikling af nye erhverv. Der består sandsynligvis en positiv vekselvirkning mellem det høje uddannelsesniveau og dynamikken i oplevelseserhvervene, som igen kan siges at indvirke på dynamikken i kommunens vidensintensive erhvervsaktiviteter. Ledighedstallene peger dog på, at en gruppe er udelukket fra den positive spiral.

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdets planer og strategier

Planstrategien

Aalborg Kommunes (www.aalborgkommune.dk) planstrategi er vedtaget på byrådsmødet i april 2008. Et vigtigt fokus er Aalborg som storby. Visionen er, at Aalborg skal markere sig nationalt og internationalt, og være attraktiv at besøge, bo og arbejde i (s. 4). Aalborg og Nørresundby skal være magnet for væksten i det moderne videns- og oplevelsesamfund (s. 4), hvor Nordkraft og Musikhuset skal være kulturelle fyrtårne på havnefronten, City Syd skal udvikles for at styrke detailhandlen, og servicefunktioner skal koncentreres i Aalborg. Desuden er 'Oplevelsesbyen' et særligt indsatsområde i erhvervsplanen (s. 6) for at gøre Aalborg attraktiv som bosætningsområde, ikke mindst for højtuddannede.

Planstrategien lægger op til at definere de øvrige byers roller og muligheder (s.8) i en regional specialisering og arbejdsdeling, i hvilken de mellemstore byer prioriteres. Omegnsbyerne er i høj grad bosætningsbyer. Deres kulturarv skal profileres, og byerne skal være rekreative og bæredygtige (s.10). Der udlægges således rekreative arealer og byparker i relation til mindre byer. Det mangfoldige byrum skal udvikles for at fastboende og besøgende kan udfolde sig eller få en kulturel oplevelse (s. 13). Byrummet og de grønne rum skal udvikles i samspil med det lokale liv og kulturarven (s.15). Kommunens byer skal bindes bedre sammen, og trafiksikkerheden forbedres. Der skal laves flere muligheder for friluftsliv i de bynære landskaber (s. 21), og der skal laves en friluftspolitik for det åbne land, og adgangen til natur, skov og strand skal gøres bedre (s.22). Også landbrugsområder skal tilføres rekreativ værdi (s. 23). Der er desuden forudset en sammenfattende plan for ferie og fritidsområdet efter 2009 (s.2).

Politisk-organisatorisk har Aalborg Kommune et skole- og kulturudvalg og en skole og kulturforvaltning. Denne har en separat kultur- og fritidsafdeling. Der er udviklet en fritidspolitik og en kulturpolitik for Aalborg Kommune (www.aalborgkommune.dk). Fritidspolitikken er rettet mod kommunens børn, unge og voksne og drejer sig om folkeoplysende fritids-, undervisnings-, og kulturaktiviteter. Den fokuserer på kommunes forpligtelse til at sikre tidssvarende faciliteter og på forvaltning af tilskudsordninger. Sport synes at spille en stor rolle i tankegangen på fritidsområdet.

De kulturpolitiske målsætninger handler om at sikre grundlag for en mangfoldighed af oplevelser, et levende, udfordrende og kreativt kulturmiljø samt optimale rammer for dette miljøes udvikling. Der er høj prioritering af børns og unges muligheder for deltagelse i kulturlivet. Der skal være fokus på kvalitet, og at der er tilstrækkelig med støttemuligheder til at sikre dette. Der er fokus på egenproduktion inden for forskellige kunstgenrer. Bycentrum, havnefront og kulturhistoriske miljøer indgår i udviklingen af byen som oplevelsesrum. Befolkningen skal have mulighed for at kende Aalborgs historie. Der skal tages chancer i forhold til nyskabende projekter, og der skal være kulturel udveksling på mange niveauer. Folkebibliotekerne skal bruges i formidling og i udviklingen af et litterært miljø i byen.

Opsummering

Aalborg Kommune har således taget strategisk fat på oplevelsesøkonomi og oplevelser ud fra et bosætnings-, et turisme- og et erhvervsperspektiv, hvor fokus er på oplevelsesmuligheder i byerne, især Aalborg, men hvor mangfoldigheden i øvrigt fremhæves. Kultur og friluftsliv nøgleord. Kultur dækker kulturarv og styrkelse af byernes særlige identiteter samt kunstnerisk produktion og forbrug. Byrumsudvikling er meget vigtig som ramme for hverdagsliv og oplevelser. Faciliteter og facilitering er vejen, man vil gå og i den kommunale forvaltning er der da også en særlig afdeling for kultur og fritid, som varetager rådgivning, tilskudsordninger og vedligeholdelse af faciliteter.

Interviewundersøgelsen

I Aalborg har man arbejdet med oplevelsesøkonomi i mange år. Aalborg udvikling som oplevelsesby er symboliseret ved Nordkraft, Kvægtorvet, Musikkens Hus og Aalborg Kongres- og kulturcenter.

Den største forandring skete, da værftet lukkede sidst i 1980'erne, og der skulle findes et alternativ til den tunge industri. Den anden store forandring var, at universitetet kom til byen. Det vil sige, at vi kan tiltrække unge mennesker. Nu skal de også fastholdes.

Dreamhouse var første skridt i retning af oplevelsesøkonomi. Nu skal det flyttes til Nordkraft. Det er et netværk af spiludviklere med udspring i universitetet.

Begrebet oplevelseszone har vundet indpas i den fysiske planlægning: Der er i den fysiske planlægning udpeget nogle oplevelseszoner: Aalborg centrum og den centrale havnefront som shoppingzone og historisk kulturel oplevelseszone. Hals, Kattegat, Egense og Lille Vildmose er udpeget som turist- og naturmæssig oplevelseszone, og flere områder er under overvejelse (www.aalborgkommune.dk, 18.05.09). Dette skal ikke forveksles med de 'oplevelseszoner' der er udpeget som støtteværdige i dansk erhvervspolitik (mode, mad, computerspil).

Der er betydelige events i kommunen

- Aalborg karneval
- Nibefestival
- Tall Ships Race

Der arbejdes meget intenst med markedsføringen af Aalborg Kommune. Der er ansat to medarbejdere til at skrive de gode historier om Aalborg. Ernst Trillingsgaard fra Aalborg Kongress og

Kulturcenter prøver at få folk udefra til Aalborg. Han har udviklet en kulturpakke med forestilling, middag og overnatning og fået La Scala til byen

SWOT-analyse

De gode grunde til at bosætte sig i Aalborg er, at der er unge mennesker, og at der sker noget. Afskrækkende virker, at byen er lille, og mange vælger derfor Århus eller København. Nogle fagområder er ikke repræsenteret her, og der er f.eks. kun få job i kreative fag.

Gode grunde til at etablere virksomhed i Aalborg er de mange kompetencer, der er til rådighed, tilgængelig arbejdskraft, lønomkostningerne er lavere end andre steder, og der er et erhvervsmiljø.

Opsummering

Aalborg har haft et fokus på oplevelsesøkonomi siden slutningen af 1980'erne. Der har været tre foci: tiltrækning og fastholdelse af studerende, udvikling af erhvervsklynger såsom spilindustri og udvikling af helårsturisme. Efter kommunesammenlægningen er der kommet mere vægt på naturmæssige oplevelsesmuligheder, og begrebet oplevelseszone har vundet indpas i planlægningen af bykvarterer og naturområder.

Fremtidsperspektiv

Der er en række positive udviklingsfaktorer i Aalborg Kommune. Moderat demografisk vækst, dynamik inden for vidensservice og oplevelsesøkonomi og et højt uddannelsesniveau fungerer i samspil som en positiv udviklingsspiral. Konkurrencen er imidlertid hård fra de nærliggende bosætningskommuner som suger unge familier og fra andre universitetsbyer, som suger unge og kloge hoveder til sig. Det har Aalborg Kommune forstået og arbejder derfor målrettet på at øge kvaliteten af kommunen som bosætningsområde med et stærkt fokus på fritidsliv og oplevelsesmuligheder i form af aktiviteter, udbud og fysiske rammer. Hermed sigter kommunen i høj grad på at tiltrække og fastholde kloge hoveder med et varieret og specialiseret behov for underholdning. Oplevelser og oplevelsesøkonomi er derfor blevet strategisk nøglebegreber i planstrategien, som også udmøntes i fysisk planlægning af spændende byrum, rekreative områder og udvikling af oplevelseszoner i (indtil nu) 6 distrikter i kommunen. Det forsøges også at støtte kunst og kulturudbuddet. Det er dog spørgsmålet, hvor langt en lille og relativt fattig bykommune, som Aalborg trods alt er, kan nå i en ambitiøs konkurrence med langt større byer. Det er også spørgsmålet, om strategien, hvis den følges efter hensigten, samler eller skiller kommunen socialt og geografisk.

2.5 Jammerbugt Kommune

[efter <http://www.rn.dk>]

Udsmykket rundkørsel i
Jammerbugt Kommune
Foto: www.denstoredanske.dk

Geografi

Indledning

Jammerbugt Kommune er beliggende i den vestlige del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Hjørring, Brønderslev, Aalborg, Vesthimmerland og Thisted kommuner.

Sammenlægning

Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Aabybro, Brovst, Fjerritslev og Pandrup kommuner.

Byressourcer

Kommunens bredde i udbud af service – og kulturtilbud er vurderet som middel. Undersøgelser viser at når det kommer til vurdering af byernes udseende, ligger Brovst og Pandrup i den lave ende hvorimod kommunens to andre større byer, Aabybro og Fjerritslev bliver vurderet til at have høje kvaliteter mht. byernes udseende (Rubin, 2003)

Natur- og landskabelige ressourcer

Landskabelige ressourcer består af skov, kuperet terræn, vestkyststrækning og fjordmiljø. Kommunen er kendt for sin storslåede natur hvoraf Vejlerne med bl.a. fuglereservat kan nævnes men også Svineklovene der ligger ned til Jammerbugten, Fosdalen og Langdalen som munder ud i landets største indlandsskrænt Lien.

Historiske kvaliteter

Undersøgelser viser at kommunens samlede historiske kvaliteter ikke er så høje da både Fjerritslev, Pandrup og Aabybro ligger lavt. Dog er Brovst by vurderet som middel hvad angår fremtrædende historiske kvaliteter (Rubin, 2003). Hvis det historiske potentiale skal udnyttes kunne Brovst dermed være et godt sted at starte i kommunen.

Tilgængelighed

Der er ingen motorvej eller togforbindelse til kommunen men der findes rimelige infrastrukturer i form af landeveje og busforbindelser.

Folketal

Folketal var pr.1.5.2009 på 38.902 og en befolkningstæthed på 45 indbyggere pr.km² [www.jammerbugt.dk, www.rn.dk]

Udvikling

Demografi og bosætning

Jammerbugt Kommune er inde i en svagt positiv demografisk udvikling. Fra 2005 til 2009 er befolkningstallet steget fra 38.884 personer til 38.990 personer. Det er en stigning på 106 personer eller 0,27 %. Der er ikke nogen naturlig befolkningstilvækst eftersom antallet af døde og fødte nogenlunde balancerer 2006 til 2008. Nettotilflytningen er svagt negativ 2006-2008. Der er hvert år mellem 1500 til 2000 personer, som flytter til eller fra Jammerbugt Kommune. Det er især unge mellem 15 til 35, der flytter for at uddanne sig, men tilflyttere især findes blandt de 20-40årige, som søger et grønt sted at bo. Både til- og fraflytninger foregår hovedsagelig i forhold til Aalborg, hvilket betyder, at Jammerbugt er blevet pendlerkommune for folk, der arbejder i Aalborgområdet, og at Aalborg betragtes som den vigtigste uddannelseby for de unge fra Jammerbugt Kommune (Statistikbanken). Fremover forventes befolkningstallet at være stagnerende, idet folketallet i 2040 vil være på 38 741 personer.

Jammerbugt Kommune er regionens 6. største kommune, målt i befolkningstal. Den er den eneste af de 11 kommuner hvor folketallet er nogenlunde stabilt, og forventes at være det fremover. Det ser ud til, at Jammerbugt Kommune har etableret sig som bosætningskommune (se figur 1 og figur 2).

Beskæftigelse og erhvervsudvikling

Ledigheden i Jammerbugt Kommune ligger i den høje ende i en nordjysk sammenhæng, men har fulgtes nedad med de øvrige kommuner indtil krisen satte ind. Fra et niveau på 8 % i vinteren 2006 faldt ledigheden i Jammerbugt Kommune til 1,3 i sommeren 2008, hvorefter den steg til 4,2 i april 2009. Der er sæsonudsving i ledigheden, som topper hvert år i januar og bunder i august-september. Det er en indikation på turismens betydning i kommunens erhvervsliv (se figur 4).

Jammerbugt Kommune har som de fleste andre nordjyske kommuner en betydelig primærsektor, især landbrug. 7,27 % af arbejdsstyrken er beskæftiget her. Industrien andel af beskæftigelsen er forholdsvis lav i en regional sammenhæng (26,33 %), hvilket giver en større andel til serviceerhvervene, nemlig 66,4 %. Føde- drikke- og tobaksvaregruppen samt jern- og metalindustrien er de store beskæftigelses områder i industrien.

Videns- og oplevelsesøkonomi

Vidensservice er et stort område med hele 9,14 % af beskæftigelsen i 2008 på linje med Rebild. Kun Aalborg har en væsentlig større andel af vidensservice. Dette område er i dynamisk vækst, idet forretningservice voksede med 8,92 % fra 2006-2008. Også finansiering og forsikring voksede en smule (4,2 % i perioden). Oplevelseserhvervene i Jammerbugt Kommune dækker 7,8 % af beskæftigelsen, hvilket er nøjagtig gennemsnittet for Nordjylland (7,71 %). Beskæftigelsen i hoteller og restauranter er på 3,58 %, mens foreninger, kultur og renovation opsuger 4,41 %. Hoteller og restauranter var i dynamisk vækst og beskæftigede i 2008 10,63 % flere end i 2006, mens kultur, foreninger og renovation kun voksede med godt 4 % i perioden. Det betyder at det især er turismen, som vinder frem, og at det sandsynligvis også er turismen, som trækker udviklingen i det øvrige kultur- og oplevelsesområde.

Uddannelse

Uddannelsesniveaut i blandt de beskæftigede i Jammerbugt Kommune følger de øvrige nordjyske kommuner. Hele 32,59 % af de beskæftigede har grundskole som højeste uddannelse. 40,8 % af dem har erhvervsskole. 16,5 % har en kort eller mellemlang uddannelse, og 3,03 % har en længerevarende uddannelse, hvilket er mere end de fleste andre af kommunerne (Statistikbanken). Det vil sige, at antallet af vidensarbejdsplader er en smule højere i Jammerbugt Kommune end i de fleste øvrige kommuner i regionen, og betyder et lidt bedre grundlag for udviklingen af vidensøkonomi og diversificeret oplevelsesøkonomisk udvikling. Efterspørgslen efter kultur, fritid og oplevelser styrkes også af tilflytningen af unge familier (se figur 6, figur 7 og figur 9).

Opsummering

Opsummerende er Jammerbugt kommune i en positiv udvikling med tilflytning af unge familier og udvikling af moderne vidensbaserede erhverv (vidensservice) som supplement til en overvejende traditionel erhvervsstruktur, der tilmed er præget af sæsonarbejde. Samtidig trækkes unge til Aalborg til uddannelsesstederne. Turismen vinder frem, og det trækker en vis vækst i de øvrige oplevelseserhverv. Uddannelsesniveaut blandt de beskæftigede er en smule højere end i de fleste andre kommuner i landsdelen, og sammen med tilflytningen af unge familier betyder det en voksende efterspørgsel efter diversificerede kultur, fritids og oplevelsestilbud.

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdet planer og strategier

Planstrategien

Jammerbugt Kommunes planstrategi er fra december 2007. Den tager udgangspunkt i tre fokuspunkter, nemlig bosætning, naturværdier og kompetenceniveaut. Med hensyn til bosætning peger strategien på, at Jammerbugt Kommune skal være et godt sted at leve og være, her skal natu-

ren udnyttes strategisk. Der skal arbejdes med tilgængelighed til naturen, bynære naturområde og lyst til aktiviteter i naturen. Byer og bygninger skal forskønnes, og der skal skabes attraktive udstykninger. Foreningslivet og kunstnerlivet skal støttes, og der skal fortælles gode historier om kommunen som bosted og om traditionerne og de gode oplevelser, der er knyttet til at bo i kommunen.

Som det andet fokuspunkt i strategien skal kommunen bevare og udvikle de særlige naturværdier, som der er rigtig mange af. De indgår som element i en strategisk udvikling af erhvervsliv og turisme og som et led i arbejdet med en bæredygtig udvikling. Derfor skal der ske en kortlægning, prioritering og styring i forhold til landskaber, natur og kulturmiljøer. Der skal samarbejdes med andre kommuner og formidles og uddannes i forhold til bevaring og udvikling natur- og kulturmiljøer.

Det tredje fokuspunkt er en hævelse af kompetenceniveauet i kommunen for at få flere vidensbaserede erhvervsaktiviteter til kommunen og for at gøre virksomhederne mere robuste til at møde den globale konkurrence. Desuden er det også en kvalitet for borgerne at være bedre uddannede. Der skal arbejdes både med børn og unges motivation til uddannelse og med videreuddannelse, men ikke om etablering af flere uddannelser som sådan. Det kan skyldes nærhed til uddannelsesbyer i andre kommuner, men det siges ikke direkte i teksten.

Planstrategien forholder sig således strategisk med oplevelser og fritidsmuligheder i forhold til den rige og varierede natur, der ses som et væsentligt aktiv for bosætning såvel som erhvervsudvikling. Derimod forholder den sig meget lidt til borgere og gæsters adgang til andre oplevelses- og fritidsområder som kunst, underholdning, shopping og undervisning. Det kan måske skyldes det store udbud nær kommunens grænser i Aalborg, Hjørring og Thisted, men det siges ikke direkte i teksten.

Jammerbugt Kommune har en børne- og kulturforvaltning med en afdeling for kultur og fritid, ganske vist med en tom chefstol iflg. kommunens egen hjemmeside. Den varetager folkebiblioteker, folkeoplysning musik og naturskole foruden svømme- og idrætsfaciliteter i kommunen. Den har en web-baseret kulturkalender, som informerer om aktiviteter i kommunen såsom naturture, sportsturneringer og galleriudstillinger. Til gengæld er der i slutningen af 2008 vedtaget en politik for indsats på turismeområdet med større fokus på helårsturisme, oplevelser og kultur (www.jammerbugt.dk). Men man kan altså ikke sige, at kultur og fritid er højt profileret i kommunens organisation eller politik.

Opsummering

Jammerbugt Kommunes planstrategi kombinerer en bosætningsstrategi og en turismestrategi. For bosættningens skyld skal naturen udnyttes. Den skal gøres bedre tilgængelig, og der skal være flere aktiviteter. Også byerne skal gøres mere attraktive, og der skal være mere foreningsliv. Naturen indgår også strategisk i udvikling af turisme og erhvervsliv. Turismen skal gøres mere helårsbaseret med mere vægt på oplevelser og kultur. Et middel til at kunne udnytte naturen bedre er en natur- og kulturkortlægning i samarbejde med andre kommuner. Kommunen har en afdeling for kultur og fritid under børne- og kulturforvaltningen. Den har også en webbaseret kulturkalender, som informerer om aktiviteter i kommunen såsom ture og gallerier.

Interviewundersøgelsen

Sammenlægningen af kommuner har givet en ny situation med forskellige profiler samlet i en kommune. Åbybro havde kultur som høj prioritet, men ingen fokus på turisme, mens andre af kommunerne havde det lige omvendt. I dag er situationen den, at kultur er nedprioriteret og fritidsområdet er i en uafklaret situation. Der skal harmoniseres mellem de gamle kommuner, men det er svært at nå dertil. De samlede ressourcer i de fire gamle kommuner må være udgangspunktet.

Der er ideer fremme om at udvikle en 'oplevelsesøkonomipolitik', som ikke kun som nu rummer turisme, men også skal rumme borgere og foreninger. Kommunen må væk fra kun at bruge ressourcer på at markedsføre den traditionelle turisme. I forhold til turismeområdet mangler der produktudvikling, anlægsinvestering og uddannelse. Der skal laves nogle attraktioner, folk skal betale for, så der kommer mere økonomi i det.

Projekter inden for kultur, fritid og oplevelser:

- Turbo Nord projektet. Det går ud på at kombinere de mange små events i kommunen til 40 store events, som også kan tiltrække folk udefra. Det støttes af regionen.
- Fjerritslev gymnasium byder på kulturliv for unge
- Landdistriktsudvikling rummer også arbejde med kulturudbud, men kun 2/3 af landsbyerne har ildsjæle, som kan bære projekter. Det er et program støttet af regeringen.
- Dragefestival
- Kartoffelfestival
- Uldfestival
- Vesterhavsrock

Kommunen har før fokuseret på samlingssteder som legepladser og kulturhuse i landsbyerne. Nu skifter fokus til aktiviteter, og kommunens rolle bliver at støtte op omkring lokale ideer. Nogle landsbyer har f.eks. fået shelters, bålpladser og naturstier. Kommunens rolle er at give hjælp til selvhjælp inden for nogle overordnede rammer. Det er de lokale ildsjæle, der skal bære det.

I øvrigt er turismeudviklingen meget afhængig af private investorer, for kommunen kan udlægge arealer til forskellige områder som ferie- og oplevelsesparker, men der skal private investeringer til.

Der er søgt tilskud til projekter inden for Natura 2000, som er et EU program for naturbeskyttelse og bevarelse.

Jammerbugt Kommune markedsføres lokalt i Aalborg til forårsmessen for at skaffe bosætning.

SWOT-analyse

De gode grunde til at bosætte sig i Jammerbugt Kommune er lave hus og grundpriser, nærhed til Aalborg, naturen og det sociale sammenhold i landsbyerne. De faktorer, som taler imod er de mange faldefærdige huse og miljøer, afstanden til Aalborgs storbyliv, samt afstandsproblemet i kommunens yderområder.

De gode grunde til at etablere erhvervsvirksomhed i Jammerbugt Kommune for de typer af virksomheder, som bruger lavt uddannet arbejdskraft, f.eks. inden for turisme. Problemet er så, at det er sæsonbetonet arbejde. Imod virksomhedsetablering i Jammerbugt Kommune taler manglen på uddannet arbejdskraft og den perifere beliggenhed, som medfører høje transportomkostninger.

Opsummering

Der er brug for en harmonisering mellem de tidligere kommuner, som havde meget forskellig profil med enten turisme eller kultur. Faktisk nedprioriteres kultur for tiden, mens der følges en traditionel turismepolitik. Der er behov for innovation, investering og uddannelse på området. Der er et skift i fokus fra etablering af samlingssteder til støtte af aktiviteter, f.eks. anlæg af naturstier. Der er søgt penge til projekter for naturbeskyttelse.

De områder, som ligger nær Aalborg er attraktive bosætningsområder med lave priser og fin natur, mens afstanden er et problem for fjerntliggende områder. Virksomheder kan finde rigelig lavt uddannet arbejdskraft, men vil have et problem med afstanden og adgang til højtuddannet arbejdskraft..

Fremtidsperspektiv

Med et stabilt folketal og en tilflytning af unge familier har kommunen ikke den grad af demografiske udfordringer som andre nordjyske kommuner har. Den demografiske udveksling med Aalborg er en stabiliserende faktor, som også repræsenterer et vigtigt potentiale, som der kunne fokuseres mere på. Erhvervsudviklingen er overvejende traditionel og baseret på lave kompetencer. Både turisme og videnserhverv er i dynamisk vækst, men kultur og fritid er underudviklede og kan løftes. Kommunen kunne også få mere ud af sin status som turistdestination, og her er der plads til innovation og udvikling. Ideen om udvikling af helårsturisme synes nærliggende, men spørgsmålet er, hvor realistisk et perspektiv dette er.

2.6 Læsø Kommune

[efter <http://www.rn.dk>]

Østerbyhavn på Læsø
Foto: www.osterbyhavn.dk

Geografi

Læsø Kommune er beliggende længst mod øst i Region Nordjylland og består af øen Læsø. Rent geografisk er den nærmeste kommune, Frederikshavn. Læsø Kommune er efter 1.januar 2007 fortsat Danmarks mindste kommune.

Sammenlægning

Kommunen er ikke dannet ved sammenlægning af andre kommuner og består udelukkende af øen Læsø.

Byressourcer

Undersøgelser viser at bredden i service- og kulturtilbud i kommunens hovedby Byrum er vurderet til at være middel (Rubin, 2003). Dog viser kommunen en ekstra vilje til at sørge for at holde et højt serviceniveau i forhold til børne- og ældreområdet (KL, 2006)

Natur- og landskabelige ressourcer

Landskabelige ressourcer består af skov og strand og gode forhold til saltindvinding – en kombination af naturressourcer der giver øen mulighed for at tilbyde kur - og helseophold af høj kvalitet hvilket bliver tilbudt til bl.a. behandling af psoriasispatienter.

Grundet Læsøs ø-status, findes der desuden fine badestrande og grundet lav befolkningstæthed, ro til at opleve naturen.

Historiske kvaliteter

Selve Byrum By er ifølge undersøgelser ikke vurderet til at have særligt fremtrædende historiske kvaliteter (Rubin, 2003) men det historiske element på øen må siges at blive trukket op af den traditionelle saltudvinding som finder sted på Læsø, da det er en produktion der har rod tilbage til middelalderen hvilket er helt unikt.

Tilgængelighed

Kommunens infrastruktur omfatter færgeforbindelse til fastlandet, intern bus på øen samt lille lufthavn.

Folketal

Folketallet var pr. 14.04.2009 på 1.980, og befolkningstætheden er på 18 indbyggere pr. km² [www.laesoe.dk, www.rn.dk]

Udvikling

Demografi og bosætning

Læsø Kommune har negativ demografisk vækst. Folketallet faldt fra 2.145 personer i 2005 til 1.993 personer i 2008. Det er et fald på 193 personer eller hele 7,1 % over fire år. Den naturlige demografiske vækst er stærkt negativ, idet, der dør dobbelt så mange borgere, som der fødes (hhv. 29 og 15 i 2008). Samtidig er nettotilflytningen negativ. Mellem 2006 og 2008 flyttede 14 % flere borgere fra øen end der flyttede til øen (hhv 329. og 287). Det er især de unge fra 16 -20 år, som flytter fra øen for at uddanne sig. Også de 20-24-årige flytter væk, men i øvrigt er det alle aldersgrupper, som flytter fra øen. Fraflytning sker især til Frederikshavn og Aalborg. Tilflytning er mere fordelt over aldersgrupper, men der ser dog ud til at være størst interesse fra unge familier og fra mennesker sent i livet. Tilflytterne kommer hovedsageligt fra Frederikshavn (Statistikbanken).

Læsø er regionens mindste kommune målt i folketal. Den er en af de fem kommuner i Nordjylland med faldende befolkningstal, og befolkningen mindskes relativt hurtigere på Læsø end andre steder i regionen. Fremover kan Læsø imødesee et fortsat stærkt fald i befolkningstallet, som forudses at falde fra 1.993 personer i 2009 til 1.596 personer i 2040. Det er et fald på 397 personer svarende til en reduktion på 20 % over hele perioden (Statistikbanken). Også fremover vil Læsø derfor se den relativt stærkeste befolkningsreduktion blandt regionens 11 kommuner, og det stiller øen overfor nogle meget store udfordringer (se figur 1 og figur 2).

Beskæftigelse og erhvervsudvikling

Ledigheden på Læsø er det meste af året meget højere end i de øvrige kommuner i regionen, og den er ekstremt sæsonpræget. Ledigheden toppe i januar og er lavest i juli og august. Ledigheden på Læsø har samtidig fulgt konjunktoren i Danmark og har været faldende igennem længere tid. I tal var ledigheden i januar 2006, 2007 og 2008 således 17,2 %, 15,3 % og 11,5 %. Om sommeren i august har ledigheden været nede på 4,5 %, 3,2 % og 1,5 % i disse tre år. Krisen er

slået igennem efter januar 2009, hvor den relative forbedring i beskæftigelsen var meget mindre end de foregående år. Beskæftigelsen er altså god på Læsø om sommeren, men der mangler i høj grad helårsbeskæftigelse på øen (se figur 4).

De primære erhverv fylder meget på Læsø, nemlig tilsammen 18,20 % af beskæftigelsen. Deraf dækker landbrug det meste, nemlig hele 10,26 %, men fiskeri er også vigtigt med 6 % af beskæftigelsen. Også råstofudvinding er stor med 2 % af beskæftigelsen i 2008.

De industrielle aktiviteter fylder ikke meget i beskæftigelsen, nemlig kun 14 % i 2008, med fødevarer og jern og metal som de største beskæftigelsesområder. Servicesektoren er til gengæld stor med 67,83 % af beskæftigelsen. Læsøs servicesektor har en helt anden profil end den har i regionen i øvrigt. Oplevelseserhvervene er størst med 11,64 % af den samlede beskæftigelse og transportsektoren er ligeledes stor, med 9,63 %. Disse to områder er snævert knyttet sammen, da transport til øen er forudsætning for aktivitet i oplevelseserhvervene. På den anden side er vidensintensive services et langt mindre beskæftigelsesområde end i den øvrige region, nemlig kun 4,87 % af beskæftigelsen.

Videns- og oplevelsesøkonomi

Inden for oplevelseserhvervene er hoteller og restauranter størst med 6,35 % af beskæftigelsen, men foreninger, kultur og renovation er også stor med 5,29 % af beskæftigelsen. Begge områder er større end i andre nordjyske kommuner. Imidlertid går det tilbage for oplevelseserhvervene på Læsø. Beskæftigelsen i hoteller og restauranter faldt med 10 % fra 2006 til 2008. Samtidig faldt beskæftigelsen inden for gruppen foreninger, kultur og renovation med 35 % i samme periode. Det er ganske alvorligt, at så afgørende et område for Læsøs økonomi synes alvorligt trængt.

Inden for vidensservice var der til gengæld samlet set en positiv udvikling. Mens området finansiering og forsikring var stabilt, ekspanderede forretningsservice med 47 % fra 2006 til 2008. Også den vigtige transportsektor udviklede sig positivt med en vækst i beskæftigelsen på små 10 % over de to år (Statistikbanken). Man skal dog huske, at det er ganske små tal, der her er tale om.

Uddannelse

Uddannelsesniveaet på Læsø er Nordjyllands laveste. Hele 37,75 % af de beskæftigede har grundskolen som højeste uddannelse, og det er rekord i Nordjylland. Knap 14 % har en kort eller mellemlang uddannelse, hvilket også er færrest i en nordjysk sammenhæng. 40,53 % har en erhvervsuddannelse, svarende til niveaet i Thisted, Jammerbugt og Mariagerfjord. Endelig har 2,67 % af de beskæftigede en lang videregående uddannelse, hvilket er bedre end Frederikshavn og Vesthimmerland. Denne uddannelsesprofil kan ses i sammenhæng med fraværet af uddannelsesmuligheder på øen og den dårlige tilgængelighed (se figur 6, figur 7 og figur 9).

Opsummering

Opsummerende er Læsø konfronteret med et drastisk faldende folketal. Beskæftigelsen er meget sæsonbetinget, og den er desuden meget lidt vidensbaseret. Oplevelseserhverv spiller sammen med transport en afgørende rolle i øens økonomi, og det er derfor problematisk, at oplevelseserhvervene er i tilbagegang beskæftigelsesmæssigt. Det lave uddannelsesniveau kan være en barri-

ere for at udvikle oplevelseserhvervene, ikke mindst udbuddet af kulturelle oplevelser, ligesom det kan være en barriere for en øget lokal efterspørgsel efter kvalitative oplevelser. Den positive udvikling af forretningsservice og transport kan dog rumme potentialer for udvikling i oplevelseserhvervene ved at understøtte disse. Transportsektoren er også nøglen til bedre adgang til uddannelse og til øget bosætning på øen.

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdet planer og strategier

Planstrategien

Læsø Kommunes planstrategi er udviklet i 2007 og vedtaget i marts 2008. Til forskel fra, hvad tilfældet er i de øvrige kommuner, er der en kontinuitet i kommunens arbejde med øens udvikling, idet der ikke er kommet nye kommunegrænser. De store udfordringer ses som værende befolkningstilbagegangen, det relativt stigende antal ældre, behovet for styrkelse af erhvervsliv og jobudbud, opgaven med at beskytte og samtidig udnytte øens natur og nødvendigheden af at eksponere turismen og råvareproduktionen endnu mere. Alt dette med Læsø afsides placering som ekstra udfordring (s. 7). På den baggrund er planens fokusområder 1) bolig og bosætning; 2) turisme og det åbne land: og 3) og transport (s. 5) Det gennemgående overordnede mål i planen er at bremse befolkningstilbagegangen (s. 4).

En ide i planen er at søge at gøre turister fastboende på længere sigt ved at skabe bedre muligheder for deltidsbenyttelse af helårsboliger og desuden udvide viften af boliger, herunder gennem fortætning af bykernerne. Byer og bygninger skal gives et 'visuelt løft', og der skal være bredbåndsdækning især rettet mod fritidsbeboerne (s. 10). Det er håbet, at private vil investere i butikker og anden service såvel som i boliger langs hovedstrøgene.

Naturen ses som øens vigtigste ressource, og der rejses forslag om etablering af et 'landskabsplejeakademi' som skal gøre Læsø til et forsøgs og demonstrationsprojekt for natur- og landskabspleje. Centret ville også kunne anvendes som kursuscenter og kunne lejes ud til lidt større arrangementer. Landbruget vil kunne bidrage med nye former for dyrehold med henblik på landskabspleje og med at produktudvikle og sætte nye forædlede råvarer i produktion. I den forbindelse er der allerede udviklet nogle events i form af 'råvaredage', nemlig 'Madens dag' 'Jomfruhummerfestival' og 'Havets dag', og kommunen vil støtte en videreudvikling af disse events.

Sundhed og helse er et tema, der iflg. planen skal udvikles med et nyt helsecenter i Vesterø Havnekirke, som udnytter øens salt til saltbade for psoriasispatienter. Patienters længere ophold vil styrke turistaktiviteterne.

Landskabet udnyttes allerede til golfbane, og planen stiller forslag om at anlægge endnu en golfbane på øen for at styrke den del af turismen.

Meget af dette afhænger af transportens pris og kvalitet, og der er tanker om at forbedre færgefarten og sænke prisen. Også flytrafik, som allerede eksisterer, skal styrkes gennem forbedringer på Læsø Flyveplads, og de mange havne skal forbedres til gavn for både erhverv og sejlturisme. Der skal desuden arbejdes for flere færgeruter. I maj 2009 blev således lanceret et projekt om en ny fremskudt færgeforbindelse, som skulle forkorte sejltiden betragteligt til og fra Læsø, så færger fra Læsø i fremtiden skulle anløbe Sæby Havn. Projektet indeholdt også en vindmølle-

park. Rapporten argumenterer med, at den fremskudte havn med deraf følgende reducerede færgepriser og kortere sejltider vil kunne tiltrække både erhvervs- og turistsejlad (krydstogtskibe) og øge bosætningen og således blive udgangspunkt for en positiv udviklingspiral for Læsø (afsnit 10.5).

Der er ikke noget selvstændigt udvalg, afdeling eller politikdokument for kultur og fritid. Turismeområdet er lagt sammen med erhvervsområdet og varetages af en erhvervs og turismechef (www.laseo.dk). Der er til gengæld gjort meget ud af en hjemmeside for turisme og en anden vedrørende kultur og fritid.

Opsummering

Opsummerende italesætter Læsø Kommunes planstrategien ikke oplevelsesøkonomi og kultur i et bosætningsperspektiv, men fokuserer på turisme og transport som løftestænger for bosætning og erhverv. Projektet om en fremskudt havn er et eksempel på den tværgående betydning transportmæssig infrastruktur tillægges. Natur- og landskabsressourcer er udgangspunkt for natur-, sejler-, golf-, og helseturisme. På den anden side skal en bredere vifte af boligtyper samt udvikling af flere services virke tilbage på turismen. Events, byforskønnelse, landskabspleje samt information og markedsføring er de vigtigste midler i denne strategi, som imidlertid er formuleret i meget generelle vendinger.

Interviewundersøgelsen

Øen er ved at gå væk fra det traditionelle landbrug og turisme og satser nu på oplevelser og turisme.

- Læsø Salt har spillet en stor rolle i denne forandringsproces. Læsø Salt er et oplevelsesøkonomisk projekt, som blev startet i 1989 af tre kulturpersonligheder og ildsjæle. Det har udviklet sig til satssyderi, kursted og spegeri. Det skaber stillinger, og i 2008 var der 47 mennesker på lønninglisten. I dag spiller Læsø Salt en stor rolle i lokalsamfundet. Det drives i dag af en fond. Der er nu udviklet en række andre oplevelsesprojekter på øen:
- Læsø Historiepark er et projekt, der omfatter en stor oplevelsespark, som beskriver udviklingen fra istiden til i dag.
- Kur og Helse, etableret i 2008 i en kirke, hvor der tilbydes kurbade med urter og salt fra øen. Stedet som oplevelse fortæller en sammenhængende historie og har desuden panoramavinduer over byen og havet.
- Spegeriet tilbyder spegede lokale produkter, som skinke, hvor Læsø Salt er brugt. Lokale kogekoner laver mad efter egne opskrifter. Både smagsmæssigt og visuelt er stedet en oplevelse. Projektet er støttet af Vækstforum.
- Uldstuen producerer uldprodukter af egne får og lam, f.eks. dyner, plaider, trøjer og souvenirer. Farvning og syning foregår i åbne værksteder i en flere hundrede år gammel gård med bindingsværk og stråtag/tangtag. Stedet og produkterne rummer oplevelse og kvalitet.
- I forhold til fiskeriet er der flere kvalitets og oplevelsestiltag: Der er udviklet lokale kvalitetsprodukter (Læsø røget fjæsinger og i øvrigt Læsø fiskeindustri, jomfruhummer og selvfølkelig salt) og fiskekøb på havnen, som er meget populært.

- Husene kan udvikles som oplevelser, f.eks., Læsø Bødehuse, Tanghusene, bygningerne på Nordre Rønner.
- Oplevelsesaktiviteter på øen er sælsafari, ridning på islandske heste og hesteferie på en gård, museumsgården og søfartsmuseet.

Her spiller turistbrochuren en stor rolle i at synliggøre Læsø som oplevelse, og der gøres en indsats for at finde nye historier og billeder hvert år. Også en ny hjemmeside Lasoe.nu, som er et internetbaseret pakkesystem, skal markedsføre kommunen.

SWOT-analyse

De gode grunde til at bosætte sig i Læsø Kommune er det tætte netværk og billige huse, naturværdierne og aktiviteter i naturen (golf, jagt, wellness og ridning) og ingen kriminalitet. Afskrækkende for bosætning i kommunen virker afstand til uddannelsesstederne, dårlig færgeforbindelse og dermed lang transporttid.

Virksomheder kan positivt finde politisk velvilje, billige lejemaal og etableringsomkostninger, og at arbejdskraften er omstillingsparat. Afskrækkende for erhvervsetablering er det lave uddannelsesniveau, høje fragtpriser, og ifht. landbrug, at jorden ikke er særlig god.

Opsummering

Læsø kommune har realiseret mange oplevelsesprojekter, og der tænkes meget i baner af oplevelsesturisme knyttet til naturens herligheder og kulturarven i form af bygninger og kompetencer inden for gamle håndværk og erhverv. Markedsføring på øen er et projekt i sig selv, som er under stadig udvikling.

Fremtidsperspektiver

Læsøs udviklingsmæssige udfordringer synes uoverstigelige med en negativ befolkningspiral og dårlig tilgængelighed som gensidig forstærkende faktorer. Samtidig præges det erhverv, som er fokus i kommunens planstrategi, nemlig turismen, af negativ udvikling. Der ligger et potentiale i, som det allerede sker i dag, at udvikle turismen kvalitativt og sæsonmæssigt med naturen og historien som ressourcer, så Læsø bliver et endnu mere enestående sted at ophold sig og måske trække sig tilbage til efter endt arbejdsliv. En fremskudt havn som den foreslåede vil kunne støtte både erhverv og bosætning og muliggøre, at der kunne opstå en positiv erhvervs- og befolkningsmæssig udviklingspiral med udgangspunkt i oplevelsesturisme. Uddannelse og viden er dog nødvendige ressourcer i denne proces, og det samme er en forbedret tilgængelighed i forhold til andre steder i Danmark og Norden. Og de opgaver kan Læsø nok ikke løfte alene.

2.7 Thisted Kommune

[efter <http://www.rn.dk>]

Thisted, havnestemning
Foto: Rikke Krogh

Geografi

Indledning

Thisted kommune er beliggende i den vestligste del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Jammerbugt og Morsø kommuner.

Sammenlægning

Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Thisted, Hanstholm og Sydthy kommuner.

Byressourcer

Thisted by har et rigt handelsliv og byen er smukt placeret ved vandet hvor havnefronten er gennemgået en transformation med pladser og spisesteder der udnytter byens beliggenhed ved vandet. Desuden er en større plads i midtbyen under udførelse. Mht. bredden i service og kulturudbud er kommunen godt med.

Natur- og landskabelige ressourcer

Grundet beliggenheden er kommunen placeret midt mellem hav og fjord hvilket giver kommune badestrande og klitter i området mod nord og vest og mod syd er kommunen afgrænset af Limfjorden og de omkringliggende bakkelandskaber. Landskabelige ressourcer består samlet af både skov, kuperet terræn, fjordmiljø samt en lang kystlinje med bl.a. Bulbjerg og internationalt anerkendt surf-miljø hvor især området ved Klitmøller og Hanstholm skiller sig ud ved at have Nord-

europas bedste surf-område. Desuden findes Vejlerne som er Nordeuropas største fuglereservat, Thy Nationalpark,

Historiske ressourcer

Af historiske ressourcer kan nævnes dokumentationscentret i Hanstholm hvilket er kendt for sine illustrationer af forholdene i området under besættelsen (KL, 2006)

Tilgængelighed

Der findes ikke motorvej men der findes lokal jernbaneforbindelse, færgeforbindelse fra Hanstholm til Færøerne samt en mindre indenrigsflughavn beliggende mellem Thisted og Hanstholm samt busforbindelse.

Folketal

Folketal er ca. 46.000 og befolkningstætheden er 41 indbyggere pr.km² [www.thisted.dk, www.rn.dk]

Udvikling

Demografi og bosætning

Thisted Kommune er i en negativ demografisk udvikling. Fra 2005 til 2009 er befolkningen reduceret fra 46.158 personer til 45.595. Det er et fald på 563 personer eller 1,2 % på fire år. Den naturlige befolkningstilvækst er negativ med 75 personer i 2006 og 2007, dog tæt på nul i 2008. Nettotilflytningen er ligeledes negativ, men har dog været svagt faldende de sidste par år, fra 392 personer i 2006 til 297 personer i 2008. Fraflytningen hænger sammen med, at unge mellem 16 og 35 flytter til Aalborg og især Aarhus for at uddanne sig. På det seneste har den negative befolkningsvækst har været aftagende, og i 2009 sås endda en lille tilvækst, som dog kun anses for at være midlertidig. Befolkningsfremskrivningen er nemlig negativ, og i 2040 forventes tallet at være 8 % mindre end i dag, nemlig 42.405 personer (Statistikbanken).

Thisted Kommune er den fjerde største kommune i Nordjylland målt i befolkningstal, dvs. en smule større end Mariagerfjord Kommune. Kommunen er en af de fem kommuner, som har haft befolkningsnedgang op til 2009, og samtidig en af de seks kommuner i regionen, som kan forventes et fortsat fald i befolkningen. Det kan ses i sammenhæng med kommunens mangel på uddannelser for unge som derfor er nødt til at flytte. En rolle som bosætningskommune for storbyerne er ikke aktuel på grund af afstand og dårlig infrastruktur (se figur 1 og figur 2).

Beskæftigelse og erhvervsudvikling

Ledigheden i Thisted er den laveste i regionen, og kommunen har ligesom de øvrige kommuner, oplevet et fald i ledigheden i en årrække indtil midt 2008, hvor krisen begyndte at kunne mærkes. Fra 3,7 % i januar 2006 faldt ledigheden i Thisted til blot 0,8 % i juni 2008. Derefter er ledigheden vokset til 3,2 % i april 2009. Sæsonudsvingene i ledigheden er ganske små (se figur 4).

Primærsektoren og industrisektoren er begge forholdsvis store i Thisted Kommune. Fiskeri spiller en stor rolle med 1 % af beskæftigelsen, hvilket er mere end i de øvrige nordjyske kommuner bortset fra Læsø. Landbrug er også vigtig for kommunens beskæftigelse. De store industriområder er grupperne føde- og drikkevarer, træ, papir og grafisk industri samt især jern og metalindustrien, som er den største med hele 9,5 % af beskæftigelsen. Kendt er for eksempel Thisted Bryghus. Mønstrer er her det samme som i Vesthimmerlands Kommune.

Dermed er servicesektoren også forholdsvis lille i Thisted med blot 59,5 % af beskæftigelsen.

Videns- og oplevelsesøkonomi

Vidensintensiv service er også til stede i Thisted Kommune, hvor 7,47 % af arbejdskraften er ansat. Andelen er lille, nemlig knap på niveau med Vesthimmerland, og kun Læsø har en mindre andel af beskæftigelsen her. Forretningsservice er dog i stærk fremgang i Thisted. Områdets beskæftigelse voksede med 29 % mellem 2006 til 2009.

Oplevelseserhvervene dækker 6,45 % af beskæftigelsen, svarende til andelen i Rebild. Fem kommuner ligger mellem 6 og 6,5 %.. Heraf dækker hotel og restaurant kun en lille del (2,73 %). Oplevelseserhvervene har været i samlet tilbagegang mellem 2006 til 2009, hvilket dækker over en vækst på 2 % i hotel og restaurant og en tilbagegang på knap 9 % i foreninger, kultur og renovation. Endelig beskæftiger transportsektoren 3,5 % af arbejdsstyrken, på linje med de fleste af kommunerne.

Uddannelse

Uddannelsesniveaulet blandt de beskæftigede i Thisted er ikke særligt højt. Hele 33,5 % har udelukkende grundskoleuddannelse, og her er Thisted på linje med de ansatte i Vesthimmerland, Rebild, Morsø og Læsø. 40 % har en erhvervsuddannelse, mens 2,8 % har en længere videregående uddannelse, svarende til Rebild og Morsø. Kun tre kommuner har en lavere andel af højtuddannede blandt de beskæftigede (Læsø, Morsø, Frederikshavn). 15,76 % har en kortere eller mellemlang uddannelse. Disse tal betyder, at der er få vidensintensive arbejdspladser i Thisted Kommune, og at de unge, som tager ud for at uddanne sig, ikke kommer tilbage til kommunen for at arbejde. Det betyder også, at efterspørgslen efter kultur og oplevelser vil rette sig efter det brede og folkelige (se figur 6, figur 7 og figur 9).

Opsummering

Opsummerende kan det siges, at Thisted er præget af alvorlig demografisk tilbagegang med tab af unge og dermed også kloge hoveder til følge. Kommunen har høj beskæftigelse, men er præget af traditionelle erhverv med landbrug, fiskeri og traditionelle industrier med jern og metal som det vigtigste område. Vidensintensiv service er i dynamisk vækst, hvilket potentielt vil gavne dynamikken i hele erhvervslivet, mens oplevelseserhvervene kun fylder lidt og desuden er i tilbagegang. Udfordringen for Thisted Kommune består i at få de unge til at vende tilbage efter endt uddannelse for at bidrage til kommunens udvikling inden for mere vidensbaserede erhverv, og her vil kultur og oplevelser være et strategisk vigtigt felt at udvikle. I dette perspektiv er oplevelseserhvervenes tilbagegang en katastrofe.

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdets planer og strategier

Planstrategien

Hovedtemaet i Thisted Kommunes planstrategi 2007 (www.thisted.dk) er naturgrundlaget, landdistriktsudvikling samt byroller. Planens fokus er at gøre Thisted til en attraktiv kommune for borgere, turister såvel som for erhvervsliv. Den enestående og varierede natur er det gennemgående tema i hele planen. Ord som dramatik, kontrast og variation (s.13) bruges i beskrivelsen af naturen i Thisted Kommune, og disse kvaliteter gør naturen særdeles oplevelsesværdig og attraktiv for borgere, tilflyttere og turister. I mindre grad fremhæves kulturgrundlaget såsom gravhøje og landsbymiljøer (s. 14). 'Naturen er et af de væsentligste – om ikke den væsentligste – parametre, når diskussionen drejer sig om grundlaget for en strategi for øget bosætning og øget turisme i kommunen' (s. 17). Rent konkret vil arbejdet derfor bestå i at forbedre tilgængeligheden til naturen.

Planen italesætter kommunens forskellige identiteter som knyttet til de tre landskaber Nordsølandet, Agerlandet og Fjordlandet og tildeler dem hver sin rolle i den fremtidige udvikling. Fjordlandet har potentiale til bosætning og turisme. Nordsølandet med Thy nationalpark har 'pr. automatik et turismepotentiale' mens Agerlandet fortsat skal være landbrugsbaseret.

Landdistrikterne skal spille en stor rolle i planlægningen. Lokalsamfundene har lokale særpræg og kvaliteter, og de skal styrkes gennem netværksdannelse inden for erhverv, kultur og socialt, og gennem udvikling af produktion og salg af regionale produkter (19). Byerne spiller og skal spille forskellige roller. Hanstholm har stort turisme potentiale med gode overnatningsfaciliteter, mens Hurup er centralt i forhold til sommerhusområder og desuden et eksisterende kultur og oplevelsesudbud (Kulturekspressen, Fyrkatspillene, Kirkemusikskolen og Sydthy svømmebad (s. 28)). Der er desuden planlagt et nyt kulturhus i Thy, med sandsynlig placering i Hurup. Hurup skal være 'erhverv, kunst og kultur'. Helårsturisme såvel som byturisme tænkes udviklet (s. 29).

Thisted Kommune har i forlængelse af planstrategien udviklet turismepolitik vedtaget december 2007 og en kulturplan 2009-2010 (www.thisted.dk). Kulturområdet er en afdeling under børne-, familie- og kulturforvaltningen. Her varetages kultur- og fritidsudbuddet til borgerne, mens turismeudvikling varetages af erhvervsafdelingen.

Opsummering

I Thisted Kommunes planstrategi fremhæves kommunens naturværdier som den ressource, der skal fokuseres på for at gøre kommunen attraktiv for borgere, turister og erhvervsliv. Naturen skal gøres bedre tilgængelig. De tre forskellige landskabelige områder skal spille forskellige roller, hvor turismeudvikling især er knyttet til nationalpark Thy og til det fjordnære landskab. De lokale identiteter, kultur og erhvervsaktiviteter skal styrkes gennem netværksdannelse. Nogle byer skal være turistbyer, mens Hurup skal rumme et nyt kulturhus. Der er vedtaget både en turismepolitik og en kulturpolitik, og en afdeling under børne-, familie- og kulturforvaltningen varetager kultur og fritidsområdet. Erhvervsafdelingen varetager turismeudviklingen.

Interviewundersøgelsen

Der er i Thisted Kommune kommet et større fokus på oplevelsesmuligheder for borgerne såvel som for gæsterne, ligesom der er blevet opmærksomhed om, hvad fritidsdelen betyder for bosætningen. Helt konkret har f.eks. læger søgt arbejde på sygehuset, fordi de var interesserede i surfing. Thisted har et internationalt anerkendt surfingområde. Baggrunden for ændringen har været den stigende konkurrence både om borgere og om turister.

Som noget nyt er udviklet en turismepolitik, som også omfatter et samarbejde med Morsø Kommune om udvikling af helårsturisme. Turismepolitikken er først udformet efter strukturreformen, og den handler i høj grad om oplevelsesøkonomi, selv om det ikke kaldes sådan i dokumenterne.

Der er gang i et arbejde med at finde et brand som udgangspunkt for markedsføring af Thisted Kommune. Dette arbejde skal også afklare internt hvad kommunen har at byde på og føre til en samlet informationsportal.

Der er mange oplevelsesprojekter i Thisted Kommune:

- Thy nationalpark
- Plantage med træer fra hele verden,
- Renovering af fodboldstadion
- Renovering af torve og pladser, havnearealer, gågade
- Nyt indkøbscenter
- Udvidelse af museum i Hansholm og af Thyhallen
- Thy rock
- Træskibsejlads
- Fyrkatspillet ved Sydthy
- Kulturudbud i mindre skala året rundt
- Samarbejde i Turbo Nord med Jammerbugt, Vesthimmerland og Morsø om events på tværs
- Fodbold og håndhold på topniveau
- Cold Hawai surfing projekt
- Planer om world cup i wind surfing
- Kurbad I Hurup og mindre wellnessbutikker
- Hoteller i Hanstholm med Wellness, udvidelse af hotel i Hurup
- Ny kvalitetsrestaurant, Bryggen

Der står private bag udvikling af hoteller, restauranter, wellness og camping. Kommunen er involveret i at støtte fastholdelsen af gamle traditioner, kulturhus, Nordsøakvariet mv.

På græsrodsniveau findes netværk i form af Lokale Originaler og Thy Arts. Der gives støtte fra region og kommune til flere projekter inden for turisme.

SWOT-analyse

Der er flere gode grunde til at bosætte sig i Thisted Kommune, nemlig miljøaspektet i form af kommunens langvarige arbejde med vedvarende energi, naturen, et godt handelsliv og et vist

kulturliv, samt trygge rammer for børn. Imod bosætning i Thisted virker geografien, det begrænsede uddannelsesniveau og manglende kendskab til kommunens faktiske indsats for borgerne.

Gode grunde til at etablere virksomhed i Thisted Kommune omfatter loyal og stabil arbejdskraft, god kommunal service, stærkt erhvervsmiljø, mange tilbud til medarbejderne samt en høj profil inden for vedvarende energi. Afskrækkende virker på den anden side geografi og infrastruktur, det begrænsede uddannelsesniveau og igen manglende kendskab til kommunens faktiske tilbud til erhvervslivet.

Opsummering

Arbejdet med oplevelsesplanlægning er kommet i gang i Thisted Kommune, og det største fokus er på den turismerelaterede oplevelsesøkonomi. Der er mest opmærksomhed omkring naturen som ressource i turismeudviklingen. Der er en række oplevelsesprojekter i kommunen inden for natur, sport, wellness, historie, byrenovering og detailhandel, samt kultur i mindre skala. Private investorer er i gang på turismeområdet. Kommunen har gode bosætningskvaliteter, men dårlig tilgængelighed og synlighed. Erhvervsmæssigt er kommunen også attraktiv, men uddannelse, tilgængelighed og synlighed virker begrænsende.

Fremtidsperspektiv

Den helt store udfordring for Thisted Kommune er at få unge med god uddannelse til kommunen og et godt og varieret udbud af arbejdskraft til den fremtidige erhvervsudvikling. Initiativerne inden for kultur, fritid og oplevelser er mange, men synes hovedsageligt at være rettet mod natur og turisme, og det kan ikke forventes at styrke bosætningen i en situation med hård konkurrence fra andre naturskønne kommuner. Derfor vil en styrket kultur- og fritidspolitik vil være central som udgangspunkt for en positiv vækstspiral for bosætning, videns- og oplevelseserhverv.

2.8 Morsø Kommune

[efter <http://www.rn.dk>]

Havnestemming, Morsø Kommune
Foto: www.morsoe.dk

Geografi

Indledning

Morsø Kommune er beliggende i Limfjorden i den vestlige del af Region Nordjylland og består af Øen Morsø. Rent geografisk er den nærmeste kommune, Thisted.

Sammenlægning

Efter kommunesammenlægningen i 2007 fortsatte Morsø med at være selvstændig kommune med Limfjorden som naturlig kommunegrænse. Derudover er Morsø den største ø i Limfjorden (KL, 2006).

Byressourcer

Nykøbing er hovedbyen hvor ca. halvdelen af øens beboere lever. Desuden rummer kommunen en del lokale kunsthåndværkere og arrangerer løbende aktiviteter hvoraf Skaldyrsfestival en årets hovedattraktion.

Natur- og landskabelige ressourcer

Landskabelige ressourcer er skov, kuperet terræn, strand og fjordmiljø. I kraft af Morsø Kommune er en ø, findes desuden ø-kulturen som afspejles i både naturen og kulturen. Af naturoplevelser kan fremhæves steder som Agerø, Feggeklit Sønderherred Plantage mv.

Tilgængelighed

Morsø er landfast med bro til både Thy og Salling. Desuden er der færge- og busforbindelse til fastlandet.

Folketal

Folketallet pr.1.jan. 2008 var på 22.102 og befolkningstætheden er 60 indbyggere pr.km² (www.rn.dk).

Udvikling

Demografi og bosætning

Morsø Kommune er i en negativ demografisk udvikling. Fra 2005 til 2009 er befolkningen faldet fra 22.479 personer til 22.098 personer. Det er et fald på 381 personer eller 1,6 %. Den naturlige demografiske vækst er negativ, idet der fødes færre nye borgere end der dør, med et minus på 60 personer i 2008. Nettotilflytningen er ligeledes negativ med mellem ca. 100 til 200 personer om året. Der er de 16 til 35-årige, som flytter til Aarhus, Thisted og Aalborg for at uddanne sig, og skønt mange kommer tilbage igen, er balancen negativ. I 2040 forudsiges befolkningstallet at være faldet til 20.127 personer, eller 10,5 % færre end i dag (Statistikbanken).

Morsø Kommune er regionens næstmindste målt i befolkningstal. Den er en af de fem kommuner, som har haft befolkningsnedgang op til 2009, og samtidig en af de seks kommuner, som kan imødesee et fortsat fald i befolkningstallet. Kun Læsø forudses at få et stærkere fald i befolkningstallet end Morsø. Også i Morsø kan faldet i befolkning især tilskrives de unges fraflytning med henblik på uddannelse i større byer. En rolle som bosætningskommune for pendlere til større byer er ikke aktuel på grund af geografi og infrastruktur, og heller ikke pensionister flytter til Morsø fra andre kommuner (se figur 1 og figur 2).

Beskæftigelse og erhvervsudvikling

Ledigheden i Morsø Kommune har været lavere end gennemsnittet for Nordjylland i perioden 2006-2007, men efter krisens gennemslag i slutningen af 2008 er ledighedstallet for Morsø steget mere end for de øvrige kommuner bortset fra Læsø. Laveste ledighed blev nået i juli og august 2008 med en ledighedsprocent på kun 1,3, hvorefter tallet steg til 4,5 % i april 2009. Sæsonudsvingene i ledigheden er dog ikke store (se figur 4).

Primærsektoren og industrisektoren er relativt større målt i beskæftigelse i Morsø end i de øvrige nordjyske kommuner. Det giver så også servicesektoren en mindre tyngde end i det øvrige Nordjylland. De primære erhverv fylder hele 8,67 %, og det omfatter især landbrug, mens industrien har den største andel i en nordjysk sammenhæng med 33,84 % af beskæftigelsen. De store beskæftigelsesområder i industrien findes i grupperne føde- drikke og tobaksvarer, træ-, papir- og grafisk industri samt jern og metalindustrien, et mønster, som genfindes i de andre nordjyske kommuner bortset fra Læsø og Aalborg. I Morsø er desuden møbelindustrien et stort beskæftigelsesområde. Servicesektoren er som sagt mindre målt i beskæftigelse end i de øvrige nordjyske kommuner.

Videns- og oplevelsesøkonomi

Vidensintensiv service fylder mindre i Morsø (6,65 %) end i andre nordjyske kommuner, bortset fra Læsø. Heraf er kun 64% forretningsservice, hvilket også er meget lidt. Området ser dog ud til at være i vækst, idet beskæftigelsen inden for forretningsservice her steg med 6 % mellem 2006-2009, hvilket dog i sammenligning heller ikke er ret meget.

Oplevelseserhvervene fylder 7,42 % af beskæftigelsen og det er tæt på det nordjyske gennemsnit på 7.7 %. Hoteller og restauranter fylder 3 % af beskæftigelsen, hvilket betyder, at Morsøs turist-erhverv fylder en smule mere end i eksempelvis Thisted, Mariagerfjord og Brønderslev, men ikke så meget som i de mere turistorienterede kommuner som eksempelvis Jammerbugt og Frederikshavn. Området voksede svagt med 4 % fra 2006 til 2008. Det andet oplevelsesområde, nemlig gruppen foreninger, kultur og renovation repræsenterede 4,39 % af beskæftigelsen i 2008, men mistede mellem 2006 til 2009 hele 17,3 % af beskæftigelsen. Oplevelseserhvervene er med andre ord i kraftig tilbagegang i Morsø Kommune.

Uddannelsesniveau

Uddannelsesniveaut blandt de beskæftigede i Morsø Kommune er ikke særlig højt. Andelen af beskæftigede med udelukkende grundskole er 35,85 % og fraregnet Læsø er det rekord blandt de nordjyske kommuner. Under 40 % har en erhvervsuddannelse. Andelen af beskæftigede med længere videregående uddannelse er så lav som på Læsø og i Frederikshavn, nemlig 2,70 %. 14,79 % har kort eller mellemlang uddannelse, hvilket også er et lavt tal. Samlet set har kun Læsø lavere uddannelsesniveau end Morsø. Det betyder, at der kun er få vidensintensive arbejdspladser på Morsø, og at de unge, som tager af sted for at uddanne sig ikke i større omfang kommer tilbage til kommunen for at arbejde. Det betyder også at uddannelsesgrundlaget er spinkelt for vidensøkonomi og kultur-og oplevelsesøkonomisk udvikling (se figur 6, figur 7 og figur 9).

Opsummering

Morsø Kommune har en faldende befolkning og kan se frem til et fortsat fald fremover. Ledigheden er lav, men følger de danske konjunkturer. Industri og landbrug fylder meget i Morsø Kommune, og de traditionelle industrier dominerer. Som noget særligt har Morsø en stor møbelindustri. Vidensintensiv service fylder ikke meget og er ikke ret dynamisk, hvilket indikerer, at der hverken nu eller fremover vil være vidensintensive arbejdspladser til at tiltrække uddannede unge. Oplevelseerhvervene er i svag vækst med en vægt på turistrelaterede aktiviteter, hotel og restaurant, hvilket betyder en bevægelse mod mere sæsonpræget beskæftigelse. Foreninger og kultur var i frit fald som beskæftigelsesområde, og det betyder færre kreative arbejdspladser såvel som mindre oplevelsesudbud til borgere og turister. Uddannelsesniveaut blandt de beskæftigede er rekord lavt, hvilket er det samme som at der er få vidensarbejdspladser og mange ufaglærte arbejdspladser, og at der er få til at give kultur og oplevelsesområdet dynamik gennem efterspørgsel og kreativitet.

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdet planer og strategier

Planstrategien

Morsø Kommunes planstrategi omfatter perioden 2008 – 2013. Den præsenterer visioner og strategier for 5 områder, og kultur, fritid og oplevelser indgår som væsentlig del af fire af disse, hvor disse områder ses i en bosætnings-, såvel som en erhvervsudviklingsammenhæng. Det vil sige, at Morsø Kommunes tilgang til kultur, oplevelser og fritid er strategisk.

Under temaet 'det gode liv på Mors' formuleres målet om at tiltrække flere veluddannede til øen. Derfor skal der fokuseres på boligkvalitet, forstået som godt kultur- og fritidsliv, et godt bymiljø og gode jobmuligheder (s. 12). Kommunen skal brandes med temaer som naturværdier og gode sociale relationer. De billige boliger og væksten i pendleroplande vil potentielt skærpe interessen for at bosætte sig på Mors (s. 13), men disse faktorer kan ikke stå alene. I udviklingen af 'det gode liv' er det hensigten at skabe synergi mellem turismeudvikling og bosætning (s. 14).

Under temaet 'erhvervsudvikling, turisme og detailhandel' nævnes en styrkelse af oplevelsesøkonomi og turisme som et dynamisk vækstområde for fremtiden (s. 15). Der peges på en vækst i de brancher, hvor oplevelse er en del af produktet, og her tænkes blandt andet på landbrugsprodukter, fisk og skaldyr, og på Mors' identitet som Limfjordens spisekammer. Turisme og detailhandel skal være særlige fokusområder, og Mors skal kunne levere oplevelser med kvalitet (s. 16). I den forbindelse er det vigtigt at styrke den 'lokale fortælling om Mors' gennem projekter inden for kultur, sundhed, gastronomi og andet.

Vækstforums, Visit Danmarks og Regeringens strategier bringes ind som underbygning for denne linje: Vækstforum vil støtte udvikling af regionens turisterhverv og fremme udviklingen af nye oplevelseserhverv i krydsfeltet mellem turisme og bl.a. lokale fødevarer. Visit Denmark vil udvikle helårsturisme udenfor de større byer, og regeringen vil styrke kystturismen. Disse målsætninger ligger godt i tråd med visionerne på Mors (s. 17). Mors' bidrag til den regionale turistudvikling vil være 'Mors som destination for læring, udfoldelse, oplevelse og overnatning' (s. 17). Konkret vil Morsø Kommune arbejde med helårsturisme og erhvervsturisme, samarbejde og understøtte netværk, afklare øens profil som destination, udvikle nye overnatningsmuligheder, herunder udvikle lokalplaner for flere sommerhuse og feriecentre, indgå i regionale og tværkommunale netværk, involvere aktørerne fra landdistriktsarbejdet, og udvikle havneområdet i Nykøbing i sammenhæng med bymiljøet. Detailhandelsudvikling er en vigtig del af turismestrategien, og i denne sammenhæng er fokus på udvikling af Nykøbings funktioner og aktiviteter. Den skal blive en markant handelsby.

Under temaet 'vi skaber rammerne' er nøgleordene naturværdier og levende byer som rammer for det gode liv. Øens østlige del skal udvikles under overskriften 'gang i den', mens dens vestlige del udvikles under overskriften 'i ro og mag ved vandet'. Planlægningen foregår bl.a. med udgangspunkt i et Kulturatlas fra 2004, og kultur og fritid, natur, turisme og miljø er nøgleord (23).

Under temaet 'vi har meget at byde på' fokuseres på kultur, uddannelse og fritid. En vigtig ressource er det aktive foreningsliv og borgerdrevne initiativer på øen. Der bruges relativt få kommunale penge på kultur og fritidsområdet, som samtidig er et område, borgerne ønsker udviklet (25). Der skal derfor arbejdes konkret på synliggørelse af eksisterende tilbud, men disse skal

også udvikles videre fordi de antages at understøtte erhvervsudvikling og bosætning. Uddannelser udvikles i samarbejde med andre kommuner, så unge kan fastholdes på øen, og kulturpolitikken skal revideres. Kendte kunstnere skal medvirke til at synliggøre og vitalisere den kulturelle udvikling.

På Morsø Kommunes hjemmeside er indrettet en portal om kultur- og fritid i kommunen. En selvstændig del af forvaltningen med egen ledelse er indrettet til at tage sig af kultur og fritid med. Bibliotek, sportshal, kulturhus og vandrehjem refererer her til, og kultur og fritidsforvaltningen har et udbygget netværk med eksterne samarbejdspartnere, som især er foreninger, på kultur-, turisme- og fritidsområdet (www.morsoe.dk).

Opsummering

Kultur, fritid og oplevelser er begreber, som gennemsyrrer planstrategien for Morsø Kommune, og det er begreber som skal styrke bosætning og erhvervsudvikling. Kommunen er meget inspireret af vækstforum, Visit Denmark og Regeringen i sine formuleringer. Bosætning skal styrkes ved at udvikle boliger, bymiljøer og aktivitetsmuligheder, og det skal ske i synergi med turismeutviklingen, som man håber på bliver et dynamisk element i øens erhvervsudvikling, herunder detailhandelsudviklingen, fremover. Her er erhvervssturisme og helårsturisme i fokus. Det frivillige arbejde skal være det bærende, dog støttet af kommunen. Organisatorisk har kommunen indrettet en særlig afdeling for kultur og fritid, ligesom kommunen har etableret et netværk med de frivillige. Kommunens tilbud synliggøres i en kommunal internetportal.

Interviewundersøgelsen

Morsø Kommune er i stigende grad begyndt at arbejde strategisk med kultur, fritid og oplevelser, og markedsføring har fået langt større betydning. Et større projekt i den forbindelse er moler, og kommunen arbejder på at få molerklinerne på UNESCOs kulturarvsliste. (Hanklit er internationalt Geosite og er på den danske verdensarv (www.dueholmkloster.dk/moler_museet.htm)).

Kommunens arbejde med at udvikle kultur, oplevelser og fritid har været præget af en borgerinddragende proces. Der er udviklet pakkede oplevelser som f.eks. ridesti, ferieområde, glaspusteri og havn, eller forskningscentret med forskningsformidling om muslingeopdræt, smagning og spisning af muslinger. Det er hensigten at udvikle helårsturismekoncepter og sørge for, at gæster bliver lidt længere på øen.

Kommunen har udviklet en selvstændig turist og ferie strategi, men problemet er, at sæsonturismen giver dårlige jobs. Der kommer mere kompetente jobs ud af helårsturisme, som der derfor skal arbejdes med. Naturbeskyttelsesreglerne er imidlertid en bremse for at udnytte naturen mere langs kysten, hvilket ellers ville være attraktivt.

Molerklinerne på Nordmors med deres smukke formationer er udgangspunktet for en vision om at udvikle molerhavnen med byggeri af luksusboliger og feriehotel. Jesperhus med vandland og blomsterpark er en kendt attraktion, og der arbejdes med naturgenopretning ved Thissing Vig. De gamle færger ønskes også bevaret, og i det hele taget ønskes de gamle værdier bevaret.

En anden ide er at forbinde de 32 kirker på øen i en valfartsrute efter spansk forbillede. Der tilbydes desuden piratsafari, skaldyrsfestival og sælsafari på øen.

Der står mange forskellige aktører bag initiativerne, men turistforeningen og kommunen spiller en stor rolle. Der er også mange netværk, som kommunen gerne vil styrke. Kunstnerne er et aktiv, men lever meget som 'frie fugle'.

Beskæftigelsesmæssigt spiller Jesperhus en stor rolle med omkring 300 ansatte i sæsonen.

Der er hentet tilskud til oplevelsesprojekter fra Vækstforum (formidlingscenter om skaldyr), Visit Nordjylland (et projekt med navnet barsk og blidt), og flere EU-støttede projekter. For tiden udvikles et maritimt fokus i en bredere kommunal strategi, som kan vinkles op til regionale eller nationale strategier for at skaffe støtte til forskning, turisme eller beskæftigelse.

Synliggørelse af øen er en udfordring, og der er f.eks. etableret et ambassadørkorps på ti personer. Der har været kontakt til journalister, bl.a. på DSB bladet, men de store annoncekampagner er der ikke råd til.

Planstrategien er en vigtig ændring i kommunen. Oplevelsesøkonomien er ikke et selvstændigt område i strategien, men gennemsyrrer alt. Også i øens produktion afspejles oplevelsesøkonomien, f.eks. i Morsø Jernstøberi, som sælger ovne med fortællinger over hele verden.

SWOT analyse

De gode grunde til at bosætte sig i Morsø Kommune er havne- og fjordmiljøet, det gode detailhandelsmiljø og den kønne fjordby. Også den lokale åbenhed er et plus. Ulemperne er afstanden og den svage infrastruktur.

Der er ingen særlige grunde til at etablere virksomhed i Morsø Kommune, men alligevel er der mange iværksættere. Arbejdskraft er til stede, men afstanden er et stort problem.

Opsummering

Morsø Kommune arbejder i stigende grad med kultur, fritid og oplevelser, og har også udviklet en turist- og feriestrategi. Hovedaktørerne er kommunen og turistforeningen, men det forsøges med borgerinddragelse. Kommunen har hentet tilskud fra forskellige sider, Vækstforum, Visit Nordjylland og EU. Synliggørelse er et fokus, men er dyrt. Der er etableret et ambassadørkorps. Øen rummer gode bosætningspotentialer, men afstanden og infrastrukturen er et stort problem.

Fremtidsperspektiv

Affolkningen af øen er den største trussel mod velfærd og udvikling på øen. Dertil kommer det lave uddannelsesniveau. Geografien er en væsentlig barriere for at ændre denne udvikling. Turisme som erhvervsområde fylder ikke meget i beskæftigelsen, men kan tjene som anledning til en kvalitetsudvikling af bymiljø, naturmiljø, kultur og fritidstilbud. Dermed kan skabes den synergi, som planstrategien omtaler, og øens attraktionsværdi som bosætningskommune kan øges. Basisområder som uddannelse og erhvervsservice skal imidlertid også mere i fokus, og selv oplevelsesøkonomien, som der tales meget om i planstrategien, befinder sig rent faktisk på et lavt niveau, som har plads til forbedring.

2.9 Vesthimmerland Kommune

[efter <http://www.rn.dk>]

Havnen i Løgstør

Foto: www.visitvesthimmerland.dk

Geografi

Indledning

Vesthimmerland Kommune er beliggende i den sydlige del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Aalborg og Rebild kommuner.

Sammenlægning

Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Aars, Løgstør, Aalestrup (del af) og Farsø Kommune.

Byressourcer

Kommunens service- og kulturtilbud har en god bredde. På kultursiden er års fremtrædende med bybilledet præget af skulpturer og arkitektur af kunstneren Per Kirkeby og Løgstør har ifølge undersøgelser vurderet højt mht. byen udseende. På fritidsdelen findes over 120 idrætsforeninger i kommunen (KL, 2006).

Natur- og landskabelige ressourcer

Landskabelige ressourcer består af skov, kuperet terræn, strand og fjordmiljø. Beliggenheden giver kommunen gode havnemiljøer og gode bademuligheder. Dette har muliggjort opførelsen af bl.a. Rønbjerg feriecenter.

Historiske kvaliteter

Af kommunens større byer har især Løgstør gjort sig bemærket med fremtrædende historiske kvaliteter som i undersøgelser viser at Løgstør ligger højt på listen (Rubin, 2003)

Tilgængelighed

I kommunens infrastruktur indgår landevej samt busforbindelse.

Folketal

Folketallet pr. 22.12.2008 var på ca. 37.500 og befolkningstætheden er på 49 indbyggere pr. km².
[www.vesthimmerland.dk]

Udvikling

Demografi og bosætning

Vesthimmerlands Kommune er i en positiv demografisk udvikling. Fra 2005 til 2009 er befolkningen vokset fra 37.840 personer til 38.495 personer. Det er en tilvækst på 655 personer eller 1,7 % på 4 år. Befolkningstilvæksten skyldes en nettotilflytning af borgere fra andre kommuner, især fra Aalborg Kommune, men også fra for eksempel Rebild. De unge mellem 18 til 30 søger ganske vist til Aalborg for at uddanne sig, mens en tilsvarende aldersgruppe flytter til Vesthimmerland fra Aalborg for at etablere sig, fristet af de billigere boliger.

Der er derimod negativ naturlig befolkningstilvækst i kommunen, hvilket betyder, at der fødes færre børn i kommunen end der dør. Den negative naturlige tilvækst mindskes imidlertid år for år og var i 2008 kun på 20 personer. (Statistikbanken). Dette skal ses i sammenhæng med tilflytningen af unge familier.

Vesthimmerlands Kommune er 7. største kommune i Nordjylland, omtrent på størrelse med Jammerbugt Kommune. Den er en af de 6 kommuner, der har haft befolkningsfremgang op til 2009 og en af de 5 nordjyske kommuner, som kan forventes at vokse befolkningsmæssigt frem til 2040. Det kan ses i sammenhæng med nærheden til Aalborg og dermed muligheden for at udvikle sig til bosætningskommune for folk med arbejde i Aalborg. Befolkningsfremskrivningen for Vesthimmerlands Kommune er imidlertid en smule negativ mellem 2009 til 2017, hvorefter den forventes at blive positiv (se figur 1 og figur 2).

Beskæftigelse og erhvervsudvikling

Ledigheden i Vesthimmerland ligger på et lavt niveau i en nordjysk sammenligning, og kommunen har oplevet faldende ledighed i en årrække. Fra 3,7 % fuldtidsledige af arbejdsstyrken i gennemsnit i 2006 til 1,1 % i august 2008, som var det laveste. I 2009 er ledigheden steget til 2006 niveau med 3,9 % fuldtidsledige i april 2009. Der er næsten ingen sæsonudsving i ledighedstallene (se figur 4).

Primærsektoren har en stor andel af beskæftigelsen i Vesthimmerland, med landbrug som den største (7,68 %). Industrien beskæftiger ligeledes en stor andel, nemlig 32,27 %, hvilket bringer Vesthimmerland i toppen sammen med Thisted og Morsø, som også har en meget stor industri-beskæftigelse. Inden for industri er det kategorien føde- drikke- og tobaksvarer, træ papir og grafisk industri samt især jern og metalindustrien (9,91 %), som har stor andel af beskæftigelsen. Det betyder selvfølgelig, at servicesektoren er tilsvarende mindre, nemlig 59,5 %. Det er især offentlige institutioner, som bidrager til beskæftigelsen inden for service.

Videns- og oplevelsesøkonomi

Vidensintensive serviceerhverv findes også i Vesthimmerlands Kommune, hvor forretningsser-vice og finansiering og forsikring tilsammen udgjorde godt 8 % af beskæftigelsen i 2008. Begge områder voksede 2006-2008 (Statistikbanken).

Oplevelsesorienterede erhverv (hoteller og restauranter samt gruppen foreninger, kultur og renovation) udgjorde i 2008 6,07 % af beskæftigelsen i Vesthimmerlands Kommune. Dermed har Vesthimmerlands Kommune den relativ mindste oplevelsesorienterede sektor af blandt de 11 nordjyske kommuner. Hoteller og restauranter voksede svagt 2006-2008, mens gruppen foreninger, kultur og renovation faldt med knap 5 % fra 2006-2008 (statistikbanken). Dette afspejler en svag stigning i turismen og en reduktion af det generelle kulturudbud.

Uddannelse

Uddannelsesniveaet blandt de beskæftigede i kommunen er ikke særlig højt. En tredjedel har kun grundskolen med i bagagen, hvilket placerer Vesthimmerland i den 'tunge ende' sammen med Thisted, Rebild, Morsø og Læsø. 39 % har en afslutning fra en erhvervsskole, hvilket er mindre end de fleste øvrige kommuner. Kun godt 2 % har en lang videregående uddannelse, hvilket er bundrekord blandt nordjyske kommuner, mens 17 % har en kort eller mellemlang ud-dannelse. Denne uddannelsesprofil betyder, at kun ganske få af de unge, som tager til bl.a. Aal-borg for at uddanne sig videre, vender tilbage til Vesthimmerlands Kommune som kloge hoveder til gavn for udviklingen. Kommunen huser altså ikke mange videnstunge job (se figur 6, figur 7 og figur 9).

Opsummering

Opsummerende kan man sige, at Vesthimmerland er en kommune præget af traditionelle er-hverv, med landbrug og traditionelle industrier i centrum. Kommunen er i en moderat demogra-fisk fremgang, også på længere sigt, og kommunen er præget af en høj beskæftigelse. Service-sektoren er lille, men vidensservice er i positiv vækst. Oplevelseserhvervene spiller ikke nogen stor rolle, og er trods en lille turistrelateret fremgang, i samlet tilbagegang. Med et lavt samlet uddannelsesniveau hos de beskæftigede er det spørgsmålet, om der består et skisma mellem bor-gernes, turisternes og de potentielle tilflytteres behov for og ønsker til kultur, fritid og oplevelser, som kommunen må tage udgangspunkt i sin strategi.

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdets planer af strategier

Planstrategien

Vesthimmerlands Kommune ser i sin planstrategi 2007 (www.vestehimmaland.dk) et blomstrende kulturliv som fremmende for innovation, oplevelse, kreativitet og dermed økonomisk vækst – for at fastholde og tiltrække borgere, erhvervsliv og besøgende (s. 24). Denne strategiske rolle for kulturlivet gør det dermed til en væsentlig parameter i kommunens strategi for at gøre Vesthimmerland til en attraktiv bosætningskommune. Visionen er, at Vesthimmerland sammen med det øvrige Nordjylland skal kunne deltage i fremtidens videns- og oplevelsessamfund (s. 24).

For at nå dette skal kultur og fritidslivet udbygges. Realiseringen af musikhuset i Aars, som blev indviet i 2008 er det vigtigste tiltage i denne strategi, men derudover skal kultur- og fritidslivet støttes aktivt af kommunen. Der er for dette arbejde lavet en kortlægning af kultur- og fritidsfaciliteterne i Vesthimmerlands Kommune (s. 23). Af andre eksisterende kulturinstitutioner fremhæves i strategien Vesthimmerlands Kunstskele, Ranum Kunstskele, Kimbrergarden og Løgstørgarden (samspil for unge), biografer i de tre største byer, samt mange gallerier og kunsthåndværkere. De frivillige organisationer, som der er mange af i kommunen, skal spille en stor rolle i realiseringen af denne vision.

Naturen skal også inddrages i strategien, og derfor foreslås det, at skabe forbedret tilgængelighed til de natur- og rekreative områder, kommunen har at byde på. Her er således opregnet 138 permanente attraktioner og aktiviteter.

Vesthimmerlands Kommune har traditionelt turisme i forbindelse med fjorden, hvor der er sommerhusområder men kunne godt udvikle turistaktiviteter som vandreture og lystfiskeri (s. 27). Meget kendt er Rønbjerg feriecenter. Man ser i kommunen et uudnyttet potentiale for turismeudvikling som lokalt erhverv (s. 28). Der skal kunne tilbydes såvel oplevelsesferier med wellness og afslapning som autentiske kultur- og landsbymiljøer.

Vesthimmerlands Kommune vil supplere egne midler ved at henvende sig både til EU's mål 2 og til Kulturministeriets kulturaftaleprogram.

Vesthimmerlands Kommune har udviklet særlige informationsportaler for kultur og fritidsområdet og for turistområdet og har en særlig kultur- og fritidsforvaltning (siden 1.1.2007), som tager sig af fritidstilbud, idrætsanlæg og haller, teater og biografer, museer, musikskoler, biblioteker, foreningsliv, landsbyer og landsbyudvalg, folkeoplysning og folkeoplysningsudvalg (vesthimmerland.dk).

Opsummering

Vesthimmerlands Kommune vil være en attraktiv bosætningskommune og lægger derfor stor vægt på en udbygning af kultur- og fritidslivet. Kommunen vil med egne ord deltage i oplevelsessamfundet og tiltrække borgere og turister. Et redskab i arbejdet er en kulturkortlægning og synliggørelse af eksisterende tilbud, støtte til frivillige, projektansøgninger og etablering af en særlig kultur og fritidsforvaltning.

Interviewundersøgelsen

Hjertet i arbejdet med kultur og fritidsområdet er, at det bygger på frivillige mennesker, dvs. de ca 140 foreninger og ildsjælene. Kommunen ligger i hjertet af 'Foreningsdanmark' og det er en meget vigtig ressource for udviklingen. Mange kulturelle aktiviteter stammer fra før kommunesammenlægningen, og en samlet politik for kultur og fritidsområdet er først under udarbejdelse.

På turistområdet udvikles der en politik hen mod sommeren 2009, og der samarbejdes inden for Region Aalborg samarbejdet for at kunne lave markedsføring i større stil. Der er ret forskellige interesser knyttet til turismeudviklingen, hvor erhvervsinteresser ikke nødvendigvis falder sammen med de lokale interesser og ressourcer som f.eks. det lille dukkehjem, der vises frem. En vigtig ressource i kommunen er kulturarven i form af mange gravhøje og 12 museer er et særsyn. Arbejdet med at markedsføre kommunen vanskeliggøres af, at den mangler et brand, en identitet eller nogle kerneværdier.

De vigtigste nye projekter i Vesthimmerlands Kommune er

- 'Oplev Vesthimmerland', som er en aktivitetsdag som markedsfører kommunen overfor potentielle tilflyttere (fra 2009),
- Træskibssejladser og
- Muslingefestivalen (fra 2005) og
- Middelalderdagene på Vitskøl Kloster (fra 2007).
- Det er også vigtigt, at kommunen som noget nyt har afsat et selvstændigt budget til kultur og fritid.s

SWOT analyse

Der er mange gode grunde til at bosætte sig i Vesthimmerlands Kommune er, at den offentlige service for børn og ældre er rigtig god, og der er gode billige huse. Naturen er vigtig, her er fred og ro, og Hvalpsund er blevet stedet for 'det grå guld'. Og endelig den lokale kultur: folk er solide og troværdige. Og her er god beskæftigelse.

Ulemperne ved at bo i Vesthimmerlands Kommune er afstanden til Aalborg og få unge mennesker i alderen 20-35.

Den bedste grund til at etablere virksomhed i Vesthimmerlands Kommune er, at der er arbejdskraft. Ulemperne er, at uddannelsesniveaulet er lavt, fordi de unge rejser ud og vender ikke tilbage. Der mangler altså veluddannet arbejdskraft.

Opsummering

Frivilliges indsats har været kernen i udvikling af kultur- og fritidsområdet, men med et nyt kommunalt budget på området er der mulighed for at gå ind og løfte området. Der har ikke været nogen nye større initiativer siden kommunesammenlægningen. Kommunen har alligevel meget at tilbyde tilflyttere. Manglen på unge og uddannede er kommunens største problem.

Fremtidsperspektiv

Vesthimmerlands Kommune har positiv demografisk vækst og positiv nettotilflytning, men fraflytning af unge og uddannede. Dette er potentielt den største trussel mod kommunes erhvervs-mæssige og befolkningsmæssige udvikling og gør kommunen sårbar overfor konkurrence fra andre mere velprofilerede kommuner. Kultur og fritid skal derfor udvikles strategisk, men selv om planstrategien i ord lægger meget vægt på dette område, er der en fare for, at kommunen bruger 'foreningsdanmark' som sovepude i stedet for selv at løfte opgaverne. På den anden side er der mange potentialer af historisk, kulturel og naturmæssig art, og der er organisatorisk sat fokus på området med en selvstændig afdeling. Spørgsmålet er, om kommunen kan finde den rigtige balance mellem fritids- og kulturudbud for borgerne på den ene side og turistattraktionerne på den anden. Indtil nu ser balancen ud til at være til fordel for turisme.

2.10 Rebild Kommune

[efter <http://www.rn.dk>]

Støvring i Rebild Kommune
Foto: Rikke Krogh

Geografi

Indledning

Rebild Kommune er beliggende i den sydlige del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Aalborg, Vesthimmerland og Mariagerfjord kommuner.

Sammenlægning

Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Støvring, Nørager (del af) og Skørping kommuner.

Byressourcer

Undersøgelser viser at Skørping by ligger højt mht. bredde i service- og kulturudbud, desuden vinder byen også på sit udseende. Også Nørager ligger godt mht. byens udseende. Nørager og Støvring ligger lidt lavere mht. bredde i service- og kulturtilbud (Rubin, 2003).

Natur- og landskabelige ressourcer

Kommunen er kendt for sin smukke og varierede natur og de landskabelige ressourcer består af skov og kuperet terræn hvor specielt Rold skov og Rebild bakker er eftertragtede naturområder. De rummer bl.a. Danmarks største og vandrigeste naturlige kilder. Desuden findes Store Økssø og Lindenberg Å og adskillige vandrestier rundt i naturen.

Historiske kvaliteter

Undersøgelser viser at ingen af de 3 større byer, Støvring, Skørping eller Nørager rummer større fremtrædende historiske kvaliteter.

Tilgængelighed

Kommunens infrastrukturer rummer motorvej, togforbindelse samt busforbindelse.

Folketal

Folketallet er 28.900 og befolkningstætheden er 46 indbyggere pr.km² [www.rm.dk]

Udvikling

Demografi og bosætning

Rebild Kommune har en positiv demografisk vækst. Fra 2005 til 2009 steg folketallet fra 28.378 til 28.900 personer. Det er en stigning på 522 personer eller 1,84 % over 4 år. Væksten skyldes den naturlige befolkningstilvækst, idet der fødes flere nye borgere, end der dør, og i 2008 var overskuddet på 108. Derimod er nettotilflytningen i de senere år gået fra positiv til negativ med en tilflytning på 1520 personer men en fraflytning på 1624 personer i 2008 (Statistikbanken). Der er især de unge mellem 16 til 35 år, som fraflytter kommunen. De flytter til Aalborg og Mariagerfjord kommuner (Hadsund og Hobro) for at uddanne sig. Tilflytterne er især unge mennesker mellem 20 til 35 år fra Aalborg, som søger et grønt og billigere sted at etablere sig. Det er også baggrunden for den positive naturlige demografiske vækst. Rebild Kommune fungerer således som bosætningskommune for pendlere til Aalborg. Fremover ventes folketallet at være svagt stigende med et forventet folketal på 31,817 i 2040.

Rebild Kommune er kommunens tredje mindste målt i folketal. Den er en af de seks kommuner, der har haft stigende folketal op til 2009, og er også den af de fem vækstkommuner, som kan forvente den højeste befolkningstilvækst op til 2040, nemlig hele 10 % over hele perioden 2009-2040 (Statistikbanken) (se figur 1 og figur 2).

Beskæftigelse og erhvervsudvikling

Ledigheden i Rebild Kommune ligger i den lave ende i en nordjysk sammenhæng, og beskæftigelsen i kommunen er ikke særlig sæsonafhængig. Fra et niveau på 5,7 % i januar 2006 faldt ledigheden helt ned til 0,9 % i sommeren 2008. Herefter er krisen slået gradvist igennem men Rebild har pt. regionens næstlaveste ledighed, nemlig 3,8 (april 2009) %, hvilket nok hænger sammen med, at de omkringliggende kommuners arbejdsmarked er let tilgængelige for borgerne i Rebild (se figur 4).

De primære erhverv fylder meget i beskæftigelsen i Rebild Kommune nemlig 7,58 %. Også industrien vejer tungt med 27,43 % af beskæftigelsen, mens servicesektoren er forholdsvis lille i kommunen med 65 % af beskæftigelsen. I erhvervsstrukturen fylder de traditionelle erhverv me-

get. Gruppen føde-drikke og tobaksvarer dækker 3,23 % af kommunens beskæftigelse og jern- og metalindustriene dækker næsten 10 %.

Videns- og oplevelsesøkonomi

Inden for servicesektoren er området vidensservice veludviklet, og et større beskæftigelsesområde, end det er i de øvrige kommuner bortset fra Aalborg, nemlig 9,73 %. Området er også i dynamisk vækst, idet beskæftigelsen i både finansiering og forsikring og forretningservice voksede med over 11 % mellem 2006 til 2008.

Oplevelseserhvervene er ikke særlig udviklede i Rebild Kommune. De dækkede i 2008 6,45 % af beskæftigelsen. Både de turistrelaterede områder hotel og restaurant samt foreninger, kultur og renovation lå i den beskæftigelsesmæssigt lave ende i en nordjysk sammenhæng, med hhv. 2,73 og 3,72 % af beskæftigelsen. Imidlertid steg beskæftigelsen i gruppen af hoteller og restauranter hele 17,5 % mellem 2006 og 2008, mens der ikke var nogen ændringer i gruppen foreninger, kultur og renovation i perioden (Statistikbanken). Det vil sige, at der er kommet lidt mere gang i turisterhvervene i Rebild Kommune, men ikke i andre oplevelsesøkonomiske erhvervsaktiviteter.

Uddannelse

Uddannelsesniveaut blandt de beskæftigede i Rebild Kommune er højere end i de øvrige nordjyske kommuner bortset fra Aalborg. Kun 28,29 af de beskæftigede har udelukkende grundskolen med i bagagen, knap 38 % har erhvervsskole, hvilket er næstlaveste andel i Nordjylland, mens mange har en kort eller mellemlang uddannelse (19,77 %) og en lang videregående uddannelse (6,57 %). Der er altså et generelt højere uddannelsesniveau og dermed langt flere vidensarbejdspladser i Rebild Kommune end i de øvrige kommuner udenfor Aalborg (se figur 6, figur 7 og figur 9).

Opsummering

Opsummerende er Rebild Kommune i en positiv demografisk udvikling, og under erhvervsmæssig omstilling i retning af vidensbaserede beskæftigelsesområder og mere turisme. Den overordnede erhvervsstruktur er dog fortsat domineret af landbrug, skovbrug og industri. Uddannelsesniveaut er højt i en nordjysk sammenhæng. Nærheden til Aalborg og andre nabobyer betyder meget, både demografisk, beskæftigelsesmæssigt og uddannelsesmæssigt for kommunens udvikling. Det kan dog også være, at nærheden til Aalborg bremser udviklingen af de ikke turismebaserede oplevelseserhverv.

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdetets planer og strategier

Planstrategien

Rebild Kommunes planstrategi er fra april 2007. Hovedtemaerne i strategien er bosætning, erhverv og turisme, kultur, fritid og sundhed samt lokal agenda 21. Planstrategien reflekterer regionale og globale sammenhænge og udviklingstendenser og definerer Rebild Kommunes situation og udviklingsmuligheder i forhold til disse. Den overordnede strategi er at være den mest attraktive bosætningskommune i området, fremme erhvervsudvikling baseret på den attraktive geogra-

fiske placering tæt ved motorvej og regionalt center, udvikle rammerne for kultur- og fritidslivet i kommunen gennem nye partnerskaber og organisationsformer, samt udbygge og bevare kommunens naturkvaliteter (s. 6-7).

I forhold til bosætning skal bykvaliteterne og servicen udbygges i byerne. I landsbyerne skal naturværdier og kulturværdier bevares og udvikles, med henblik på et varieret udbud af attraktive bomiljøer. Naturværdierne skal fortsat være kommunens vigtigste trækplaster.

Kultur og fritid skal udvikles for at tilbyde borgerne oplevelser og muligheder for selvrealisering (s. 18). Tilbuddene skal være konkurrencedygtige, let tilgængelige, fleksible i forhold til individuelle ønsker. Som led i dette arbejde har Rebild Kommune i forbindelse med planstrategien lavet en kortlægning af aktiviteter og faciliteter i kommunen. Kortlægningen viser, at der er et rigt og varieret udbud inden for kultur og fritidslivet (s. 23). Som noget særligt har kommunen en Kulturskole med undervisning i mange kunstarter og en Naturskole i relation til skoven. Der foregår flere kendte festivaler som 4. julifesten og Opera i Rebild. Der er et spillemandsmuseum og aktive kunstforeninger samt mange kunstnere og kunsthåndværkere. Den kendte Kulturstation i Skørping danner rammen om flere teateraktiviteter og dilettantgrupper. Foreningslivet er alt i alt ret aktivt inden for såvel kultur og idræt. Der er imidlertid et behov for større tyngde og variation i kultur- og fritidstilbudene (s. 23), hvilket jo nok skyldes, at det hovedsageligt bæres af frivillige. Planstrategiens forslag er at udbygge faciliteterne, finde nye samarbejdsformer med de frivillige og at få erhvervslivet med til at bære fyrtårnsprojekter igennem (s. 23).

Herlighedsværdierne skal også trække udviklingen i de øvrige områder, virksomheder, videninstitutioner, arbejdskraft og turister. Der siges at være et uudnyttet potentiale for vækst og udvikling af turismen. Der er med andre ord behov for produktudvikling på området i retning af oplevelsestilbud af kultur, aktiviteter og wellness, autenticitet og individuel betjening. I turistudviklingen anses naturværdierne som den vigtigste ressource, men der skal bygges nogle oplevelsescentre i relation til naturattraktionerne, og turistområdet skal i det hele taget professionaliseres.

Rebild Kommune indgår i Aalborg Samarbejdet, det regionale vækstforum og i Aalborg Commitments. Der er udviklet en kultur og fritidspolitik, der er offentliggjort i december 2007 med fokus på borgernes trivsel og aktive deltagelse. Som konsekvens af planstrategien er der etableret en fyrtårnspulje. Der er også etableret en selvstændig kultur- og fritidsafdeling i kommunen med egen ledelse, hjemmeside og webbaseret kultur og naturkalender, hvilket alt sammen indikerer, at området er blevet tildelt høj status i kommunens arbejde og organisation.

Opsummering

Planstrategien i Rebild Kommune betragter således udvikling og udbud af oplevelser som strategisk vigtige for bosætning og turisme såvel som for den øvrige erhvervsudvikling. Sigtet med oplevelsesplanlægningen er meget bredt, men for den eksterne synlighed skyld vil fyrtårnsprojekter blive fremmet.

Interviewundersøgelsen

Der er efter kommunesammenlægningen kommet en stigende opmærksomhed omkring oplevelsesøkonomi som en faktor, der har betydning for bosætning og udvikling. Man er også opmærksom på, at der er et økonomisk potentiale i det som forretningsgrundlag. Baggrunden er den generelle samfundsudvikling, hvor folk har tid og råd til at søge oplevelser. Interviewpersonen har selv medvirket til at få oplevelsesøkonomi på den kommunale dagsorden.

I det tværkommunale samarbejde indgår oplevelsesøkonomi også. Der har vi en oplevelsesøkonomisk handlingsplan. Der er en erhvervsøjle og en turismesøjle. I Rebild Kommune er etableret Rebild Events (en organisation, som udvikler et koncept og en strategi for en oplevelsesøkonomisk satsning i relation til Rebildaktiviteterne). De eksisterende events, Rebild Festen og Opera i Bakkerne skal udvides og nye events udvikles. Der er svært. Men kommunens navn er i sig selv et godt brand!

Det var ikke et tilfælde, at man ved kommunesammenlægningen valgte, at der skulle være fokus på kultur og fritid. Dels er det godt for borgerne, og dels er det et udviklingsparameter, et tiltrækningsparameter, som kommunen nu arbejder målrettet på at udvikle. Der er en politisk afklaring på dette felt.

Et nyt kulturhus til 40-50 mio. kr. er ude i licitation. Der er også et projekt om et formidlings og oplevelsescenter i Rebild under udvikling. Naturen er udgangspunkt for ideer og projekter, f.eks. Kalk og Kilder – Rebild har nogle af Europas mest vandrige kilder. Teknologien kan hjælpe til naturformidling, f.eks. er der en ide til at placere web kameraer ved høgereder eller hos krondyrene. Mange mennesker går tur i skoven, men det er en udfordring at finde ud af, hvordan der skabes økonomi ud af det? Der må findes nogle kommercialiseringsmuligheder, så oplevelsen indbringer penge.

Der har været samlet en tænketank til at generere ideer, og der blev blandt andet foreslået 'country i Rebild', flere services for turister, udvikling af nye naturarealer. Selv om der allerede var mange faciliteter før kommunesammenlægningen er flere ved at komme til, f.eks. i Støvring.

Der blev for nogle år siden udarbejdet en turismeprofil, som viste at familieoplevelser og det stille og eftertænksomme er det, som vi kan tilbyde. Natteliv har vi ikke noget af.

I lokalplanerne afsætter vi arealer til faciliteter, men der er begrænsning på, hvor meget vi kan udnytte skoven, som er fredet. EU støtte er blevet tildelt i forbindelse med hoteletablering (Comwell hotels). I markedsføringen vil man gerne bruge 'det gode eksempel' i stedet for traditionel markedsføring. Beboerne og de kommunalt ansatte skal være ambassadører.

Der er lavet en bosætningsanalyse, som viser, at positivt omdømme, gode tilbud til borgerne og naturen er de vigtigste grunde til at bosætte sig. Konkret betyder det, at der skal være meget god adgang til naturen samt at infrastrukturen skal være god, og der står Rebild Kommune allerede godt med 28 km motorvej og jernbanen. Dog er øst-vest akse lang ringere betjent end nord-syd akse.

Der er mange foreninger i kommunen. Kommunen giver en beskedent støtte men får en stor kontakthold med hele frivillighedslivet. I øvrigt er kommunen ikke kommet så meget længere end man var fem år tilbage.

Men den nye udvikling kan f.eks. ses med Rebild Kulturcenter, som er på vej og Oplevelsescenter Rebild. Men ellers er der fortsat Kulturstationen i Skørping og navnet Rebild som symboler. Etableringen af Rebild Events, etablering af Kulturcenter Støvring og så den oplevelsesøkonomiske handlingsplan i Aalborg Samarbejdet er typiske eksempler på, hvordan der arbejdes med oplevelsesøkonomi i kommunen. Oplevelsesøkonomi kommer til at fylde mere, men profilen bliver inden for aktiviteter i naturen og så udvikling af følgeindustrier ifht. turistservices og f.eks. lokale fødevarer.

SWOT-analyse

Der er gode grunde til at bosætte sig i Rebild Kommune, nemlig gode faciliteter, naturen og god tilgængelighed, mens Aalborgs udbud er en konkurrent, som trækker i den anden retning.

Erhvervslokalisering kan støttes af et højt uddannelsesniveau, god tilgængelighed, plads og en erhvervsvenlig kommune. Imod etablering kunne tale, at grundene er relativt dyre og at den højt specialiserede arbejdskraft ikke findes her.

Opsummering

Oplevelsesøkonomi er kommet i fokus efter kommunesammenlægningen, og der investeres i nye faciliteter. Foreningerne er rygraden i arbejdet og kultur- og fritid det vigtigste felt. Dog er der stor interesse for en større grad af kommercialisering i forbindelse med turismerelaterede services og lokale produkter.

Fremtidsperspektiv

Med Rebild Kommunes centrale placering og gode tilgængelighed er der ikke nogen nødvendig sammenhæng mellem demografisk og erhvervsmæssig udvikling, da pendling ikke er noget problem. Begge dele udviser en positiv udvikling. Men man kan nok med rimelighed sige, at der består en sammenhæng mellem det relativt høje uddannelsesniveau på den ene side og væksten i vidensbaserede serviceerhverv på den anden side. Også den store aktivitet inden for det ikke kommercielle frivillige kultur- og foreningsliv på den anden side kan ses i den sammenhæng. Rebild forener på den måde landkommunens foreningstraditioner med bykommunens erhvervsudvikling og service på en måde, og den mix tiltrækker nye borgere til kommunen. Rebild Kommune arbejder målrettet strategisk med oplevelsesøkonomi som øget steds kvalitet for borgerne, men drømmer samtidig at få del i turismeudviklingen. Spørgsmålet er, om der i strategien stilles for store forventninger til potentialerne i frivilligheden og det private iværksætteri? Et andet spørgsmål er, om et større antal (lavt kvalificerede og sæsonbetonede) jobs inden for turisme er ønskeligt i en kommune med ellers højt uddannelsesniveau?

2.11 Mariagerfjord Kommune

[efter <http://www.rn.dk>]

Torv i Hobro
Foto: Rikke Krogh

Geografi

Indledning

Mariagerfjord Kommune er beliggende i den sydligste del af Region Nordjylland og kommunen grænser op til Rebild Kommune.

Sammenlægning

Kommunen er dannet ved sammenlægning af tidligere Mariager (del af), Arden, Hadsund, Aalestrup (del af), Nørager (del af) og Hobro kommuner.

Byressourcer

Undersøgelser viser at bredde i kultur- og serviceudbud især ligger højt i Hobro og Hadsund og lidt lavere i Arden og lavest i Nørager. Dog er både Hobro, Hadsund og Nørager højst placeret hvad angår byernes udseende (Rubin, 2003)

Natur- og landskabelige kvaliteter

Kommunens landskabelige ressourcer indeholder skov, kuperet terræn, kystlinje samt fjordmiljø. Her bl.a. Rold Skov, strand mod øst og Mariager Fjord.

Historiske kvaliteter

Af historiske kvaliteter viser undersøgelser at især Hobro træder frem (Rubin, 2003) hvor det rent kulturhistorisk kan fremhæves at Fyrkat ved Hobro er et vigtigt element men også historier omkring Rold Skov kan vurderes som en del af kommunens historiske kvalitet.

Tilgængelighed

Kommunens infrastruktur består af motorvej, tog - og busforbindelse til landsdelen samt nærliggende byer.

Folketal

Folketallet er 42.762 og befolkningstæthed på 59 indbyggere pr.km² [www.rn.dk]

Udvikling

Demografi og bosætning

Mariagerfjord Kommune har positiv demografisk tilvækst. Fra 2005 til 2009 steg befolkningstallet fra 42.106 borgere til 42.762 borgere i kommunen. Det er en stigning på 656 personer eller 1,6 % over 4 år. Tilvæksten skyldes ikke den naturlige befolkningstilvækst, som er svagt negativ med et underskud på 58 personer i 2008. Tilflytningen til kommunen har derimod været positiv med et overskud på hele 198 personer i 2007, som dog blev vendt til underskud i 2008. Tilflyttere kommer især fra Aalborg, Århus og Rebild kommuner. Det er unge familier (20-35år) fra Aalborg og Århus, som flytter til, mens tilflyttere fra Rebild Kommune spreder sig over flere aldersgrupper (Statistikbanken). Det er de unge mellem 16-30 år, som flytter fra Mariagerfjord Kommune for at uddanne sig i Aalborg og Århus. Der er desuden mange yngre mennesker fra Mariagerfjord, som flytter til Rebild (Statistikbanken). Mariagerfjord Kommune fungerer således som bosætningskommune, hvilket muliggøres af den gode infrastruktur i nord- sydgående retning. Samtidig mister kommunen også mange unge til de samme byer.

Mariagerfjord Kommune er Nordjyllands femte største kommune målt i befolkningstal. Det er en af seks kommuner med positiv demografisk vækst, og også en af fem kommuner med udsigt til fortsat demografisk vækst. I 2040 skulle befolkningstallet således være oppe på 45.685 personer, hvilket er knap 7 % personer flere mennesker end i dag (se figur 1 og figur 2).

Beskæftigelse og erhvervsudvikling

Ledigheden i Mariagerfjord Kommune ligger under gennemsnittet for nordjyske kommuner, og den har kun svage sæsonudsving. Den har været nedadgående i løbet af højkonjunktoren fra 5,7 % i januar 2006 til 1,2 i juli 2008. Vendingen kom på linje med de øvrige kommuner i august-september 2008, hvorefter ledigheden i Mariagerfjord Kommune steg forholdsvis kraftigt, se figur 4.

I Mariagerfjord Kommune er der forholdsvis lille vægt på de primære erhverv, som kun dækker 6,29 % af beskæftigelsen. Til gengæld fylder industrien meget, nemlig 29,08 % af beskæftigelsen.

sen. Servicesektoren er forholdsvis lille, med 64,63 %. Blandt industrierne er det de traditionelle brancher, som dominerer, nemlig gruppen føde- drikkevarer og tobak med 3,69 % af beskæftigelsen og jern og metal med hele 10,18 % af beskæftigelsen.

Videns- og oplevelsesøkonomi

Inden for serviceerhvervene er vidensservice veludviklet. Disse erhverv fylder 8,55 % af beskæftigelsen, hvoraf størstedelen, nemlig 6,46 % består af forretningsservice. Forretningsservice øgede sin beskæftigelse med 6,78 % fra 2006 til 2008, mens forsikring og finansiering næsten ikke ændrede sig. Oplevelseserhvervene er endnu ikke særlig veludviklede og fylder kun 6,24 % af beskæftigelsen. Disse er til gengæld i vækst og øger derved deres betydning i beskæftigelsen. Området foreninger, kultur og renovation voksede med 4,6 % i alt mellem 2006 og 2008, mens hoteller og restauranter øgede beskæftigelsen med over 11 % i 2-års perioden. Der er altså en betydelig dynamik i de nye videnserhverv og endnu mere i de turistrelaterede oplevelseserhverv.

Uddannelse

Uddannelsesniveaet er forholdsvis høj i Mariagerfjord Kommune blandt de beskæftigede. Ganske vist har 30,56 % af de beskæftigede kun grundskolen som uddannelsen, men kun 4 nordjyske kommuner har færre. 40,17 % har en erhvervsuddannelse og hele 17,92 % af folk i beskæftigelse har en kort eller mellemlang uddannelse. Der er 3,59 % med en lang videregående uddannelse, og det er i Nordjylland kun overgået af Aalborg og Rebild kommuner. I sammenligning med disse kommuner er der dog plads til forbedring (se figur 5, 7 og 9).

Opsummering

Opsummerende er Mariagerfjord Kommune i en svagt positiv demografisk udvikling, som ser ud til at fortsætte fremover. Kommunen er også under erhvervsmæssig omstilling i retning af flere beskæftigede inden for vidensservice, turismeservice og kulturelle aktiviteter. Uddannelsesniveaet er relativt højt i en nordjysk sammenhæng, men der er plads til forbedring. Nærheden til uddannelsesbyerne giver de unge uddannelsesmuligheder, som ikke findes i kommunen, og mange søger væk for at uddanne sig. Samtidig er kommunen bosætningskommune i forhold til storbyerne Aalborg og Aarhus. Det er dog ikke i tilstrækkelig omfang 'de kloge hoveder' som vender tilbage. Nærheden til storbyerne er således både et potentiale og en bremse for udviklingen i Mariagerfjord Kommune. Balancen ser i øjeblikket ud til at være svagt positiv, med vækst i videns og oplevelseserhverv såvel som befolkningstal, men der er et stort efterslæb på uddannelsessiden, som hænger sammen med de stærke traditioner for industrierhverv. '

Kultur-, fritids- og oplevelsesområdetets planer og strategier

Planstrategien

Mariagerfjords kommuneplanstrategi daterer sig fra september 2007. Det er det første plandokument for den nye kommune, og den rummer en overordnet vision om, at 'der omkring Danmarks smukkeste fjord skal være attraktivt at bo, arbejde og leve' (s.5).

En væsentlig opgave ses at være tiltrækning af unge efter endt uddannelse (s.8). Derfor er bosætning også det vigtigste punkt i strategien. Midlet her skal være at udvikle et varieret udbud af boliger over hele kommunen samt en markedsføring i forhold til Aalborg og Århus, især i forhold til unge mennesker, som har gennemført deres uddannelse i netop disse byer (s.12). Man vil også gerne udvikle flere videnstunge arbejdspladser, gerne i et samspil med universiteterne. Kultur og fritidsområdet får imidlertid ikke stort fokus. Det er i henhold til strategien meningen, at kommunen vil sikre de fysiske rammer for de frivillige og ildsjælene på kultur og fritidsområdet (s. 13). Mere plads får betragtninger om centerfunktioner og service, hvad der jo også er en problemstilling i en stor, langstrakt kommune (s. 14 ff). I forlængelse heraf får byer og byfunktioner en særlig behandling, og blandt flere opgaver nævnes vigtigheden af bevaringsværdige kulturhistoriske og arkitektoniske værdier (s.15).

På trods af det tydelige bosætningsfokus i planstrategien definerer Mariagerfjord Kommunes planstrategi altså ikke kultur, fritid og oplevelser som strategisk satsningsområder eller som resource i bosætningsstrategien, men forholder sig hovedsagelig til arealanvendelse og traditionel byplanlægning. Der findes ganske vist et politisk udvalg for kultur og fritid og en særlig faglighed for kultur og fritid i kommunens organisation, som står for ungdomsskolen, folkebibliotekerne, og kulturskolen, som tilbyder fritidsundervisning for børn og unge i kreative fag (www.mariagerfjord.dk). Dette indikerer, at kultur-og fritid betragtes som almindeligt serviceområde.

Imidlertid informeres der på kommunens hjemmeside om et enkelt projekt, som peger videre, nemlig et kulturarvsprojekt, som er mundet ud i et 'Fjordatlas'. Fjordatlasset er en præsentabel bog om Mariager Fjords natur og historie, finansieret af Kulturarvsstyrelsen og Realdania (www.mariagerfjord.dk). Bogen blev færdig i maj 2009. Atlasset kan styrke den fælles identitet omkring den nye storkommune og måske fungere udadtil som markedsføring af kommunen.

Opsummering

Mariagerfjord Kommune fokuserer på øget bosætning og opgradering af erhvervsstrukturen. Kultur og fritid betragtes om almindeligt serviceområde på linje med andre kommunale serviceområder, men med 'Fjordatlasset' bliver kulturressourcerne synliggjort med henblik på en mere strategisk anvendelse.

Interviewundersøgelsen

Kultur- og fritidsområdet er blevet styrket gennem etablering af en separat afdeling og et udvalg. Det er det vigtigste, der er sket. Samtidig arbejdes der på at udvikle kommunen som helårsdestination for turisme. Der er ansat konsulenter, som understøtter det frivillige arbejde. Der udvikles projekter i et samarbejde mellem ildsjæle og kommunen. Med et lille kommunalt tilskud på 30.000 kr. kan der f.eks. på den måde skabes 12 jazz-koncerter og 8 klassiske koncerter.

På basis af 'Fjordatlasset' skal kommunen følge op med en såkaldt 'fjordstrategi', som skal føre til, at fjorden udnyttes bedre.

Der er et nyt kultursted under udvikling, Biesgård, som rummer kunst og bibliotek. Biesgård var engang bryggeri og nu skal det genopstå som bryggeri i autentiske omgivelser. Der vil man kunne opleve ølbrygning. Der er udviklet et helt oplevelsesøkonomisk koncept for projektet.

Der er et havneprojekt ved Mariager om, hvordan den kan udvikles til oplevelsesrum for byens borgere og give nogle indtægter. Hadsund havde allerede inden sammenlægningen et kulturhus Fjorden kan være udgangspunkt for events. Events, der er synlige, men ikke kunstige: DM i cykling 2010 er arrangeret, og der arbejdes på Nordisk sejlads 2011.

Projekt 'Vikingerne Land' er et samarbejde mellem flere museer, som vil udvikle vikingehistorien som attraktion: Fyrkat, Sebbesund, Lindholm Høje, Aggersborg. Man vil lave Skandinaviens største vikingeatraktion med støtte fra EU's Regionalfond, og satse på at komme på UNESCOs kulturarvsliste. Rold Skov kultur- og naturcenter udvikles i samarbejde mellem Rebild og Mariagerfjord kommuner. Inden for kultur har kommunen allerede Himmerlands Teater, som er helt i top.

Der er nogle få arbejdspladser i forbindelse med de nævnte projekter, et par gennemgående stillinger og nogle sæsonarbejdspladser.

Der køres en markedsføringskampagne, som allerede startede i det gamle Hobro Kommune. Den er rettet både mod Aalborg og Århus med tv-spots, busreklamer og hjemmeside. Temaet er 'at leve, bo og arbejde i Mariagerfjord Kommune'. Kommunen er god til både naturen og kulturen. Kommunen har fået lokaliseret nogle udviklingsafdelinger inden for energiområdet.

Spørgsmålet er, hvordan kommunen markedsføres i forhold til de mennesker, man gerne vil have. Der skal have nogle flere til at skabe liv i kommunen. En husstandsomdelt kalender skal gerne gøre folk til bedre ambassadører for kommunen udadtil. Intern markedsføring skal blandt andet få unge til at vende tilbage efter endt uddannelse. En opsigtsvækkende aprilsnar på kommunens hjemmeside skabte meget opmærksomhed, og det betragtes som en god begyndelse.

Mariagerfjords målsætning er at være bosætningskommune. Fjorden er det vigtigste symbol i den strategi.

SWOT-analyse

Der er flere gode grunde til at bosætte sig i Mariagerfjord Kommune. Der er god basal service, handel og uddannelse. Der er let adgang til udbuddet i Århus og Aalborg. I kommunen selv er der også kultur og musik og der er natur. Barriererne for bosætning er manglende synlighed i medierne og manglende puls med cafemiljøer.

Der er gode grunde til at etablere virksomhed i Mariagerfjord Kommune. Det er let at rekruttere arbejdskraft, kommunen er lokaliseret midt mellem to universiteter, hvor man kan omsætte viden fra begge, f.eks. Semtek forskerpark. Der er perfekt infrastruktur, let adgang til universiteterne og der er allerede vidensvirksomheder i området. Imod taler især konkurrencen fra universitetsbyerne.

Opsummering

Der er i Mariagerfjord Kommune mange oplevelsesøkonomiske projekter på vej og nogle er allerede i gang. Teater og musik, som ligger på et godt niveau, bæres af frivillige kræfter. Kommunen fører an i større projekter som kulturhus, havneprojekt og en tværkommunal vikingeatrakti-

on. Sigtet er større synlighed og øget bosætning, og begrebet oplevelsesøkonomi har nu vundet indpas i planlægningen.

Fremtidsperspektiv

Bosætning af unge med uddannelse er både den erklærede og den faktisk dokumenterede udfordring for Mariagerfjord Kommune. Dertil kommer tiltrækning af vidensarbejdspladser, der naturligvis kan ses i sammenhæng med det første. I konkurrence om de unge og kloge konfronteres Mariagerfjord Kommune ikke alene med storbyerne Aalborg og Århus med deres oplevelsesudbud og varierede arbejdspladser på den ene side, men også med Rebild Kommune med sin store natur og aktive kulturliv, som har en stærk profil overfor netop den type arbejdskraft. Planstrategien er ikke noget stærkt dokument i denne strategi. At samtænke helårsturisme og bosætning kan være en god ide, og fjordatlasset er et godt bud på en profilering af kommunen udadtil og indadtil. Men det er næppe tilstrækkeligt hovedsageligt at arbejde med synliggørelse af eksisterende tilbud, som er spredte og desuden afhængig af ildsjæle. Fokus på stedkvalitet og oplevelser må styrkes, hvis bosætningsstrategien skal lykkes. Flere nyere projekter tyder på, at kommunen er på vej i den retning.